

ရေးခဲ့တယ်။ သားကို မွေးကာတည်းက ဘာအမွေပေးရပါ့မလဲလို့ ဖေဖေစဉ်းစားခဲ့တယ်လေ။ ခက်တာက ဖေဖေဟာ စီးပွားရေးသမားတစ်ယောက် မဟုတ်ဘဲ စာရေးဆရာတစ်ယောက် ဖြစ်နေတယ်။ အသိပညာအမွေကိုပဲ ပေးနိုင်တယ်။ အဲဒါကြောင့် “ဗျူဟာမြောက်သော အင်္ဂလိပ်စကားပုံ” ဆိုတဲ့ ဒီစာအုပ်ကို ရေးလိုက်တယ်။

စကားပုံတွေဟာ ဘာထူးဆန်းသလဲလို့ထင်စရာရှိတယ်။ ဗျူဟာမြောက်တယ်ဆိုတဲ့ စကားကြောင့် ပိုပြီးအံ့သြစရာ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ဖေဖေ ရဲရဲကြီးပြောရပါတယ်။ ဒီစာအုပ်ဟာ လောကကို မင်း ဘယ်လိုရင်ဆိုင်ရမလဲဆိုတဲ့ နည်းဗျူဟာတွေဆီ မင်းကို လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ ဖေဖေ နည်းနည်းကလေး ထပ်ရှင်းပြမယ်။

ခုလို ခရစ်နှစ် ၂၀၀၀ ကာလမှာ Pragmatism လို့ခေါ်တဲ့ ‘ပရဂ္ဂမာဝါဒ’ဟာ ရေပန်းစားနေတယ်။ အမှန်တော့ ဒီဝါဒဟာ ၁၉၀၀ ဝန်းကျင်ကတည်းက ပေါ်ပေါက်ခဲ့တဲ့ ဝါဒပါ။ “လက်တွေ့အသုံးချဝါဒ”လို့ ခေါ်ကြတယ်။ လက်တွေ့အသုံးကျမှုနဲ့ ညှိနှိုင်းတည်ဆောက်ထားတဲ့ ဒဿန၊ လုပ်ငန်းအောင်မြင်ဖို့အတွက် သဘောတရားသက်သက်ထက် လက်တွေ့က ပိုအရေးကြီးတယ်လို့ ယူဆတဲ့ ဝါဒပါ။

ဒါတင်မကသေးဘူး။ တကယ်တော့ လက်တွေ့

လုပ်ဆောင်မှုကသာ လောကမှာ အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်မယ်လို့ ယူဆကြတယ်။ အဲဒီလို လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုအတွက်လည်း လူသားဟာ အဓိကကျတယ်လို့ သတ်မှတ်ကြတယ်။ ချားပါး၊ ဝီလျံဂျိမ်းနဲ့ ဂျွန်ဂျူးဝီတို့လို ထင်ရှားတဲ့ ဒဿနပညာရှင်တွေက ဒီဝါဒကို စတင်ဦးဆောင်ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြတယ်။ အခုတော့ ရစ်ချတ်ရော်တီဆိုတဲ့ ဒဿနပညာရှင်ကြီးက ဆက်လက်ဖြန့်ဖြူးနေတာပေါ့ကွယ်။

ဒဿနတွေ အယူအဆတွေရဲ့ လက်တွေ့အသုံးကျမှုကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ကြည့်တဲ့အခါ စကားပုံတွေဟာ အရေးပါလာတော့တယ် သာ။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာနဲ့ရေးထားလို့ အင်္ဂလိပ်စကားပုံလို့ ဖေဖေ ခေါင်းစဉ်တပ်ခဲ့ပေမဲ့၊ ဒီစာအုပ်ထဲမှာ လူမျိုးအသီးသီးရဲ့စကားပုံတွေ ပါဝင်တယ်။ တိုင်းပြည်အသီးသီးက ပညာရှိအသီးသီးရဲ့ဘဝနဲ့ စပ်လျဉ်းတဲ့အယူအဆ၊ လောကနဲ့စပ်လျဉ်းတဲ့အယူအဆတွေပဲပေါ့။

သူတို့ဟာ သူတို့ အကြိမ်ကြိမ်အမှားခံပြီးမှ ရခဲ့တဲ့ အမှန်လေးတွေကို အသိတရားတစ်စုံတစ်ရာအဖြစ် နောက်လူတွေဆီ လက်ဆင့်ကမ်းခဲ့ကြတယ်။ နောက်လူတွေအတွက် အဖိုးမဖြတ်နိုင်အောင်တန်တဲ့ အကြံဉာဏ်တွေပေးသွားကြတယ်။ သူတို့ရဲ့ အကြံဉာဏ်တွေကို ကိုင်စွဲပြီး လောကကြီးထဲမှာ သားအောင်မြင်နိုင်ဖို့အတွက် အလုပ်တွေ မအားလပ်တဲ့ကြားထဲကနေ ဒီစာအုပ်ကို ဖေဖေရေးခဲ့တာပဲ။

ဖေဖေရဲ့ ရှင်းလင်းချက်အတိုလေးတွေကိုလည်း ထည့်ပေးလိုက်တယ်။ အကျယ်ပြောရင် ကုန်ဆုံးဖို့မလွယ်လို့ အကျဉ်းလောက်ပဲ ပြောခဲ့တာပါကွယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလောက်နဲ့ တင် သား မျှော်မြင်တွေးဆမှုတွေ ဆက်လုပ်နိုင်ပါတယ်။ အဖေနဲ့သားချင်း ကြားစရာမလိုပါဘူး။ ဒီစာအုပ်ကလေး ဟာ ဖေဖေပြောခဲ့သလို ဗျူဟာမြောက်မမြောက် ဖတ်ကြည့် နိုင်တဲ့တစ်နေ့မှာ သား သိလာမှာပါ။

ကဲ...စလိုက်ကြရအောင်။

Do not cry out to no purpose.

လူတွေရဲ့တုံ့ပြန်လှုပ်ရှားမှုမှာ ဉာဏ်ဦးဆောင်တဲ့ တုံ့ပြန်မှု (Head answer)နဲ့ ခံစားချက်ဦးဆောင်တဲ့ တုံ့ပြန်မှု (Heart answer)တို့ ရှိကြတယ်။ အရာရာကို ဉာဏ်နဲ့ ယှဉ်ပြီး လှုပ်ရှားနိုင်ရင်တော့ အကောင်းဆုံးပေါ့ကွယ်။ ဒါပေမဲ့ လောကဝံရဲ့ စားရှစ်လက်ကြားမှာ နေနေရတဲ့ ဖေဖေတို့လို လူသားတွေအတွက် ခံစားချက်ဟာ ဘယ်လိုမှ မကင်းနိုင်တဲ့ အရာပေါ့။ ခံစားချက်ကို ဦးစားပေးလွန်းရင် မှားတတ်တယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ခံစားချက်ကို တတ်နိုင် သမျှ သိုဝှက်ထိန်းချုပ်ရတယ်။ ကိုယ်အတတ်နိုင်ဆုံး အနေ အထားအထိ ထိန်းချုပ်ရတယ်။ စကားပမာ ပြောပြမယ်။ မှတ်ထား သား...။

“ရည်ရွယ်ချက်မရှိဘဲ မငိုပါနဲ့...”

သေဆုံးသွားလေသည်။
သေဆုံးသွားလေသည်။
အသေအမြဲတမ်း
သေဆုံးသွားလေသည်။
အသေအမြဲတမ်း
သေဆုံးသွားလေသည်။
အသေအမြဲတမ်း

A dead bee makes no honey.

အလုပ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ဖို့ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ တိုက်ပွဲ
တစ်ခုကို ရင်ဆိုင်ဖို့ပဲဖြစ်ဖြစ် ထပ်ခါထပ်ခါသော လူရွေးချယ်
မှုတွေကို သားဘဝမှာ လုပ်နေရဦးမှာပဲ။ ကိုယ်တိုင်က
လူမှုအဆောက်အအုံရဲ့ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်နေတော့ ဒီအလုပ်
ဟာ မသေမချင်းလုပ်သွားရမယ့် အလုပ်ပါပဲ။ အသင့်တော်
ဆုံးဖြစ်အောင် လိုက်ဖက်မှန်ကန်မှုရှိအောင် Opinon
pools လို့ခေါ်တဲ့ “တွေးခေါ်ရွေးချယ်မှု”ကို သား စနစ်
တကျ သုံးရလိမ့်မယ်။ ဒီနေရာမှာ ပြတ်သားဖို့လည်း
လိုတယ်။ မှတ်ထား သား...။

“သေနေတဲ့ပျားတွေဆီက ပျားရည်ချို မရဘူး”

With you if you want it.
With you if you want it.
With you if you want it.
With you if you want it.
With you if you want it.
With you if you want it.
With you if you want it.

Second thoughts are best.

တစ်စုံတစ်ခုအတွက် သား တွေးကြံတယ် ဆိုပါစို့။ ပထမ
အကြံတစ်ခုကို သား ရလိမ့်မယ်။ မထင်မှတ်တဲ့အချိန်မှာ
အဲဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ပဲ ဒုတိယအကြံတစ်ခုကို မထင်
မှတ်ဘဲ ထပ်ရနိုင်တယ်။ သား အားစိုက်ထုတ်စရာမလိုဘဲ
သူ့အလိုလိုဖြစ်လာတဲ့ သဘာဝလေးတစ်ခုပေါ့။ ဖေဖေဘဝ
မှာတော့ အဲဒါမျိုးတွေကို အများကြီးကြုံခဲ့ရဖူးတယ်။ တန်ဖိုး
ရှိတဲ့အောင်မြင်မှုတွေကိုလည်း ရခဲ့ဖူးပါတယ်။ အဲဒီ ဒုတိယ
အတွေး ဒုတိယအကြံတွေဟာ ကိုယ် ချင့်ချိန်သုံးသပ်နေတဲ့
ကိစ္စကို အခြားသောရှုထောင့်က တွေ့မြင်ချက် (Other
point of view) ဖြစ်နေတတ်တယ်။ နောင် သားလည်း
ကြုံတွေ့လာရမှာပါ။ သတိရှိရှိနဲ့ တန်ဖိုးထားရမယ့်ကိစ္စ
လေးမို့လို့ ဖေဖေ ထည့်ပြောလိုက်တယ်။

“ဒုတိယအတွေးဟာ အကောင်းဆုံးပါ”

မကလေး ချိုမိမိက ညီမငယ်ကြီးကလေးက ခံစားနေရတာကို

A bad cook licks his own fingers.

သား ကြီးပြင်းလာလို့ရှိရင် လူပေါင်းများစွာနဲ့ ဆက်ဆံရ

လိမ့်မယ်။ လောကကြီးမှာတော့ လူတွေ အများကြီးပဲ...။

ဒါပေမဲ့ မိတ်ဆွေက နည်းတယ် သား။ လူဟာ ယဉ်ကျေး

မှုနဲ့ နေတယ်ဆိုပေမဲ့ တချို့ဟာ ရုပ်ယဉ်ကျေးမှုပဲ ရှိတတ်ကြ

တယ်။ တစ်ချို့ကျတော့ နာမ်ယဉ်ကျေးမှုပါ ရှိတတ်တယ်။

ဒါပေမဲ့ နည်းတယ်။ လူတစ်ယောက်ဟာ ကိုယ့်ရဲ့ မိတ်ဆွေ

စာရင်းမှာ သွင်းသင့် မသွင်းသင့် သား စဉ်းစားရွေးချယ်

ပေါ့။ ဖေဖေက သဲလွန်စ ပေးခဲ့မယ်။

“ည့်ဖျင်းတဲ့ ထမင်းချက်ဟာ သူ့လက်ချောင်းတွေကို

သူ့ဘာသာ ပြန်လျက်တယ်”

With an if one might put in Paris in a bottle.

စိတ်ကူးယဉ်တာ မကောင်းဘူးလို့ လူတွေက ပြောကြ

တယ်။ ဒါပေမဲ့ စိတ်ပညာရှင်တွေရဲ့ အလိုအရတော့ လူမှာ

သင့်တင့်လျောက်ပတ်တဲ့ စိတ်ကူးယဉ်မှုလည်း ရှိဖို့လိုတယ်။

ဒါမှသာ သဘာဝကျမယ်။ စိတ်ကူးယဉ်တာနဲ့ စိတ်ကူးကြံဆ

တာကတော့ ပါးပါးလေးနဲ့ ခြားနားမှုရှိတယ် သားရယ်။

ဒါပေမဲ့ အမြဲတမ်းစိတ်ကူးတွေက လက်တွေ့အကောင်

အထည်ပေါ်လာနိုင်ဖို့သာ သား ကြိုးစားပါ။ ဟိုးတုန်းက

လူတွေဟာ ကော်ဇောပုံကြီး စီးပြီး လေထဲမှာ ခရီးသွားချင်

ကြတယ်။ ဒီနေ့ခေတ်မှာ လေယာဉ်ပျံနဲ့ ခရီးသွားနိုင်ကြပြီ။

ဖေဖေလည်း စိတ်ကူးယဉ်တယ်။ အဲဒါတွေဟာ ဖေဖေကို

နာမည်ကျော်စေတဲ့ အနုပညာပစ္စည်းတွေ ဖြစ်လာတယ်။

ဖေဖေကတော့လေ...

“ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် ပဲရစ်မြို့ကိုတောင် ပုလင်းထဲ ထည့်ထားချင်တယ်”

A friend & frown is better than a fool & smile.

လူတစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံတဲ့ နေရာမှာ အရိပ်အကဲကို သိမြင်တတ်ဖို့ လိုတယ်။ အဲဒီ လူ့အရိပ်အကဲဆိုတာကလည်း တစ်ခါမှာ ပဟေဠိဆန် လွန်းလှတယ်။ ဥပမာဆိုကြပါစို့ကွယ်...။ အပြီးဆိုတာ အင်မတန်မင်္ဂလာရှိတယ်လို့ ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံထား ကြတာပဲ။ ရန်သူက ပြီးတာဆိုရင်တော့ ကိုယ့်အတွက် အမင်္ဂလာ ဖြစ်သွားလိမ့်မယ်။ အင်မတန်ကြောက်စရာ ကောင်းတယ်။ သေအံ့မှူးမှူး လူနာက ပြီးတယ်ဆိုရင်လည်း ကြောက်စရာကောင်းတာပဲ။ အဲဒါမျိုးကို သေပန်းပွင့်တယ်လို့ ခေါ်တယ်။ အရိပ်အကဲတိုင်းမှာ ခံစားချက်နဲ့ ရည်ရွယ်ချက် တွေ ရှိတယ်။ Personal Perception လို့ခေါ်တဲ့ လူ့အရိပ်အကဲကို အာရုံခံနိုင်စွမ်း အထိုက်အလျောက်တော့ သားမှာ ရှိထားရမယ်။

“အရူးတစ်ယောက်ရဲ့ အပြီးထက်စာရင် မိတ်ဆွေ တစ်ယောက်ရဲ့ မျက်မှောင်ကြုတ်မှုက ပိုကောင်း တယ်”

Love abounds in honey and poison.

ကောင်းဆိုးနှစ်တန် ယှဉ်တွဲနေတဲ့ လောကလို့ အဘိဓမ္မာ ဆန်သူတွေက ပြောလေ့ရှိကြတယ်။ လောကဟာ ဆန့်ကျင်ဘက်တွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတာတဲ့။ ခြွင်းချက်ကလေး တွေရှိပေမဲ့ အဲဒီစကားဟာ အတော်ခိုင်မာပါတယ်။ အဲဒါ ကြောင့်လည်း အဖြူမဟုတ်ရင် အမည်းပဲဖြစ်ရမယ်ဆိုတဲ့ Black and white logic၊ ဒါမှမဟုတ်ရင် ဟိုဟာဖြစ်ရ မယ်ဆိုတဲ့ Either or Logic ဟာ ပညာရှင်တွေကြားမှာ အချိန်အတော်ကြာအောင် ရေပန်းစားခဲ့တယ်။ ဘဝကို သား အဲဒီအတိုင်း ရင်ဆိုင်ရလိမ့်မယ်။ အရွယ်ရောက်လို့ ချစ်သူရှိလာပြီဆိုပါစို့...။ သားအနေနဲ့ သတိကြီးကြီး ထားရ လိမ့်မယ်။

“အချစ်ဆိုတာ ပျားရည်နဲ့ အဆိပ် ရောထားတဲ့ အရာပဲ”

A full cup is hard to carry.

အာဖဂန်နစ္စတန်မှာဖြစ်တယ်လို့ အဆိုရှိတဲ့ ဟာသပုံပြင်လေးပါကွယ်။ အဲဒီက တိုင်းရင်းသားတွေဟာ မူဆလင်ဘာသာကို ကိုးကွယ်ကြတယ်။ တစ်နေ့မှာ လင်ယောက်ျား အဘိုးအိုတစ်ယောက်ဟာ သူ့ဇနီးသည်ကို ရှေ့က သွားခိုင်းပြီး ခရီးထွက်လာတယ်။ ကိုရမ်ကျွမ်းထဲမှာ မိန်းမက ယောက်ျားနောက်က လိုက်ရမယ်လို့ အဆိုရှိတယ်။ အဲဒီအကြောင်းဘေးလူတွေက ထောက်ပြပြီး သတိပေးတဲ့အခါ အဘိုးကြီးက ခပ်မာမာပြန်တုံ့ပြန်တယ်။

“ကိုရမ်ကျွမ်း ပေါ်တုန်းက မြေမြုပ်ငုံးတွေ မပေါ်သေးဘူး။ ဟေ့...ဖာတီမာ ရှေ့ကို ဆက်လျှောက်”တဲ့။

ရယ်စရာဆိုပေမဲ့ တွေးစရာကလေးတွေ ပါလာလို့ ထည့်ပြောလိုက်တာပါကွယ်။ ဖေဖေ ဖတ်မှတ်မိသလောက်ကတော့ ကိုရမ်ကျွမ်းဟာလည်း မွန်မြတ်မှုတွေနဲ့ ပြည့်ဝပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပြည့်ဝတဲ့အရာတွေကို လူတိုင်းဟာ ခံယူဆောင်ကြဉ်းနိုင်မှု မရှိဘူး။

“ပြည်နေတဲ့ခွက်ဟာ သယ်ယူဖို့ ခက်တယ်”

Love rules without Law.

အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှာ ဥပဒေမရှိဘူး သား။ ဒါပေမဲ့ ရေးထားတဲ့ ဥပဒေထက် ရေးမထားတဲ့ဥပဒေက နက်နဲကျယ်ပြန့်တယ်။ Unwritten Law လို့ခေါ်တယ်။ လောကကြီးကို သား ဖြတ်သန်းတဲ့နေရာမှာ ရေးထားတဲ့ ဥပဒေတွေကိုလည်း တွေ့ရလိမ့်မယ်။ ရေးမထားတဲ့ ဥပဒေတွေကိုလည်း တွေ့ရလိမ့်မယ်။ ရေးမထားတဲ့ ဥပဒေတွေကို နားလည် မွန်မြတ်မှုအပြည့်နဲ့ သား ရင်ဆိုင်ရလိမ့်မယ်။ ရှေ့စကားတစ်ခွန်းနဲ့ အဆက်အစပ်ရှိလို့ ဒီစကားကို ဖေဖေဆက်ပြောလိုက်တယ်။ သားရယ်... ဘယ်သူမှန်း မပြောနိုင်သေးတဲ့ ကောင်မလေးရယ်နဲ့ ပတ်သက်လို့ပေါ့။

“အချစ်မှာ ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းမှု မရှိဘူး”

*A good archer is not known by his arrow
but by his aim.*

အောင်မြင်ဖို့အတွက် လိုအပ်ချက် (Need of achieve) ဆိုတဲ့ စကားဟာ ခုခေတ် လူတွေ တော်တော်များများရဲ့ ပါးစပ်ဖျားမှာ ရေပမ်းစားနေတယ် သား။ ဖေဖေကတော့ ရှုထောင့်တစ်မျိုးကနေ မြင်မိတယ်။ လိုအပ်ချက် ရှိနေသူ ဟာ အောင်မြင်ပါ့မလား။ လိုအပ်ချက်မရှိသူက အောင်မြင် မှာလား။ အဲဒီအချက်နဲ့ပတ်သက်ရင် ဖေဖေဟာ တစ်ကိုယ် ရည် ဝေဝေဝါးဝါးပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဘာပဲပြောပြောလေ... အများက တစ်သံတည်းပြောလာကြတဲ့အခါ ဖေဖေက လည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားလာရတယ်။ အောင်မြင်မှုအတွက် လိုအပ်ချက်တွေရှိတယ်ဆိုရင် အဲဒီလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့် ဆည်းပေးနိုင်သူဟာ အောင်မြင်မှာပေါ့။ ကံကြမ္မာလိုအပ် ချက်ဆိုရင်တော့ လူက ဖြည့်ဖို့ အတော်ခက်မယ်။ အရည် အသွေးလိုအပ်ချက်ဆိုရင်တော့ တတ်နိုင်သလောက် ဖြည့် ဆည်းနိုင်ကြတန်ကောင်းပါရဲ့။ ချစ်စရာကောင်းတဲ့ စကား လေးတစ်ခွန်းရှိတယ် သား။

“လေးသည်တော်တစ်ဦးရဲ့ ကျော်ကြားမှုဟာ သူ့ရဲ့ မြားကြောင့် မဟုတ်ဘူး။ သူ့ရဲ့ ချိန်သားကိုက်ညီမှု ကြောင့်ပဲ ဖြစ်တယ်”

Love is master of all arts.

“Art”ကို “အတတ်ပညာ”လို့ ပြန်ဆိုရမယ့် နေရာတွေ ရှိပေမဲ့ ဒီနေရာမှာတော့ “အနုပညာ”ကို ဆိုလိုတယ်လို့ သား နားလည်ပါ။ “အချစ်နဲ့ထိတွေ့ရင် အားလုံးဟာ ကဗျာဆရာဖြစ်လာတယ်”လို့ ဂရိတွေ့ခေါ်ပညာရှင်ကြီး “ပလေတို”က ပြောဖူးတယ်။ သူ့ရဲ့ “သမ္မတနိုင်ငံကျမ်း” ထဲမှာပဲ ထင်ပါရဲ့။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ခေတ်မှာ သူတို့သုံးတဲ့ ကဗျာ “Poetry”ဆိုတဲ့စာလုံးက ခုခေတ် အသုံးအနှုန်း ထက် ပိုပြီးကျယ်ပြန့်တယ်။ ကဗျာဆရာဖြစ်လာတယ် ဆိုတာက နူးညံ့လာတယ်၊ သိကုံးဖွဲ့နွဲ့တတ်လာတယ်လို့ ပြောတာပဲ။ အချစ်နဲ့ပတ်သက်လို့ ဖွဲ့နွဲ့တဲ့စာတွေ၊ ကဗျာ တွေဟာ လူ့သမိုင်းအဆက်ဆက်မှာ များလွန်းလှပါပြီ။ ခေတ်သမိုင်းအဆက်ဆက်မှာလည်း အခါခါအထပ်ထပ် ရှိနေဦးမှာပဲ။ အချစ်ဆိုတဲ့အရာဟာ လူ့သမိုင်းအတွက်ရော၊ အနုပညာအတွက်ရော အရေးကြီးတဲ့အရာလို့ သား နားလည်ပါ။

“အချစ်ဟာ အနုပညာအားလုံးရဲ့ အရှင်သခင်ဖြစ် တယ်”

An expert is the one who knows more and more about less and less.

“အရာရာမှာ ပိုမိုသိရှိလာရင်း တစ်ခုတည်းသော အရာကို ပိုမိုသိရှိလာခြင်း”

ဖေဖေတို့ ရှင်သန်ကြီးပြင်းခဲ့ရတဲ့ နှစ်ဆယ်ရာစုခေတ်ဟာ အင်မတန်ရှုပ်ထွေးလှတယ်သား။ အဲဒါကြောင့် ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေးခေတ်(The age of complexity)လို့တောင် ပြောကြတယ်။

(၂၁)ရာစုနှစ်မှာ ကြီးပြင်းရမယ့် သားကတော့ ဘယ်လို ဖြစ်လာမယ်လို့ မပြောနိုင်ပါဘူး။ သေချာတာတစ်ခုတော့ ရှိတယ်။ Chaos Theory ကတော့ ဆက်လက် အသက်ရှင်နေဦးမှာပါပဲ။ Chaos Theory ကို ဗရုတ်သုက္ခသဘောတရားလို့လည်း ပြောကြတယ်။ လောကကြီးမှာ ဖြစ်နေတဲ့ ဗရုတ်သုက္ခဖြစ်စဉ်တွေရဲ့ နောက်ကွယ်က ကြီးကိုင်အကြောင်းတရားကို သူတို့ ရှာဖွေကြတာပါကွယ်။ ထားပါတော့။ ခေတ်ကြီးရဲ့ ယောက်ယက်ခတ် ရှုပ်ထွေးမှုကြားမှာ သားဟာ လေ့လာမိတာတစ်ခုကိုပဲ နက်နက်နဲနဲ သိဖို့ ကြိုးစားပါ။ အကုန်လုံးကို ဖြန့်ကြက်သိမြင်ချင်ရင် ထွေပြားမှုတွေနဲ့ပဲ ကြုံရလိမ့်မယ်။

“အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ဘောင်ကျဉ်းနိုင်သမျှ ကျဉ်းယူပြီး နက်နဲနိုင်သမျှ နက်နဲအောင် လေ့လာသူဟာ ပါရဂူပဲဖြစ်တယ်”

A penny saved is a penny gained.

ဖေဖေသူငယ်ချင်း ပန်းချီဆရာတစ်ယောက်က ပြုံးစိစိနဲ့ ပြန်ပြောတဲ့ အဖြစ်အပျက်တစ်ခုပါကွယ်။ တစ်နေ့မှာ စီးပွားရေးသမား တရုတ်ကြီးတစ်ယောက်က ပုံလာအပ်တယ်။ အဲဒီပုံကို ရေးပြီးလို့ သွားအပ်တဲ့အချိန်မှာ တရုတ်ကြီးက သူ့ကို ဈေးဆစ်တယ်။ ၇၅၀/-နဲ့ ပြောထားတဲ့ ပုံကို ၆၀၀/-ပဲယူဖို့ အတင်းဆစ်တယ်။ ပြောရဆိုရ လက်ပေါက်ကပ်တာကို စိတ်ညစ်ပြီး နောက်ဆုံးတော့ သူ ခေါင်းညိတ်လိုက်တယ်။ တရုတ်ကြီးက သူ့ရဲ့ လယ်ဂျာ စာအုပ်ကြီးကို ဖွင့်လိုက်တယ်။ ထွက်ငွေစာရင်းမှာ ၆၀၀/- ကို ရေးလိုက်ပြီး ဝင်ငွေစာရင်းမှာ ၁၅၀/-ကို ရေးလိုက်တယ်တဲ့။ လိုက်လုပ်တာ မလုပ်တာ အပထား၊ သိမှတ်ဆင်ခြင်ထားသင့်တဲ့ အကြောင်းအချက်တစ်ခုပဲပေါ့ကွယ်။ “တစ်ပဲနီကို ချွေတာခြင်းဟာ တစ်ပဲနီကို မြတ်လိုက်ခြင်းပဲဖြစ်တယ်”

A ready way to lose your friend is to lend him money.

လောကမှာ လူတွေများပေမဲ့ မိတ်ဆွေနည်းတယ်လို့ သားကို ဖေဖေ ပြောပြပြီးပြီ။ မိတ်ဆွေလို့ထင်ရသူတွေ ကိုယ့်အနားမှာ ဝိုင်းနေတတ်ပေမဲ့ အခြေအနေလေး တစ်ချက်တိမ်းစောင်းသွားတာနဲ့ ကိုယ့်ဘေးမှာ ဘယ်သူမှ မရှိတော့တာကိုလည်း သား ကြုံတွေ့ရဦးမှာပဲ။ ဖေဖေအတွက်တော့ အဲဒါမျိုးတွေက များလှပါပြီကွယ်။ နာမည်ကို ပေါင်းတဲ့ မိတ်ဆွေ၊ ငွေကိုပေါင်းတဲ့ မိတ်ဆွေ၊ လိုအပ်ချက်တစ်ခုအတွက် ကြိုးရှည်ရှည်လံ့ပြီး လာပေါင်းတဲ့ မိတ်ဆွေတွေ ဖေဖေဘဝမှာ မှလို့ ကြုံလို့ပေါ့။ အဲဒါတွေထဲမှာမှ တစ်နှစ်စားဉာဏ်ကိုသုံးတဲ့ မိတ်ဆွေလည်း ရှိတယ်။ စမ်းကြည့်ရုံနဲ့ သိတယ်။

“မိတ်ဆွေရှုံးဖို့အတွက် အလွယ်ဆုံးနည်းလမ်းကတော့ သူ့ကို ငွေချေးလိုက်ခြင်းပါပဲ”

Love and smoke cannot be concealed.

မီးခိုးတွေကို ကြည့်စမ်းသာ။ အထက်ကို တလူလူလွင့်နေတာ သား မြင်ရလိမ့်မယ်။ သူတို့က အောက်ကို ပြန်မဆင်းတတ်ကြဘူး သား။ သူတို့ဟာ အထက်ကိုပဲ မြင်သထက် မြင့်သွားတတ်ကြတယ်။ သူတို့ဟာ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းတယ်။ ယိမ်းနွဲ့လှုပ်ခတ်တတ်တဲ့သဘာဝလည်း ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ဟာ ဒီအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်ကြဘူး။ လောင်မြိုက်မှုတစ်ခုကမှ ပေါ်ထွက်လာနိုင်ကြတယ်။ အဲဒါကြောင့် မီးခိုးကို အချစ်အတွက် ဥပမာပေးလေ့ ရှိကြတယ်။ စကားတစ်ခွန်း ရှိတယ်။

“အချစ်နဲ့မီးခိုးဟာ ဝှက်ထားလို့မရတဲ့ အရာတွေပဲ”

A begger can never be bankrupt.

လောကကြီးမှာ တစ်ခုကို လိုချင်ရင် တစ်ခုကို ပေးရတယ်
သား။ “Something loose and something gain”
လို့ ပြောကြတယ်။ ဘာကိုမှ မပေးသူက ဘာကိုမှ မရ
ဘူး။ ဘာကိုမှ မရသူကလည်း ဘာကိုမှ ပေးစရာမရှိဘူး။
အားကျစရာမဟုတ်တန်ကောင်းဘူးလို့ ဖေဖေ ထင်မိပါရဲ့။
“သူတောင်းစားတစ်ယောက်ဟာ ဘယ်တော့မှ ဒေါဝါ
လီ မခံရဘူး”

*The orange that is too hard squeezed yields
a bitter juice.*

တချို့လူတွေက ကောက်ကျစ်တယ်။ နွားကျောင်းသားရဲ့
ပုလွေကို စော်ကားမိတဲ့အပြစ်အတွက် မှော်ဆရာရဲ့ ပုလွေ
ဆီမှာ သွားတောင်းပန်ကြတယ်။ အဲဒီလိုလူတွေရဲ့ ပညာ
မှောင်မိုက်မှုကို တွေ့ရတဲ့အခါမှာ ဖေဖေလည်း စိတ်ချဉ်
ပေါက်ခဲ့ဖူးတယ်။ လောကကြီးကို အော်ဟစ်ဝေဖန်ဖူးတယ်။
မဆန်းပါဘူး သားရယ်...။
“နာနာညှစ်ခံရတဲ့ လိမ္မော်သီးဟာ အခါးရည်တွေ
ထွက်တယ်”

The old man's staff is the rafter of death's door.

လူတို့ကို မလိုက်စားစေလိုချင်...။

သေမင်းက လက်နဲ့ သပ်ချလိုက်မယ်...။

ဖေဖေ ကဗျာတစ်ပုဒ်ထဲမှာ အဲဒီလိုထည့်ရေးဖူးတယ်။ အဲဒီညမှာပဲ ဖေဖေ အိပ်မက် မက်တယ်။ အိပ်မက်ထဲမှာ သေမင်းဟာ ဖေဖေဆီရောက်လာတယ်။ “မင်းက ငါ့ချည်းပဲ အပြစ်မပြောနဲ့၊ ဒီအဘိုးအိုက တောင်ဝှေးကြီးနဲ့ကိုး” လို့ ပြောတယ်။ “ဘာဆိုလို့လဲ” လို့ ဖေဖေက ပြန်မေးတော့ သူက ဖေဖေကို စကားတစ်ခွန်းပြောသွားတယ်။ သားကို ဖေဖေက တစ်ဆင့်ပြန်ပြောပြလိုက်မယ်။

“အဘိုးအိုနဲ့ တောင်ဝှေးဆိုတာ သေမင်းတံခါးကို ခေါက်တဲ့ တုတ်တံပဲ”

He who climbs too high is near a fall.

ဖေဖေငယ်တုန်းက အောင်မြင်ချင်စိတ် အရမ်းများတယ်။ အဆင့်(၁)မှ မရလိုက်ရင် အဲဒီစာမေးပွဲကို ဝင်မမြေ့ချင်ဘူး။ အရွယ်ရောက်လာတော့လည်း ဘာကိုလုပ်လုပ် ထိပ်ဆုံး ရောက်ချင်တယ်။ ထူးချွန်သူဟာ အမြင့်ဆုံးကိုရောက်အောင် တက်နိုင်တယ်လို့ ဖေဖေက ယုံကြည်ခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ နောက်ဆက်တွဲပြဿနာတစ်ခု ဝင်လာတယ်။ အမြင့်ဆုံးရောက်ပြီး မကျအောင် ထိန်းထားနိုင်တာက ပညာလား။ အကြိမ်ကြိမ်ကျတာကို အကြိမ်ကြိမ် ပြန်တက် ပြနိုင်တာက ပညာလား...။

ဖေဖေ ဒွိဟပွားတယ်။ အကြိမ်ကြိမ် ပြန်တက်နိုင်ခြင်းက ပိုပြီးလေးနက်ပြင်းထန်တယ်လို့ ဖေဖေ ယူဆမိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်လေ၊ သားအနေနဲ့ သတိထားရမယ့် အချက်တစ်ချက် ရှိတယ်။

“အမြင့်ကြီးတက်သူအတွက် ပြုတ်ကျကိန်းတွေ ရှိတယ်”

Ability is of little account without opportunity.

လူတိုင်းကတော့ အခွင့်အရေးဆိုတာကို လိုချင်တာချည်းပဲ။ တရားမျှတမှုပေါ်မူတည်ပြီး Fair Play နဲ့ ယှဉ်ပြိုင်ကြ ပါတယ်ဆိုတဲ့ ဘောလုံးပွဲတွေမှာတောင် မတရားသဖြင့် တောင်းယူကြတဲ့ ပယ်နယ်တီဘောတွေဟာ အများကြီး။ သေချာပါတယ်သား။ လူတွေဟာ အခွင့်အရေးဆိုတာကို ရေငတ်သလို ငတ်နေကြတယ်။ အခွင့်အရေးရမှ အစွမ်းပြ နိုင်မယ်။ အခွင့်အရေးရမှ အသာစီးကို ရနိုင်မယ်။ တစ်ဦးကို တစ်ဦး ပြိုင်ချင်နိုင်ချင်နေကြတဲ့လောကကြီးထဲမှာ ဒီသဘာဝ ဟာ လက်ချင်စရာမဟုတ်ပေမဲ့ မျက်စိမှိတ် အပြစ်မြင်စရာ လည်း မဟုတ်ပြန်ဘူး။ လူတွေပဲ သားရယ်... ပညာကို ပြိုင်ရုံနဲ့ မပြီးသေးဘူး။ အခွင့်အခါကိုလည်း လုကြရတယ်။ “အခွင့်အရေးမရခဲ့ရင် အရည်အချင်းကလည်း အရာ မရောက်သလိုပဲ”

Extremes is dangerous.

သားက (၃)ရက်နေမှာ မွေးတယ်။ ဖေဖေက (၁၃)ရက်နေ မှာ မွေးတယ်။ သိုးဆောင်းအယူအဆအရဆိုရင် (၁၃) ဂဏန်းဟာ ကံမကောင်းတဲ့ နံပါတ်ပေါ့ကွယ်။ အဲဒီအပေါ်မှာ သိပ္ပံနည်းကျ ငြင်းဆိုချက်တွေလည်း ရှိပါတယ်။ Numerology လို့ခေါ်တဲ့ သင်္ချာဗေဒပညာအရကျတော့ ဖေဖေဟာ (၄)ဂဏန်းသမားမို့လို့ အစွန်းရောက်သူ ဖြစ်သွားပြန်ရော။ ဟုတ်သလိုလိုတော့ ရှိတယ်သား။ ဖေဖေဟာ အစွန်း ရောက်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သားရယ် ဓါးတစ်လက်ရဲ့ အထက်မြဲ ဆုံးနေရာကို သွားချင်ရင် အစွန်းဆုံးဦးချွန်ဆီ ရွေ့လျားရမှာပဲ မဟုတ်လား။ ဖေဖေမေမေနဲ့ မင်းမေမေက ပြောမြဲပြောပေမဲ့ ဖေဖေဟာ အဲဒီနေရာမှာ နေမြဲနေခဲ့တယ်။ အဲဒါကြောင့် ဖေဖေဘဝဟာ သွေးတမြဲမြဲ ရှိခဲ့ဖူးတယ်။ ခုချိန်မှာတော့ အဲဒီစိတ်တွေကို လျော့ပစ်ခဲ့နိုင်ပါပြီ။ ဖေဖေကို သင်ခန်းစာ ယူပြီး သားအနေနဲ့ သတိထားရမယ်။ “အစွန်းရောက်တယ်ဆိုတာ အန္တရာယ်ပါပဲ”

A cracked bell can never sound well.

တစ်ခါက ထောင်ကထွက်လာတဲ့ သူခိုးတစ်ယောက်ရှိတယ်။ သူ့ဘဝကို ပြင်ပြီး လူကောင်းသူကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ်အောင် ကြိုးစားမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ချက် ချထားလေရဲ့။ တစ်နေ့မှာ သူဟာ ရေနစ်နေတဲ့ ကလေးတစ်ယောက်ကို အသက်ကယ်လိုက်တယ်။ နောက်နေ့မှာပဲ သက်ဆိုင်ရာ လူကြီးတွေ သူ့အိမ်ကို ရောက်လာပြီး “ရေနစ်တဲ့ကလေး ကို ကယ်တာ မင်းလား” လို့ မေးကြတယ်။ ဝမ်းသာချိုမြတဲ့ အပြုံးနဲ့ သူ ဆီးကြိုဝန်ခံခဲ့ပါတယ်။ သက်ဆိုင်ရာလူကြီး တွေက သူ့ကို ကေးတစ်ခွန်းပြောတယ်။ “ကလေးရဲ့ ဦးထုပ်ကို ပြန်ပေးပါ” တဲ့။ အဲဒီလူ အတော်ခံစားရမှာပဲ သားရေ သူ့အတွက် စိတ်မကောင်းဖြစ်ရင်းကပဲ ဖေဖေတို့ အတွက် ဆင်ခြင်စရာတစ်ခုကို ရခဲ့တယ်။ “အက်ရာပါလာခဲ့တဲ့ ခေါင်းလောင်းဟာ ဘယ်တော့မှ အသံကောင်း မထွက်ဘူး”

A tiny spark shines in the dark.

ဘယ်သူမဆို လောကကြီးမှာ ထင်ရှားတဲ့ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ချင်ကြ တယ်။ စိတ်ပညာအယူအဆအရတော့ တလက်လက် တောက်ပတဲ့အရာတွေဟာ သိသာထင်ရှားလွယ်ကြတယ်။ ထင်ရှားချင်တဲ့လူတွေဟာ တလက်လက်တောက်ပနိုင်ဖို့၊ မတူခြားနားနိုင်ဖို့ကိုလည်း ကြိုးစားကြလေ့ရှိတယ်။ ကောင်း ကင်အနက်ပြင်ကြီးနောက်ခံပြီး လင်းလက်နေတဲ့ ကြယ် ကလေးတွေကို သား နမူနာယူပါ။ သားကလည်း ထင်ရှား တဲ့ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ချင်တယ်ဆိုရင်ပေါ့။ အဲဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ရှေးသူဟောင်းတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး မှာကြားချက်ရှိခဲ့တယ်။ “မီးပွားငယ်ကလေးဟာလည်း အမှောင်ထဲမှာ တောက် ပတယ်”

Between the hammer and the anvil.

လူတွေမှာ စာနာမှု (Sympathy) ရှိဖို့ဆိုတာ အပြောလွယ် သလောက် အလုပ်ခက်ပါတယ်။ အဲဒါထက် ပိုပြီး ထပ်တူ ခံစားမှု (Empathy) ရှိဖို့က ပိုခက်တယ်။ လူကောင်း သူကောင်း ဖြစ်လိုသူဟာ အဲဒီအချက်တွေ ပြည့်စုံအောင် ကြိုးစားရတယ်။ စာနာတတ်မှု၊ ထပ်တူခံစားတတ်မှုတွေ ကြောင့်ကို ကိုယ့်မှာ ဒုက္ခရောက်ရတာတွေလည်းရှိတယ်။ တချို့လူတွေရဲ့ ပဋိပက္ခကြားမှာ ဟိုဘက်က ဆွဲခေါ်တာကို ခံရ၊ ဒီဘက်ကဆွဲခေါ်တာကို ခံရနဲ့ ကြားညပ်နေတတ် တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီအခြေအနေတွေကိုလည်း ကိုယ့်ရဲ့ သဘောထားကြီးမှုတွေနဲ့ ဖြတ်သန်းပေးသွားရမှာပေါ့ သားရယ်။ တစ်ခါတစ်ခါမှာ...

“တူနဲ့ ပေ ကြားမှာ ‘ထွေး’ လုပ်နေရတယ်”

*If you keep painting the devil on the walls,
he will be and by appear to you in person.*

“Psychic Science” လို့ခေါ်တဲ့ စိတ္တသိပ္ပံပညာအရ လူဟာ ကိုယ်ဖြစ်ချင်တဲ့ပုံစံကို စိတ်ကူးပုံဖော်ရလေ့ ရှိတယ်။ Imagination လို့ခေါ်တယ်။ စိတ်ကူးပုံရိပ်တွေဟာ လက်တွေ့ဖြစ်လာနိုင်စွမ်းရှိတယ်။ Thoughts are things လို့ ပြောကြတယ်။ ဥပမာ သားရယ်... နပိုလီယံဟာ သူငယ်စဉ်ဘဝ ကော်စီကာကျွန်းမှာ နေစဉ်က ဂူတစ်ခုထဲ သွားပြီး စစ်သူရဲကောင်းတစ်ယောက်အဖြစ် သူ စစ်တိုက် နေပုံတွေကို တွေးထင်မြင်ယောင်နေတတ်တယ်။ နောင်မှာ သူဟာ ကမ္ဘာကျော်စစ်ဘုရင်ကြီးဖြစ်လာတယ်။ အဲဒါမျိုးပေါ့။ တစ်ခုတော့ရှိတယ်။ ကောင်းတဲ့ပုံရိပ်ကိုပဲ တွေးထင် မြင် ယောင်သင့်တယ်။ မကောင်းတဲ့ပုံရိပ်ကိုတော့ တွေးထင်မြင် ယောင်မှု မပြုသင့်ဘူး။ ပင်ကိုယ်ပုံရိပ် (Self image) ကောင်းရင် ကောင်းသလို၊ မကောင်းရင် မကောင်းသလို ကာယကံရှင်က ခံယူရလိမ့်မယ်။

“နံရံမှာ နတ်ဆိုးရုပ်ကို မင်း ရေးဆွဲထားလို့ရှိရင် မင်းဟာ နတ်ဆိုးပုံ ပေါက်လာလိမ့်မယ်”

A willing mind makes a light foot.

စိတ်ဟာ အင်မတန် တန်ခိုးကြီးမားတယ်လို့ အရှေ့တိုင်း သားတွေက စပြောခဲ့ကြတယ်။ ခုတော့ အနောက်တိုင်း သားတွေကပါ လက်ခံပြီး သိပ္ပံနည်းကျ စမ်းသပ်မှုတွေကို ပြုလာကြပြီ။ စိတ်အတွေးရဲ့နောက်မှာ စွမ်းအင်တွေပါတယ်။ Energy follows thought လို့ ပြောကြတယ်။ ရှာလေ ငွေလေ တွေ့ရှိလေပဲပေါ့ကွယ်။ စိတ်ရဲ့စွမ်းအင်ဆိုတဲ့ စကား လုံးဟာ ဒီနေ့ ကမ္ဘာကို သိမ့်ခါပဲ့တင်စေတယ်။ အလျဉ်း သင့်တဲ့အခါ ဒါတွေကို ဖေဖေ စာအုပ်တစ်အုပ် ရေးပါမယ်။ အခုတော့ သားမှတ်ထားစရာ ဖေဖေ တစ်ခွန်းပဲ ပြောပါ မယ်။

“စိတ်ပါခြင်းဟာ ခြေလှမ်းကို မြန်ဆန်သွက်လက် စေတယ်”

A hint suffices for a wise man.

လောကမှာ လူတွေကို သူ့အတိုင်းအတာနဲ့သူ ဆက်ဆံရ တယ်။ အသီးပေးသင့်သူကို အသီးပေးပြီး၊ အပွင့်ပေးသင့် သူကို အပွင့်ပေးရတယ်။ တချို့ကိုတော့ ရနံ့လောက် ပေးရုံနဲ့ ရပါရဲ့။ တချို့ကိုကျတော့ အရိပ်ပါ ပေးရပြန်ရော။ လိုက်လျောညီထွေတဲ့ အပေးအယူနဲ့ ဆက်ဆံရတယ်။ အဲဒီအတွက် တစ်ဖက်လူရဲ့ အကန့်အသတ်ကိုတော့ အကဲ ခတ်တတ်ဖို့ လိုတယ်။ ဒီကိစ္စဟာ ပြောဆိုဆွေးနွေးတဲ့နေရာ မှာလည်း အင်မတန်အရေးပါတဲ့ သင်ခန်းစာတစ်ရပ်ပဲပေါ့။ စကားကို အကန့်အသတ်နဲ့ ပြောရမယ်။

“ပညာရှိသူတစ်ယောက်ကို အရိပ်အမြွက်ပြရုံနဲ့ လုံ လောက်တယ်”

A wonder lasts nine days

တကယ်တော့ လောကကြီးမှာ အံ့သြစရာ ဘာမှ မရှိပါဘူး။
 လောကကြီးက မပြောင်းလဲဘဲ ကြည့်သူတွေရဲ့ မျက်လုံးက
 သာ ပြောင်းလဲနေတာပါ။ ဟိန္ဒူဥပနိသျှကျမ်းတွေမှာတော့
 အဲဒါကို မာယာ(Maya)လို့ ခေါ်တယ်။ အထွေထွေအပြား
 ပြားဖြစ်နေတဲ့ မာယာကို ပယ်ရမယ်။ တစ်ခုတည်းသော
 အမှန်တရားဖြစ်တဲ့ သစ္စာကို ရှာရမယ်။ မင်းသိထားဖို့က...
 “အံ့သြခြင်းဆိုတာ (၉)ရက်ပဲ ခံတယ်”

Water afar won't quench a fire at hand.

လူမှုရေးမှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ စီးပွားရေးမှာပဲဖြစ်ဖြစ် သားဟာ
 စေ့စပ်ဖြေရှင်းမှုတွေကို မကြာခဏလုပ်ရနိုင်တယ်။ စေ့စပ်
 ဖြေရှင်းမှုအရာမှာ ကျွမ်းကျင်သူကို Wheeler-dealer
 လို့ခေါ်တယ်။ အားကိုးရတဲ့သူတွေ ဘယ်လောက်ရှိတယ်
 ပြောပြော၊ တချို့ကိစ္စတွေက ကိုယ်ကိုယ်တိုင် ထွက်ဖြေရှင်း
 မှ ပြေလည်တတ်တယ်။ အားကိုးရသူ တချို့တလေကြောင့်
 ပြေလည်သွားတယ်ပဲထားဦးတော့၊ စိတ်မချရတဲ့ အစွန်း
 ထွက်ပြဿနာလေးတွေ ကျန်ရစ်တတ်တယ်။ စကား
 အဖိတ်အစင်တွေ ရှိတတ်တယ်။ နောင်အခါ ကိုယ့်ကို
 ပြန်ရစ်ပတ်လာတတ်တယ်။ အဲဒါကြောင့် လိုအပ်ရင် သား
 ကိုယ်တိုင်ထွက်ဖို့ကို ဝန်မလေးနဲ့။ ကိုယ်ကိုယ်တိုင်ဖြေရှင်းမှ
 ဖြစ်မယ့်ကိစ္စမှာ အဝေးပြင်ပက အကူအညီတွေကို မတမ်း
 တလေးနဲ့။ အဲဒီအချက်ကို ခေါင်းထဲမှာ အမြဲထည့်ထား။
 “လက်ထဲမှာ လောင်တဲ့မီးကို အဝေးက ရေနဲ့ မငြိမ်း
 နဲ့”

All are not Saints that go to church.

တစ်ခါက ကမ္ဘာကျော်စာရေးဆရာကြီး ဘားနာဒ်ရှော့ကို အမျိုးသမီးတစ်ယောက်က မေးခွန်းထုတ်ဖူးတယ်။ သူလည်း စာရေးချင်တယ်။ ဘယ်လိုရေးရမလဲ...တဲ့။ ဘားနာဒ်ရှော့က တိုတိုပဲ ပြန်ဖြေလိုက်တယ်။ “ရေးပါ။ ဘယ်ဘက်ကနေ ညာဘက်ကို ရေးပါ”တဲ့။ တော်တော်ခွကွတဲ့ စာရေးဆရာကြီးပါပဲ သားရယ်...။ သူ့အဖြေက ပြောင်မြောက်လှပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ ဖေဖေကတော့ ဝင်ပြောစရာ တစ်ခုရှိပါလေရဲ့။ တချို့သောလူမျိုးစုတွေက လွဲရင် ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ လူမျိုးအများစုကတော့ စာရေးရင် ဘယ်ဘက်ကနေ ညာဘက်ကို ရေးကြတာချည်းပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ လူတိုင်းဟာ စာရေးဆရာဖြစ်မလာကြဘူး။ အထူးသဖြင့် လူတိုင်းဟာ ဘားနာဒ်ရှော့ ဖြစ်မလာကြဘူး။

“ဘုရားကျောင်းကို သွားသူတိုင်းဟာ သူတော်စင်တွေမဟုတ်ဘူး”

Nothing weighs lighter than a promise.

လူတစ်ယောက်က မင်းကို ကတိတစ်ခု လာတောင်းတယ်ဆိုပါစို့...။ စဉ်းစားပါ။ ကတိဆိုတာ ပေးပြီးရင် တည်ရတယ်။ အဲဒါကြောင့်လည်း ကိုယ်တည်ရမယ့် ကတိတစ်ခုအတွက် အစောကြီးကတည်းက သတိကြပ်ကြပ် ထားရမယ်။ မင်းက ကတိပေးလိုက်ပြီး ဆိုပါစို့။ တစ်ဖက်သားက ပျော်သွားလိမ့်မယ်။ ဒီကတိအတိုင်း မင်းက ဆောင်ရွက်ပြီးသားဖြစ်နေမယ့်အချိန်ကို မျှော်မှန်းပြီး သာယာတဲ့ စိတ်ကူးလောကတစ်ခုထဲမှာ သူ တုံးတုံးချနေလိမ့်မယ်။ အဲဒီစိတ်ကူးလောကကို Utopia လို့ခေါ်တယ်။ မင်းကတော့ သူ့ရဲ့ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ခံစားရလိမ့်မယ်။ ဒီကတိကိုတည်အောင် လုပ်ပေးဖို့အရေး စိတ်မောလူမော တွေးပြီး Anti-utopia လောကထဲကို ရောက်နေလိမ့်မယ်။ အမှန်တော့ သူ့ဒုက္ခကို ကိုယ့်ဒုက္ခအဖြစ် လဲယူရတာပဲ။ မလုပ်နဲ့လို့ ဖေဖေ မတားဘူး။ လုပ်သင့်သူကို လုပ်ပေးရမယ်။ ဖြစ်တတ်တဲ့ သဘာဝကိုလည်း နားလည်ထားရမယ်။

“ဘယ်အရာမှ ပေးလိုက်မိတဲ့ ကတိလောက် မလေးလံဘူး”

A friend married is a friend lost.

ဖေဖေအိမ်ထောင်ပြုတော့မယ်ဆိုတော့ ထောက်ခံတဲ့ မိတ်ဆွေလည်း ရှိတယ်။ ကန့်ကွက်တဲ့မိတ်ဆွေလည်း ရှိတယ်။ မကန့်ကွက်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ထောက်လည်း မထောက်ခံဘူးဆိုတဲ့ လူတွေလည်း ရှိတယ်။ အိမ်ထောင်တာဝန်ဆိုတာကလည်း ထူပြောလေးလံလွန်းလှတာကိုး။ သေချာတာကတော့ အိမ်ထောင်ကျသွားပြီးတဲ့နောက်ပိုင်းမှာ ဖေဖေဟာ သူငယ်ချင်းတွေကို အရင်လို အချိန်မပေးနိုင်တော့ဘူး။ ငွေကိုလည်း စနစ်တကျသုံးစွဲရတယ်။ အိမ်ထောင်တစ်ခုရဲ့ ဦးစီးဦးဆောင်တစ်ယောက်အနေနဲ့ ရပ်ကွက်ဓမ္မာရုံက အစည်းအဝေးခေါ်ရင်လည်း သွားတက်ရတယ်။ လူငယ်ဘဝကို စွန့်လွှတ်ပြီး လူကြီးတစ်ယောက်လို နေရပြီပေါ့သားရယ်။ ဖေဖေဘဝကို မင်းမေမေရယ်။ အခုဆိုရင် မင်းအတွက်ရယ် အချိန်များများ ပေးထားရတယ်။ ဖေဖေရဲ့ သူငယ်ချင်းမိတ်ဆွေတွေကတော့ ဖေဖေကို လက်လှမ်းမမီ တမီအနေအထားနဲ့ စိတ်လျော့ထားကြရတာပေါ့။ ဖေဖေကို ကိုယ်ချင်းစာပါ။ သူတစ်ပါးကိုလည်း ကိုယ်ချင်းစာရင် သားနားလည်မှုပေးပါ။

“အိမ်ထောင်ကျသွားတဲ့ မိတ်ဆွေဟာ ပျောက်ဆုံးသွားတဲ့မိတ်ဆွေပဲ ဖြစ်တယ်”

Give the devil his due.

Nature Law လို့ ခေါ်တဲ့ သဘာဝ ဥပဒေတွေဟာ လောကကြီးမှာ များပြားလှပါတယ်။ အဲဒီအထဲမှာ ပေးခြင်း၊ ယူခြင်းဆိုတဲ့ ဥပဒေသလေးတစ်ခုလည်း ပါတယ်။ ဒီသဘာဝအရာမှာ အထင်အရှားမရှိလှပေမဲ့ လူတွေကြားထဲမှာတော့ ခရီးရောက်လှတဲ့ ဥပဒေသလေးပါပဲ။ Give and take ဆိုတဲ့ စကားလုံးကို အရပ်ထဲမှာတောင် တွင်တွင်သုံးလေ့ရှိတယ်။ ယူပြီးရင် ပြန်ပေးရမယ်။ ပေးမိရင်လည်း ပြန်ရတတ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ထိုက်သင့်တဲ့ အတိုင်းအတာပဲ ဖြစ်ရမယ်။ ဒီဥပဒေသအတိုင်း သား ရှင်သန်တတ်ဖို့ လိုတယ်။ ဘယ်နေရာမှာမဆို ဘယ်အချိန်မှာမဆို ပြီးတော့ ဘယ်သူ့ကို မဆိုပေါ့။

“နတ်ဆိုးကိုတောင် သူ့လုပ်ရပ်အတိုင်း ပြန်ပေးဆပ်ရမယ်”

A friend to everybody is a friend to nobody.

မင်းဘာ(ကဗျာဆရာဒတ္တ)က ခုအခါ နိုင်ငံရပ်ခြားကို ရောက်နေတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့(၁၀)နှစ်လောက်တုန်းက သူနဲ့ ဖေဖေဟာ မြန်မာပြည်ရဲ့ တောဆန်တဲ့ အရပ်ဒေသတစ်ခု ကို အတူတကွ သွားခဲ့ကြရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ညီအစ်ကိုချင်း တစ်ကွဲစီ ခွဲနေရပါတယ်။ ဆုံစည်းကြတဲ့တစ်နေ့မှာ ကိုကိုက ပြောတယ်။ “အားလုံးနဲ့တည့်အောင် နေပါ”တဲ့။ ဖေဖေ နှာခေါင်းပွတ်ပြီး စဉ်းစားမိတယ်။ ပြီးမှ ပြန်ဖြေလိုက်တယ်။ “အားလုံးနဲ့တော့ မတည့်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အများစုနဲ့တော့ တည့်ပါတယ်”လို့။ နောက်တစ်ခေါက် ထပ်ဆုံကြတော့ ကိုကိုရဲ့ မေးခွန်းက ပုံစံပြောင်းသွားတယ်။ “အများစုနဲ့ တည့်ရဲ့လား”တဲ့။ ဒါပါပဲ သားရယ်...။ လူဟာ အားလုံးနဲ့ တော့ မတည့်နိုင်ဘူး။ အများစုနဲ့ သင့်မြတ်အောင်ပဲ ကြိုးစားရမှာပေါ့။ ပြောပြထားစရာ တစ်ခုရှိတယ် သား။ “လူတိုင်းနဲ့ မိတ်ဆွေဖြစ်နေသူဟာ ဘယ်သူ့ရဲ့ မိတ်ဆွေမှ မဟုတ်ဘူး”

It is hard sailing when there is no wind.

သားဟာ ဘဝမှာ အခက်အခဲတွေကို တစ်ခုပြီး တစ်ခု ရင်ဆိုင်ရလိမ့်မယ်။ ဖေဖေတို့မေမေတို့က သားရှေ့က ဘယ်လောက်ပဲ မားမားရပ်ခဲ့စေဦးပေါ့။ သားဘာသာ ဖြေရှင်းဖြတ်သန်းရမယ့် အခက်အခဲတွေဆိုတာကလည်း ရှိမှာပဲ။ တစ်ကိုယ်တော် ဖြတ်သန်းရတာလည်း ရှိနိုင်တယ်။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို ဦးဆောင်ဖြတ်သန်းရတာလည်း ရှိနိုင် တယ်။ Leading in crisis လို့ခေါ်တဲ့ အကြပ်အတည်း အတွင်း ခေါင်းဆောင်မှုဟာ ခက်ခဲကြမ်းတမ်းတတ်တယ် သား။ ကံကြမ္မာက သားကို ကူကောင်း ကူမယ်။ မကူရင် လည်း မကူဘူး။ ဒီလိုရေးရင်း ဖေဖေပြီးမိတယ်။ တကယ် တော့ ကံကြမ္မာက မကူဖို့ များပါတယ် သားရယ်။ ဘယ်လို ပဲဖြစ်ဖြစ်လေ...သားအနေနဲ့ကတော့ ကံကြမ္မာထက်စာရင် သတ္တိနဲ့ပညာကိုပဲ ယုံစားရမယ်။ ဖြတ်သန်းလိုက်။ ရဲရဲကြီး ဖြတ်သန်းလိုက်ပါ။

“လေမလာရင် ရွက်ကို ပြင်းပြင်းလွှင့်ရမယ်”

A lazy sheep think its wool heavy.

ဖေဖေဟာ ငယ်ငယ်က အရမ်းပျင်းတတ်တယ်။ ကိုယ့်ခန္ဓာ ကိုယ်ကြီးကို သယ်နေရတာကို ပျင်းတယ်။ အငွေတွေ အဖြစ်နဲ့ လေထဲမှာ ပျံနေရရင် အရမ်းကောင်းမှာပဲလို့ စဉ်းစားမိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဖြစ်မှ မဖြစ်နိုင်ဘဲကွယ်။ ပျင်းတတ် တဲ့စိတ်ဟာ တရားခံဖြစ်လာတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို မနည်း ပြန်ပြုပြင်ရတယ်။ ကြာတော့ ပျင်းနေရတာကြီးကို ပြန်ပျင်း လာပြီး ဖေဖေလွတ်မြောက်သွားတယ်။ ဒါပေမဲ့ မလွတ် မြောက်သေးတဲ့ ဖေဖေအရင်ပုံစံနဲ့ သတ္တဝါတွေ အများကြီး ရှိနေသေးရဲ့။

“သိုးပျင်းတစ်ကောင်ဟာ သူ့အမွှေးကိုတောင် လေး တယ်လို့ ထင်တယ်”

An ounce of fortune is better than a pound of wisdom.

ရှေ့စကားလေးတစ်ခွန်းနဲ့ စပ်မိလို့ ထပ်ပြောရဦးမယ်။ ဖေဖေတို့ ဗုဒ္ဓဝါဒီတွေ အနေနဲ့ကတော့ လူတစ်ယောက် အတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး ကံကြမ္မာဟာ အဆင်သင့်ရှိနေ တယ်ဆိုတဲ့ Determinism ကို လက်မခံဘူး။ အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်တယ်။ ကိုယ်လုပ်ရင် ကိုယ် ရမယ်လို့ပဲ ယူဆကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဖေဖေတို့ဟာ ဘဝ သံသရာလည်ပတ်မှုကို ယုံကြည်ကြတယ်။ ဒီဘဝအတွက် လွန်လေပြီးသော ဘဝက ပေးလိုက်တဲ့ အတိတ်ကံဆိုတာ ကိုတော့ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လက်ခံကြတယ်။ သိပ်ကံကောင်းတတ်တဲ့ လူတချို့ကို ဖေဖေတွေဖူးတယ်။ သူတို့မှာဖြင့် ဘာလုပ်လုပ် အဆင်ကို ပြေနေတာပဲသားရယ်။ အတိတ်ကံကောင်းလွန်းတော့ သူတို့ဟာ ဉာဏ်နဲ့ဝီရိယကို သိပ်စိုက်ထုတ်စရာမလိုဘဲနဲ့ ဘာကိုမဆို အောင်မြင်နေကြ တယ်။ ကံအရမ်းကောင်းတတ်တဲ့သူကို သား သတိပြု ထားရမယ်။

“ကံတစ်အောင်စဟာ ဉာဏ်တစ်ပေါင်ထက် ပိုကောင်း တယ်”

A man cannot whistle and drink at the same time.

အမျိုးသမီးစာရေးဆရာမတစ်ယောက် ပြောဖူးတယ်။ လုပ်ချင်တာ နှစ်ခုရှိတယ်။ အဲဒီနှစ်ခုထဲက ဘယ်ဟာကို ရွေးချယ်ရမလဲမသိ ဖြစ်နေတယ်။ နှစ်ခုစလုံးကိုလည်း ရွေးချယ်ချင်တယ်။ အဲဒါဆိုရင် နှစ်ခုစလုံးကို လုပ်လိုက်ပါ တဲ့။ သူပြောတာလည်း ကောင်းတော့ ကောင်းပါရဲ့။ ဒါပေမဲ့ မဖြစ်နိုင်တာတွေရှိတယ် သား။ တစ်ချိန်တည်း တစ်ပြိုင် တည်း ပေးရမှာမို့လို့ လုပ်လို့မရတဲ့ အလုပ်တွေဆိုတာ ကတော့ ရှိတာပါပဲ။ အဲဒါမျိုး ကြုံလာခဲ့ရင်တော့ သားရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်စီမံကိန်း (Action Plan)ဟာ တိကျရ မယ်။ နှစ်ခုမှာ တစ်ခုကိုပဲ သား ရွေးရတော့မယ်။

“လူတစ်ယောက်ဟာ တစ်ချိန်တည်းမှာ လေချွန်တာ နဲ့ ရေသောက်တာကို တွဲလုပ်လို့ မရဘူး”

All freights lighten, said the skipper, as he threw his wife into the sea.

သားကို တစ်ခုပြောရဦးမယ်။ မိန်းမတွေကို သတိထား ကွာ...။ ဖေဖေပြောတဲ့ ဒီစကားဟာ မိန်းမတွေကို နှိမ်ချပြီး ပြောတာ မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အားနွဲ့တတ်တဲ့ မိန်းမရဲ့ သဘာဝအရ သူ့နည်းသူ့ဟန် ရုန်းကန်မှုတွေဟာ ဘေး ပတ်ဝန်းကျင်ကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေတတ်တယ်။ အထူး သဖြင့် ယောက်ျားသားတွေကို ခေါင်းခဲစေတဲ့ ကိစ္စတစ်ရပ် ကို ယောက်ျားတစ်ယောက်မြင်ပုံနဲ့ မိန်းမတစ်ယောက် မြင်ပုံမတူဘဲ ကွဲပြားတတ်တယ်။ ယောက်ျားတွေနဲ့အပြိုင် တည်ငြိမ်ရင့်ကျက်တဲ့မိန်းမတွေ၊ ယောက်ျားထက်ပိုပြီး သဘောထားကြီးနိုင်တဲ့ မိန်းမတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ထမင်းအိုးကြီး(၇)အိုးလောက်သိုးအောင် မင်းရှာရလိမ့်မယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်လေ...။ လူငယ်ဆန်တဲ့ မိန်းမတွေကတော့ လောကမှာ ပိုများတယ်။ ရယ်စရာလေးတစ်ခု ဖေဖေပြောပြ မယ်။

“သူ့မိန်းမကို ပင်လယ်ထဲဝစ်ချလိုက်တဲ့အချိန်မှာ သဘောတစ်စင်းလုံးဟာ ပေါ့ပါးသွားတော့တာပဲလို့ ကပ္ပတိန်က ပြောတယ်”

and the ship should not be judged from the land.

and the ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

and the ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

A ship should not be judged from the land.

The truth is sacrificed by too much disputation.

ဒဿနပညာရှင်တွေဟာ အမှန်တရား(Truth)နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဝိဝါဒတွေ ကွဲပြားခဲ့ကြတယ်။ ကာလဌာန မှန်ကန်တဲ့(Relative Truth) အကြွင်းမဲ့မှန်ကန်တဲ့ (Absolute Truth)တို့ကြားမှာ အမြင်တွေ ကွဲပြားခဲ့ကြတယ်။ ဖေဖေတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာတော့ သမုတိသစ္စာ၊ ပရမတ္ထသစ္စာလို့ ခေါ်တာပေါ့ကွယ်။ ဒါပေမဲ့ ကမ္ဘာပေါ်က လူအားလုံးဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟုတ်ကြဘူး။ အထူးသဖြင့် အနောက်တိုင်းသားတွေဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာ မဟုတ်ကြဘူး။ ဖေဖေတို့က ဗုဒ္ဓဘာသာစကားကို ပြန်ပြောလည်း သူတို့ နားလည်ဖို့ မလွယ်ဘူး။ အမှန်တရားနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒဿနသဘောအရ ငြင်းကြခုန်ကြတယ်။ ဒါကတော့ ထားပါတော့။ လက်တွေ့ဘဝထဲမှာလည်း လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေရတဲ့ ကိစ္စအဝဝနဲ့ ပတ်သက်ပြီး သူမှန်တယ်၊ ကိုယ်မှန်တယ် စသည်ဖြင့် အရပ်သားတွေကတောင် ငြင်းခုန်နေရတယ်။ တစ်ခါတစ်ခါကျတော့လည်း ငြင်းခုန်နေတဲ့ စကားလုံးတွေကြားမှာ အမှန်တရားဟာ တံတွေးစိုခဲ့ရတယ်။ တံတွေးကိုပဲ ချောင်တစ်ခုခုမှာ မိုးဝင်ခိုသလို ခိုရင်း ပြန်ထွက်လာဖို့ မနည်းခေါ်ယူရတယ်။ ရယ်တော့ ရယ်ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ရယ်စရာတော့လည်း မဟုတ်ဘူး သား...။

“အငြင်းအခုန်တွေကြားမှာ အမှန်တရားဟာ စွန်းထင်းနစ်နာရတယ်”

Beads about the neck and the devil in the heart.

ဖေဖေနေခဲ့တဲ့ ရပ်ကွက်တစ်ခုမှာ မုန့်ဟင်းခါးရောင်းတဲ့ မိန်းမကြီးတစ်ယောက်ရှိတယ်။ တစ်နေ့မှာ သူ့အိမ် သူ့ခိုးခံရတယ်။ ဘုရားကို ညညကျရင် အော်ကြီးဟစ်ကျယ် ရှိခိုးတတ်တဲ့ အဲဒီမိန်းမကြီးဟာ တစ်နေ့လုံး ဘာမှ မတုန် လှုပ်သလို ဟန်ဆောင်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ပါသေးတယ်။ ညဘက်ရောက်လို့ ဘုရားရှိခိုး ပဋ္ဌာန်းဒေသနာ ရွတ်တဲ့အခါ ကျမှပဲ နတ္တိပစ္စယောအရောက်မှာပဲ “ဟုတ်တယ် မရှိတော့ ဘူး။ မရှိလို့ဖြစ်တာ မရှိတော့ဘူး။ ဘာမှ မရှိတော့ဘူး” ဆိုပြီး ငိုပါလေရော...။ စိတ်မကောင်းဖြစ်မိပေမဲ့ ရယ်လည်း ရယ်ရတယ် သားရယ်။ အဲလို လူသားတွေ အများကြီးပါပဲ။ “လည်ပင်းမှာ ပုတီးဆွဲပြီး စိတ်ထဲကို နတ်ဆိုး အဝင်ခံ တယ်”

If you cannot bite, never show your teeth.

ဘဝတစ်လျှောက်လုံးမှာ သားဟာ အခက်အခဲတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရမယ်လို့ ဖေဖေပြောပြခဲ့ပြီးပြီ။ တိုက်နိုင်ရင် ပြန် တိုက်ရမယ်။ ပြန်မတိုက်နိုင်ဘူးဆိုရင်တော့ ရှောင်ပြေး ရမယ်။ လောကကြီးမှာ ဖြစ်နေတဲ့လူတွေရဲ့ အဲဒီသဘာဝကို စိတ်ပညာအယူအဆတစ်ခုအရတော့ Fight or flight လို့ ပြောကြတယ်။ အဲဒီလို လောကတိုက်ပွဲတွေကြားမှာ သားဟာ ချိန်သားကိုက်တဲ့ စွန့်စားမှုတွေကို ပြုလုပ်ရလိမ့် မယ်။ လူမှုရေးမှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ စီးပွားရေးမှာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ တခြား သော အရေးအရာတွေမှာပဲဖြစ်ဖြစ် (Calculated risk) လို့ခေါ်တဲ့ တွက်ချက်စွန့်စားမှုဟာ အင်မတန်အရေးကြီးပါ တယ်။ မလိုကြေး၊ မလိုကြေး သား ဆောင်ရွက်ရလိမ့်မယ် သတိထားသား။

“မကိုက်နိုင်သေးဘဲနဲ့ ကိုယ့်ရဲ့သွားတွေကို မဖော် ပြရဘူး”

An ass endures his burden, but not more than his burden.

စီးပွားရှာရင်း သားဟာ လုပ်ငန်းဌာနတစ်ခုရဲ့ အကြီးအကဲ တစ်ယောက် ဖြစ်လာတယ် ဆိုပါစို့။ Overmanage လို့ခေါ်တဲ့ အလွန်အကျွံစီမံခန့်ခွဲမှုကို ရှောင်ပါ။ လိုတာထက် မပိုပါစေနဲ့။ လူတွေကို သူတို့ထမ်းနိုင်တဲ့ တာဝန်ထက်လည်း ပိုမပေးပါနဲ့။ မမေ့နဲ့သား။

“မြည်းတစ်ကောင်က သူ့ဝန် သူထမ်းနိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူ့ဝန်ထက်တော့ ပိုမထမ်းနိုင်ဘူး”

One can do only by doing.

လူဟာ တစ်ယောက်တည်းနေတာ မဟုတ်ဘူး။ အစုအဖွဲ့ နဲ့နေတာလို့ ပြောကြတယ်။ ဟုတ်ပါတယ် သားရယ်။ လူဟာ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း သင်းကွဲရပ်တည်ဖို့ဆိုတာ မလွယ်လှပါဘူး။ ဖေဖေဟာ တစ်ယောက်တည်းနေလေ့ရှိ တယ်။ ကိုယ့်အနုပညာ ကိုယ်ဖန်တီးနေသူဆိုတော့လည်း တစ်ယောက်တည်းနေလို့ရတဲ့ အခြေအနေမှာ ရှိတယ်။ ဖေဖေသဘာဝကိုလည်း တစ်ကိုယ်တည်း အေးအေးလူလူ နေတတ်တော့ ဒီအနေအထားကို နှစ်ခြိုက်မိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီအတိုင်း ရေရှည်မဖြစ်နိုင်ဘူးဆိုတာကို တဖြည်း ဖြည်း သိလာရပြန်တယ်။ စာရေးဆရာဆိုတော့ လူပေါင်းစုံ ဘဝပေါင်းစုံနဲ့ ဆက်သွယ်ရပါတယ်။ မီဒီယာဆက်သွယ်မှု (Deading with the media)နဲ့လည်း မကင်းနိုင်ပြန် ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကိုယ်လုပ်ရမယ့်အလုပ်ကိုတော့ ကိုယ့်တာသာ ပဲ လုပ်တယ်။ တစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် တစ်စုတစ်ဖွဲ့ နဲ့ တချို့အလုပ်တွေကို ဖေဖေ တွဲလုပ်ဖူးပါတယ်။ အဆင် မပြေပါဘူးကွယ်။ လူများတော့ စိတ်များတယ်၊ အမှားများ တယ်၊ စကားလုံးတွေလည်း များတယ်။ အဓိပ္ပါယ် အမျိုး မျိုးနဲ့ကြည့်ကြတဲ့ မျက်လုံးတွေလည်း များတယ်။ “တစ်ယောက်တည်းလုပ်နိုင်တာကို တစ်ယောက် တည်း လုပ်ပါ”

They are far behind, that may not follow.

They are far behind, that may not follow.

ဖေဖေတို့ ရှင်သန်ကြီးပြင်းရတဲ့ ခေတ်ကြီးဟာ အင်မတန် ရှုပ်ထွေးမြန်ဆန်လှတယ်။ ပြောရတာများလို့လည်း ဒီစကား က ထပ်နေပြီ ထင်ပါရဲ့ကွယ်။ အရှိန်မျိုးစုံ (Multi-speed)နဲ့ လည်ပတ်နေတဲ့ ကမ္ဘာလို့လည်း ဆိုကြတယ်။ Multi-speed ဆိုတာက ကမ္ဘာကြီးရဲ့ လူမှုရေး နိုင်ငံရေး စီးပွားရေး စတာတွေမှာ မြန်တဲ့ဟာကမြန်၊ နှေးတဲ့ဟာက နှေး သာမန်အဆင့်ရှိတာက ရှိနဲ့။ ခုတ်မောင်းလည်ပတ် နေရတာကို ပြောတာပါ။ ဥပမာ... ဘာသာရေးအရနေပြီ။ စီးပွားရေးက မြန်ချင်မြန်နေမယ်။ နိုင်ငံရေးက အလယ် အလတ်ကျချင်ကျနေမယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်လေ...ကိုယ် ကတော့ အဲဒီအခြေအနေတွေကြားမှာ လိုက်ပါရွေ့လျား နိုင်အောင် ကြိုးစားရမှာပဲ။ ကိုယ့်အရှိန်ကို ကိုယ်ချိန်ဆရမှာ ပေါ့။

“လိုက်မသွားနိုင်ရင်တော့ ကျန်ရစ်ခဲ့မှာပဲ”

Adapt yourself to the times.

ဂရိတွေခေါ်ပညာရှင်ကြီး ဟောရာကလိုက်တပ်(စ)က “မြစ် တစ်မြစ်မှာ ရေနစ်ခါမချိုးနိုင်ဘူး”လို့ ပြောသွားတယ်။ ကျော်ကြားလှတဲ့စကားမို့ လူသိလည်း များလှပါတယ်။ မြစ်ရေတွေက စီးဆင်းနေတယ်သား။ သားချိုးခဲ့ပြီးသား မြစ်မှာ နောက်တစ်ခါသွားပြန်ချိုးရင် မတူညီတော့တဲ့ ရေတွေ၊ အသစ်အသစ်သော ရေတွေနဲ့ပဲ သား ရင်ဆိုင်ရ လိမ့်မယ်။ လောကကြီးဟာလည်း မြစ်ရေတွေလိုပဲ အချိန်နဲ့ အမျှ စီးဆင်းပြောင်းလဲနေတယ်။ ပြောင်းလဲမှုနဲ့အတူ သားဟာ လိုက်ပါရှင်သန်ရလိမ့်မယ်။ လိုအပ်ရင် သီချင်း သံစဉ်တစ်ခုအတွက် ဂစ်တာကို ကြိုးညှိ တီးခတ်ရသလို မျိုးပေါ့။ လက်ကွက်ပြောင်းရသလိုမျိုးပေါ့။ မင်းဟာ ဘဝကို သီချင်းတစ်ပုဒ်လို ဆိုကျူးသွားချင်သလား။ ခေတ် အလျှောက် အချိန်အခါအလျှောက် မင်းကိုယ်မင်း ကြိုးညှိ တီးခတ်သွားပါ။

“ခေတ်နဲ့လိုက်လျောညီထွေ နေတတ်ပါစေ”

Cut your coat according to your cloth.

တစ်ခါတစ်ခါကျတော့လည်း လူဟာ ပန်းပုဆရာနည်းကို အသုံးပြုရတယ် သား။ ပန်းပုဆရာဟာ သစ်တုံးကြီးတစ်တုံးကို သူ မလိုတာတွေ ဆစ်ဖဲ့ထုတ်ပြီး သူလိုရာကို ထုလုပ်ယူတယ်။ လိုချင်တာကို ပုံဖော်နိုင်ဖို့အတွက် မလိုချင်တဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေကို ဖဲ့ထုတ်ပေးရမှာပဲ။

“ပိတ်စကို မလိုတာတွေ ညှပ်ထုတ်ပြီး မင်းရဲ့ အင်္ကျီအဖြစ် ဝတ်ပါ”

Even the lion has to defend itself against flies.

ရုပ်ရှင်တွေ၊ ပြဇာတ်တွေထဲမှာ ပြောနေကျ စကားတစ်ခွန်းရှိတယ်။ “ခြင်္သေ့မှန်ရင် မြက်မစားဘူး” တဲ့။ အင်မတန်ပြောလို့ကောင်းတဲ့ စကားပေါ့ကွယ်။ ဒါပေမဲ့ ရှေးဟောင်းကျမ်းတွေထဲမှာတော့ ခြင်္သေ့ကို အမျိုးအစားတွေ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ခွဲပြထားတယ်။ အဲဒီထဲမှာတော့ မြက်စားတဲ့ ခြင်္သေ့တွေလည်း ပါတယ်။ တိဏသီဟ၊ ကာလသီဟ စတာတွေပေါ့။ ထားပါ... အဲဒါတွေက ဗဟုသုတအဖြစ် ပြောတာတွေပါ။ ဒီနေရာမှာ ပြောချင်တာက ခြင်္သေ့ရဲ့ သူ့ဘာသာ ရပ်တည်နိုင်စွမ်းကိုပါ။ ရဲရင့်တယ်။ လျင်မြန်ထက်မြက်တယ်။ အကင်းပါးပြီး မဆုတ်မနစ် ဆောင်ရွက်တတ်တယ်။ သားကောင်ကြီးကိုပဲ ဖမ်းဖမ်း၊ သားကောင်ငယ်ကိုပဲ ဖမ်းဖမ်း အားစိုက်ထုတ်မှုကို အတူတူပဲ ထားတယ်။ တချို့နေရာတွေမှာ သားဟာ သူ့ကို အတုယူရလိမ့်မယ်။

“ခြင်္သေ့တောင်မှ သူ့အပေါ်လာနားတဲ့ ယင်ကောင်တွေကို ကိုယ်တိုင်ကာကွယ်တယ်”

၄၆ ခေတ်နေအတွက်

Beware of one who has nothing to lose.

အခုတော့ ကွန်မြူနစ်ဝါဒဟာ ကမ္ဘာမှာ ကျဆုံးသွားပါပြီ။ ဒါပေမဲ့ အရှိန်အဟုန်ကောင်းခဲ့စဉ်ကာလမှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီတွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှုဟာ အင်မတန်ကြောက်စရာကောင်းခဲ့တယ်။ မှားယွင်းတဲ့ လုပ်ရပ်များစွာကို မှေးခဲ့တယ်။ ကွန်မြူနစ်ကြေညာစာတမ်းမှာပါတဲ့ စာတစ်ကြောင်းဟာ ပစ္စည်းမဲ့လူတန်းစားအားလုံးကို စည်းရုံးသွားနိုင်လေရဲ့။ The workers have nothing to lose but their chains လို့ ရေးထားတယ်။ ကျောမဲ့လူတန်းစားတွေအဖို့ နောင်ကြီးကလွဲပြီး ဘာမှ ဆုံးရှုံးစရာမရှိတော့တဲ့။ အဲဒီစကားတစ်ခွန်းရဲ့ ဆွဲဆောင်မှုက လူ့သမိုင်းမှာ ဘယ်လိုရုန်းရင်းဆန်ခတ်ဖြစ်သွားစေတယ်ဆိုတာ နောင်ဆိုရင် စာသင်ခန်းထဲမှာ သား သင်ရတော့မှာပါ။ သတိထားပါ သား။ အထူးသဖြင့်...

“ဆုံးရှုံးစရာ ဘာမှ မရှိသူကို သတိထားပါ”

၄၆ ခေတ်နေအတွက်

The pine wishes herself a shrub when the axe is at her root.

တချို့က ဘဝဆိုတာ ရုန်းကန်ဖို့အတွက် (Life for struggle)လို့ ပြောကြတယ်။ ဒါကိုတော့ လူတိုင်းလိုလို ကြားဖူးနားဝ ရှိကြမှာပါ။ လောကကြီးရဲ့ လှုပ်ခတ်မှု၊ ကမ္ဘာကြီးရဲ့ မငြိမ်သက်မှုတွေကြားမှာ လူသားဟာ ဟန်ချက်မဲ့လာတယ်လို့ ယူဆသူ ပညာရှင်တွေရှိတယ်။ ရုန်းကန်မှုတစ်ခုခုက လွတ်မြောက်သွားရင် နောက်ရုန်းကန်ရဦးမယ့် အနေအထားတစ်ခုက ထပ်စောင့်နေတယ်။ တကယ်တော့ လောကကြီးဟာ ရင်မောစရာလည်းကောင်းတယ်သာ။ ကြည့်တတ်မယ်ဆိုရင် အားလုံးဟာ သနားစရာ အသွင်အပြင်တွေ ရှိကြတယ်။

“ပုဆိန်က သူ့ကို ခုတ်တော့ ထင်းရှူးပင်ကလည်း ချုံပုတ်ဖြစ်လိုက်ချင်တယ်”

*A thing that may not happen in a year
may happen in two minutes.*

အိုလံပစ်အားကစားသမားတွေမှာ ပြိုင်ပွဲဝင်မှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး စိတ်ဓာတ်ရေးရာ လေ့ကျင့်ခန်းတွေ လုပ်ကြရလေ့ရှိတယ်။ ပြေးပွဲတစ်ခုအတွက် တာထွက်ချိန်၊ မြားတစ်စင်းကို ပစ်လွှတ်ဖို့ အသက်ရှူနေချိန်၊ ပယ်နယ်တိကန်ဖို့ ခရာသံ စောင့်နေချိန် စတာတွေအတွက် အရေးတကြီး လေ့ကျင့်ရတာပေါ့။ အဲဒီအချိန်လေးကို Zen moment လို့ ခေါ်တယ်။ စကားနယ်ကို ချဲ့လိုက်ကြစို့။ လူတစ်ယောက် အကြံကောင်း ဉာဏ်ကောင်းရဖို့ အသိအမြင်မှန်ကန် စင်ကြယ်သွားဖို့ စတာတွေဟာ ခေါင်းထဲမှာ အလင်း တစ်ချက် လက်သွားဖို့ပဲ လိုတယ်။ စက္ကန့်ပိုင်းလေမျှပါပဲ။ Golden Second လို့ခေါ်တယ်။ အဲဒီအလင်းပွင့်ကလေးရဲ့ ဘဝတိုတက်ခြင်း ဒီဘက်ခြမ်းဟာ အများကြီး ပြောင်းလဲသွားနိုင်တယ်။ တကယ်တမ်းကျတော့ ပြောင်းလဲချိန်ဟာ ဘာမှမကြာဘူး။ “တစ်နှစ်အတွင်းမှာ မဖြစ်တဲ့အရာဟာ နှစ်မိနစ်အတွင်းမှာ ဖြစ်လာနိုင်တယ်”

Fear makes the wolf bigger than he is.

လောကသားတွေဟာ အမှန်ဝါဒ(Realism)နဲ့ မာယာဝါဒ(Illusionism) ကြားမှာ ရှင်သန်နေကြရတာ။ အစစ်တစ်ခု အတုတစ်ရာလို့တောင် ပြောရုံရှိကြတယ်။ မစစ်မှန်မှုတွေကြားထဲမှာ နေထိုင်ရင်း စစ်မှန်မှုတို့ကို ရှာဖွေနေကြရတာပဲ။ လူတွေကို မှားစေတဲ့အထဲမှာ “အကြောက်တရား”ဟာ အဓိကနေရာကနေ ပါဝင်နေတယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ ကြောက်စရာအကောင်းဆုံးအရာဟာ “ကြောက်တတ်တဲ့စိတ်”ပဲဖြစ်တယ်လို့လည်း ပြောကြတယ်။ တတ်နိုင်သမျှ ရဲရင့်စမ်းသား။ ကြောက်စိတ်တွေ မထားနဲ့။ ကြောက်စိတ်ဟာ လူကို အယောင်ယောင်အမှားမှားဖြစ်စေတယ်။ ကိုယ့်ကို အန္တရာယ်ပြန်ပေးတတ်တယ်။ အမှန်တရားနယ်ပယ်မှာ မရပ်တည်နိုင်ဘဲ မာယာနယ်ပယ်ထဲကို ကျုံ့ကျ မြုပ်နှစ်သွားစေတတ်တယ်။ “ကြောက်စိတ်ဟာ ဝံပုလွေကို နဂိုအရွယ်ထက် ပိုကြီးသွားစေတယ်”

မင်းခေတ်နေအတွက်စာတစ်ရွက်

... thing that may not happen in a year.
A cat in gloves catches no mice.

... cat in gloves catches no mice.

အိမ်မှာ ကြောင်တွေရှိတယ်။ မင်းရဲ့မေမေရယ်၊ မင်းရဲ့
အန်တီဝါးရယ်ဟာ ကြောင်ကို အင်မတန်ချစ်တယ်။ ကြောင်
တွေက ရွံ့တွေနင်းပြီး အိမ်ကို ပြန်လာတဲ့အခါမှာ ကြမ်းပြင်
ညစ်ပတ်တယ်။ မင်းမေမေက ပြောတယ်။ “ကြောင်တွေကို
အဝတ်ဖိနပ်ကလေးတွေ ချုပ်ပေးလိုက်ရင် ကောင်းမယ်”
တဲ့။ စက်ချုပ်ကျွမ်းကျင်တဲ့ မင်းရဲ့ အန်တီဝါးက ခဏတော့
တွေဝေသွားသေးတယ်။ ပြီးတော့မှ ပက်ခနဲ ပြန်ပြောတယ်။
“နင့်ကြောင်တွေက ဖိနပ်မချွတ်ဘဲ အိမ်ထဲ ဝင်လာကြရင်
ဘယ်နှယ်လုပ်မလဲ”တဲ့။ ဖေဖေကတော့ ဘေးကနေ ရယ်
နေတာပေါ့ကွယ်။ တခြားကြောင်နဲ့ ရန်ဖြစ်ရင် ကိုယ့်ကြောင်
တွေက ဖိနပ်တကားကားနဲ့ လက်သည်းထုတ်မရဘဲ ခံလာ
ရမှာကို မြင်ယောင်ပြီး ရယ်လို့မဆုံးနိုင်ဘူးပေါ့။ ဒါ့ထက်
ပိုပြီးဆိုးတာက ရှိသေးတယ်။
“လက်အိတ်စွပ်ထားတဲ့ ကြောင်ဟာ ကြွက်ကို ဖမ်းလို့
မရဘူး”

Even a fly has its spleen.

ဖေဖေ အင်မတန်သဘောကျခဲ့တဲ့ အဆိုအမိန့်လေးတစ်ခု
ရှိခဲ့တယ်။ ဆရာကြီးဒဂုန်နတ်ရှင်က ပြောခဲ့တာလို့ ထင်
တာပဲ။ “ဉာဏ်မြင်ဖို့ထက် ဉာဏ်ဝင်ဖို့က ပိုခက်တယ်”တဲ့။
ပညာဗဟုသုတကို လေ့လာသူတွေဟာ ဉာဏ်မြင်သူတွေ
ပေါ့။ အဲဒီဉာဏ်ကို လေ့လာရာ ပညာရပ်တွေထဲက မဟုတ်
ဘဲ ကိုယ့်ရင်ထဲက ဖွင့်ချပြနိုင်ရင်တော့ အဲဒီလူဟာ ဉာဏ်
ဝင်သူပေါ့။ ဆိုကြပါစို့သားရယ်။ ဖေဖေဟာ စာအလွန်
ဖတ်တယ်။ စာတွေကို ဖတ်လေလေ ကိုယ် ဘာမှ မသိ
သေးပါလားဆိုတာ ပြန်သိလာလေလေပဲ။ ကျမ်းလျှောက်
ရင် မဆုံးဘူး။ ကျမ်းပေါက်ရင် တစ်လုံးပဲ သားရယ်။
တချို့လူတွေက ဘယ်လောက်စာဖတ်ဖတ် ဉာဏ်မပွင့်ဘူး။
တချို့လူတွေကျတော့လည်း စာအုပ်တစ်အုပ်လောက်
ဖတ်ရုံနဲ့ ဉာဏ်ပွင့်သွားတတ်ကြတယ်။ လောကမှာ
ဘယ်သူ့ကိုမှ အထင်မကြီးနဲ့သား။ ဘယ်သူ့ကို မှလည်း
အထင်မသေးနဲ့။ ဉာဏ်မြင်နေတဲ့ သူတွေကိုချည်း အာရုံ
မထားနဲ့။ ဉာဏ်ဝင်နေသူတွေကိုလည်း အလေးဂရု
ကြပ်ကြပ်ပြုရမယ်။ အားလုံးကို ပွင့်သောမျက်စိနဲ့ကြည့်ပါ။
“ယင်ကောင်လေးတောင် သူ့ရဲ့ခန္ဓာကိုယ်ထဲမှာ
သရက်ရွက်ရှိတယ်”

အောင်မြင်လိုသူတွေဟာ အကောင်းတကွ အကောင်းကို

ရှာဖွေရယူတတ်ကြတယ်။ အကောင်းစား ရှာဖွေမှု (In

search of excellent)ကို အပြိုင်အဆိုင် ပြုလုပ်ကြ

တယ်။ တစ်ခုကိုပေးမှ တစ်ခုကိုရတဲ့ လောကကြီးပါကွယ်။

သူတို့လိုချင်တာကိုရဖို့ သူတို့ပေးနိုင်တာနဲ့ လဲယူရတယ်။

ထိုက်တန်မျှတတဲ့ လဲလှယ်မှုလည်း ဖြစ်ရမယ်။ ရွှေခွက်ကို

ပဲလှော်နဲ့ လဲချင်လို့တော့ မရဘူးပေါ့။ အဲဒါဟာ လိမ်တာပဲ။

ဒါမှမဟုတ်ရင်တော့ တစ်စုံတစ်ခုနဲ့ ခြိမ်းခြောက်ပြီး လုတာပဲ။

ဖေဖေ ရှင်းအောင် ပြောခဲ့ပါတယ်နော်။ လဲလှယ်တာဆိုတာ

လဲလှယ်တာပဲ ဖြစ်ရမယ်။

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

“လဲလှယ်ခြင်းဟာ ဓားပြတိုက်ခြင်း မဟုတ်ဘူး”

We must love our friend with all his defeats.

တစ်ခါက ပန်းချီဆရာတစ်ယောက်ကို ဖေဖေ ဝေဖန်ဖူး

တယ်။ သူကလည်း တောင်းဆိုလို့ ဖေဖေကလည်း

ဝတ္တရားအရ အကြံပေးထောက်ပြတာပါ။ ကောင်းကြောင်း

ပြောတာတွေကို သာယာပေမဲ့ ညံ့တာလေးတစ်ခုနစ်ခု

အကြောင်း ပြောတဲ့အချိန်မှာ သူ မခံနိုင်ဘူး။ “အရည်

အသွေးမမီဘူးလို့ ပြောမယ့်အစား မပြည့်စုံသေးဘူးလို့

ပြောရင် မကောင်းဘူးလား”တဲ့။ ဖေဖေစကားကို သူက

မချိုးပြီးပြီး ပြန်ထောက်တယ်။ ရယ်ရယ်မောမောနဲ့ ဖေဖေ

ပြန်ပြောလိုက်တယ်။ ကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ ညံ့သည်ဖြစ်စေ

အနုပညာပစ္စည်းဆိုတာကတော့ မပြည့်စုံတတ်ပါဘူး။ တစ်ခု

ခုတော့ လိုနေတတ်တာပဲ။ “ပြည့်စုံနေရင် ခင်ဗျားပန်းချီ

ကားဟာ ဘုရားဖြစ်သွားလိမ့်မယ်”လို့ ဖေဖေ ပြန်ပြောလိုက်

တယ်။ လောကထဲမှာ ဘယ်အရာမဆို ပြည့်စုံတယ် မရှိပါ

ဘူး သားရယ်။ ဟာကွက်၊ ပျော့ကွက်ကလေးတွေတော့

ရှိကြတယ်။ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးမှာလည်း အဲဒီသဘော

သွားကို သား နားလည်ရမယ်။

“မိတ်ဆွေတွေကို သူတို့ရဲ့ချွတ်ယွင်းချက်တွေနဲ့ အတူ

ငါတို့ချစ်ရမယ်”

“မိတ်ဆွေတွေကို သူတို့ရဲ့ချွတ်ယွင်းချက်တွေနဲ့ အတူ

“မိတ်ဆွေတွေကို သူတို့ရဲ့ချွတ်ယွင်းချက်တွေနဲ့ အတူ

“မိတ်ဆွေတွေကို သူတို့ရဲ့ချွတ်ယွင်းချက်တွေနဲ့ အတူ

“မိတ်ဆွေတွေကို သူတို့ရဲ့ချွတ်ယွင်းချက်တွေနဲ့ အတူ

“မိတ်ဆွေတွေကို သူတို့ရဲ့ချွတ်ယွင်းချက်တွေနဲ့ အတူ

“မိတ်ဆွေတွေကို သူတို့ရဲ့ချွတ်ယွင်းချက်တွေနဲ့ အတူ

အချိန်မီမဝ ခေတ်နေ ဂိုဏ်းကလေးတစ်ခုလုံးနီးပါး ကံမကောင်း
ငြိမ်သက်စေရန် ဦးစီးဦးဆောင် ပြုစုနေကြသည်။ ဦးစီးဦးဆောင်
သောကြောင့် ပြုစုမှုများမှာ အောင်မြင်မှုများ ရှိခဲ့သည်။
ဒီလိုနဲ့ အချိန်မီမဝ ဦးစီးဦးဆောင် ပြုစုမှုများမှာ အောင်မြင်မှုများ ရှိခဲ့သည်။

Grasp all, lose all. ဦးစီးဦးဆောင် ပြုစုမှုများမှာ အောင်မြင်မှုများ ရှိခဲ့သည်။

ရှေးဟောင်းတရုတ်လူမျိုးတို့ရဲ့ ‘တာအို’ဒဿနမှာ လှပတဲ့
ဩဝါဒလေးတစ်ခု ရှိတယ်။ “အားလုံးကို လွှတ်ချလိုက်ပါ။
သင် လွတ်မြောက်သွားလိမ့်မည်”တဲ့။ ဖေဖေ အင်မတန်
နှစ်ခြိုက်တဲ့ အယူအဆလေးပေါ့ကွယ်။ ဒါပေမဲ့ ပုထုဇဉ်
လူသားတစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ ဖေဖေအနေနဲ့ အားလုံးကို
လွှတ်မချနိုင်သေးပါဘူး။ အဲဒါကြောင့် မလွတ်မြောက်နိုင်
သေးပါဘူး။ ယုံကြည်ရာ တစ်စုံတစ်ရာကို ဖေဖေဆုပ်ကိုင်
ထားတယ်။ အဲဒီတစ်စုံတစ်ခုထက်ပိုပြီး တခြားဘာကိုမှတော့
ဖေဖေ ထပ်မဆုပ်ကိုင်နိုင်ဘူး။
“အားလုံးဆုပ်ပြတာဟာ အားလုံးကို ပုတ်ချတာပဲ
ဖြစ်တယ်”

*We shall know in the end, who ate the
bacon.*

“ဆွာမိဝိဝေကာနန္ဒ”ဆိုတဲ့ ဘာသာရေးဒဿန ပညာရှင်
ကြီးက စကားတစ်ခွန်းပြောဖူးတယ်။ “လောကကြီးမှာ
ဘာကိုမှ မအံ့ဩပါနဲ့”တဲ့။ ဖေဖေ အင်မတန်နှစ်ခြိုက်တဲ့
အဆုံးအမလေးပေါ့ကွယ်။ အဲဒီအတိုင်းသာ နေနိုင်ရင်
လူဟာ အင်မတန်ချမ်းမြေ့တည်ကြည်နေတော့မှာပဲ။ မလော
ဖို့၊ စိတ်ရှည်ဖို့၊ တုန်လှုပ်ချောက်ချားမှု နည်းပါးဖို့ လူသား
တွေမှာ လိုအပ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကြီးမြတ်တဲ့သူတွေ
ဆီမှာပေါ့။ စီးပွားရေးလောကမှာလည်း မဟာဗျူဟာသမား
စိတ်ဓာတ်(The mind of strategist) ဆိုတာရှိတယ်။
သူကလည်း စိတ်ရှည်ဖို့၊ မလောဖို့၊ တုန်လှုပ်ချောက်ချားမှု
နည်းပါးဖို့၊ အဲဒါတွေနဲ့အတူ မှန်ကန်တဲ့ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်
နိုင်ဖို့ဆိုတာတွေကို ဖွင့်ဟတယ်။ ဘာသာရေးဘက်ကို
မရောက်ဘဲ စီးပွားရေးဘက်မှာ ကျင်လည်နေရင်လည်း
မဟာဗျူဟာသမားစိတ်ဓာတ်ရှိသူအဖြစ်နဲ့ပဲ သားကို ဖေဖေ
မြင်ချင်တယ်။ အဲဒီစိတ်ဓာတ်နဲ့ပဲ ပြဿနာတွေကို အဖြေ
ရှာပါ။

“နောက်ဆုံးတော့ ဝက်ပေါင်ခြောက်ကို ဘယ်သူ
စားသလဲဆိုတာကို တို့ သိရမှာပေါ့”

Harvest comes not everyday, though it comes every year.

Harvest comes not everyday, though it comes every year.

ဘောလုံးပွဲကိုကြည့်ရင်း ဖေဖေတွေ့မိတာရှိတယ်။ ဘောလုံးပွဲဆိုတာဟာ ဘောင်ကန့်သတ်ထားတဲ့ အချိန် (Time frame) တစ်ခုထဲမှာ ကစားရတာ။ မိနစ်ကိုးဆယ်ပေါ့လေ။ ဒါပေမဲ့ သူတို့မှာက ဒဏ်ရာရ ရပ်နားချိန်တွေအတွက် အပိုဆောင်းကစားချိန် (Injury time) ဆိုတာ ရှိတယ်။ ဖေဖေတို့လက်တွေ့ဘဝမှာတော့ ဒဏ်ရာရချိန်အတွက် ပြန်ကစားခွင့်ဆိုတာ မရှိပါဘူးကွယ်။ ထားပါတော့။ ဒီနေရာမှာ ဖေဖေပြောချင်တာက လူ့ဘဝဆိုတာ အချိန်နဲ့ တိုင်းဆပြီး ရှင်သန်လုပ်ကိုင်ရတာ။ ဘယ်အချိန်မှာ လှုပ်ရှားရမယ်ဆိုတာလည်း နားလည်တတ်ရမယ်။ လိုအပ်ရင် အချိန်စီမံချက် (Time plan) ကို သား ရေးဆွဲထားရမယ်။ “ကောက်ရိတ်သိမ်းချိန်ဟာ နှစ်တိုင်းတော့ လာတတ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ နေ့တိုင်းတော့ မဟုတ်ဘူး”

In a war a soldier can be given two orders to fight or to surrender.

စိတ်ပညာရှင်တွေရဲ့ “ပြန်တိုက်။ ဒါမှ မဟုတ်ရင် ထွက်ပြေး” ဆိုတဲ့ “Fight or flight” အယူအဆကို တစ်နေရာမှာ ဖေဖေပြောခဲ့ပြီးပြီနော်။ ဖေဖေအမြင်အရ ဆိုရင်တော့ ထောင်ချောက်နယ်မြေ Entrapping Ground ထဲကို အကြောင်းကြောင်းကြောင့် သား ကျရောက်ခဲ့ရင် အဲဒီနှစ်မျိုးအနက်က နှစ်မျိုးလုံးကို ဆောင်ရွက်လို့ ရတယ်။ ထောင်ချောက်ဆိုရင် လွတ်အောင် ပြေးရမယ်လို့ပဲ သာမန်အားဖြင့် ထင်ကြလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ထောင်ချောက်ထဲကို မသိချင်ယောင်ဆောင်ဝင်လာပြီးမှ ပြန်တိုက်သွားသူ၊ အောင်မြင်သွားသူတွေ ရှိတယ်ဆိုတာလည်း သား နားလည်ထားရမယ်။ တစ်ခုတော့ရှိတယ် သားရယ်။ သားကသာ လူတွေကို ဦးဆောင်မှုပေးရမယ်ဆိုရင်တော့ Fight or flight ထဲက တစ်မျိုးမျိုးကို ရွေးချယ်အမိန့်ပေးရမှာပဲ။ ဒီကနေ့ဗျူဟာတွေက ချေမှုန်းမှုဟာ Reengineering လို့ခေါ်တဲ့ ပြန်လည် တည်ဆောက်မှုအတွက်ပါ ကြိုတင်အထောက်အကူပေးနေရတယ်။ ဒါမှလည်း အပြောင်းအလဲမြန်ဆန်တဲ့ ခေတ်ကြီးထဲမှာ ကိုယ်က အများနဲ့ ရင်ဘောင်တန်းပြီး လျှောက်နိုင်မှာပါ။ ဘယ်နည်းက အသုံးတည့်မလဲဆိုတာ ရွေးရမယ်။ “မင်းဟာ စစ်သည်တော်ကို အမိန့်နှစ်မျိုးပဲ ပေးနိုင်တယ်။ ‘ဆက်တိုက်’ ဒါမှမဟုတ်ရင် ‘လက်နက်ချ’။”

His fork is worse than his bite.

တစ်ခါတစ်ခါမှာ ပြောတတ်ဆိုတတ်သူတွေရဲ့ စကားဟာ အတော်တာသွားလှတယ်။ ဖေဖေမှာ မိတ်ဆွေတစ်ယောက် ရှိဖူးတယ်။ အပြောကြီးသလောက် ဘာအလုပ်ကိုမှဟုတ်တိ ပတ်တိ မလုပ်ဘူး။ သူ့မိန်းမကလည်း အဲဒီအတွက် သူ့ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် စောဒက မတက်ပါဘူး။ ရန်လည်း မတွေ့ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ညဉ့်ခံပွဲတွေ၊ လူစုလူဝေး တွေ့ဆုံပွဲ တွေကျရင် သူ့ယောက်ျားကို စကားတစ်ခွန်းနဲ့ လှမ်းလှမ်းပြီး အကူအညီတောင်းတတ်တယ်။ ချိုချိုသာသာနဲ့ အားလုံး ကြားအောင် လှမ်းပြောတာပါ။ “ဦးရွှေမန်းတင်မောင် ဇေ... ချိုမိုင်မိုင်လေး လာကပါဦး”တဲ့။ အဲလို အခေါ် အပြောခံရတာကို ရှက်တာနဲ့ပဲ ဖေဖေမိတ်ဆွေလည်း သူ့အချိုးကို ပြန်ပြင်သွားတယ်။ ခု...ဖေဖေ စကားပုံတစ်ခု ကို ပြောပြမယ်။ နည်းနည်းရိုင်းသလို ရှိပေမဲ့ ဒါဟာ ဥပမာအဖြစ်တင်စားပြီး ပြောတာပါလို့ သားက သဘော ပေါက် နားလည်ပေးပါ။

“သူ့ဟောင်တာက ကိုက်တာထက်တောင် ပိုဆိုး တယ်”

Better a friendly refusal than unwilling consent.

ဖေဖေဘဝမှာ အကျပ်အတည်းရောက်ခဲ့တာတွေ ရှိတယ် သား။ အဲဒါတွေအားလုံးဟာ အားနာတတ်လို့ဖြစ်တာတွေ များတယ်။ ဖေဖေက အရမ်းအားနာတတ်တယ်လေ။ အဲလောက်အားနာတတ်တာ မကောင်းဘူးလို့ မိတ်ဆွေ ကောင်းတချို့ကတောင် ဖေဖေကို ဆူပူကြိမ်းမောင်းကြပါ ရဲ့။ ဖေဖေကိုယ်တိုင်လည်း ဒီစိတ်သဘောထားကြီးက နေရာတိုင်းမှာ မသင့်တော်မှန်းသိတယ်။ ဖေဖေတို့ရပ်ကွက် ထဲမှာ ဘိန်းမုန့်ရောင်းတဲ့ မိန်းမကြီးတစ်ယောက်ရှိတယ်။ စေတနာဟာ လူတိုင်းနဲ့မတန်ဘူးလို့လည်း တဖွဖွပြောလေ့ ရှိတယ်။ နောက်တော့လည်း သူပြောတာက ဟုတ်သလို လိုပါပဲ။ နောက်ကွယ်မှာ ဖေဖေကို ဒုက္ခပေးနေကြသူတွေက ပဲ သူတို့အကူအညီလိုတော့ ဖေဖေဆီ ရောက်လာကြပြန် ရော။ အားမနာတတ်တဲ့ သူတို့ကို အားနာတတ်တဲ့ ဖေဖေကပဲ အရှုံးပေးလိုက်ရပြန်ရော။ ရှဉ့်လည်းလျှောက်သာ ပျားလည်းစွဲသာ နေနိုင်ရင်တော့ ကောင်းမယ်။ ဒါပေမဲ့ ပျားအုံရှိနေတဲ့ သစ်ကိုင်းမှာ ဖေဖေက တက်မလျှောက်ရဲ ဘူး။ ဖေဖေရဲ့ အားနည်းချက်ကို သားအထိ ဆက်မပါစေ ချင်ဘူး။ ဖေဖေရဲ့ အားနည်းချက်ကို သားက ပြင်ပေးပါ။ ‘ဆန္ဒမရှိဘဲသဘောတူလိုက်ရတာထက် မိတ်ဖြစ်ဆွေ ဖြစ်ငြင်းဆန်လိုက်တာက ပိုကောင်းပါတယ်’

Keep a thing seven years and you will find a use for it.

တကယ်တော့ ကမ္ဘာကြီးမှာ အမှိုက်ဆိုတာမရှိဘူး သား။
 “အမှန်စင်စစ် အမှိုက်ဆိုသည်မှာ နေရာလွဲနေသော ပစ္စည်း
 သာဖြစ်သည်” လို့ ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်ကြီးတစ်ယောက်က ဆိုမိန့်
 သွားတာကို ဖေဖေကြားဖူးတယ်။ ကဗျာတွေ၊ စာတွေ
 ထဲမှာ ရေးနေလေ့ရှိတဲ့ “အကြွေပန်း” ဆိုတာကလည်း
 ပြောရရင် မြေပေါ်က အမှိုက်လို့ ဖြစ်နေပြန်တယ်။ အကြွေ
 ပန်းကို ကောက်ယူနမ်းပါတယ်ဆိုတဲ့ အချစ်သူရဲကောင်း
 ကြီးတွေဟာ အမှိုက်ကို ကုန်းနမ်းနေတာ ဖြစ်မနေဘူးလား။
 ကန့်လန့်တိုက်ပြီး မေးကြည့်တာပါကွယ်။ ရှေ့မှာ ပြောခဲ့
 သလိုပါပဲ။ အမှိုက်ဆိုတာ နေရာလွဲနေတဲ့ပစ္စည်းပါ။ မြေပေါ်
 မှာ ကြွေနေတာမဟုတ်ဘဲ ကောင်မလေးတစ်ယောက်ရဲ့
 ခေါင်းမှာဆိုရင်တော့ ပန်းဟာ ပန်းပဲပေါ့။ ဘယ်သူ့ကိုမှ
 ဘယ်အရာကိုမှ အမှိုက်လို့ ဆုံးဖြတ်ချက် မချလိုက်နဲ့သား။
 “အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို (၇)နှစ် သိမ်းဆည်းထားလိုက်
 ပါ။ တစ်နေ့နေ့မှာ အသုံးလိုလာပါလိမ့်မယ်”

One man's faults is another man's lessons.

လူဆိုတာ မှားတတ်တယ်သား။ လောကထဲက အမှန်
 တရားဆိုတာကလည်း ကာလဌာနအလိုက် ရွေ့လျားနေ
 တတ်တယ်။ လူဟာ အဲဒီအမှန်တရားနဲ့ အခါများစွာ
 လွဲချော်သွားတတ်တယ်။ လူဟာ မှားလေ့ရှိတယ်။ လောက
 ကြီးဟာ လူ(Human)ရယ်၊ လူမဟုတ်တဲ့အရာ(Non
 human) ရယ်နဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတာပါ။ လူမဟုတ်တဲ့ အရာ
 တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး တစ်မျိုးစဉ်းစားရမယ်။ လူတွေနဲ့
 ပတ်သက်ရင်တော့ “မှားတတ်တယ်ဆိုတဲ့” သဘာဝအပေါ်
 မှာ အခြေထားပြီး စဉ်းစားရမယ်။ လောကမာယာအရ
 တစ်ယောက်ရဲ့အမှားဟာ တစ်ယောက်အတွက် အမှန်ဖြစ်
 နေတတ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်လေ...တူညီတဲ့
 လမ်းကြောင်းတစ်ခုပေါ်မှာ ကိုယ့်ရှေ့ လူတစ်ယောက်
 မှားသွားတယ်ဆိုရင် နောက်လူက သူ့ရဲ့အမှားကို သတိ
 ထားရမယ်။ ကိုယ့်ဘက်က ပြောင်းလဲပြင်ဆင်စရာရှိရင်
 လည်း ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ရမယ်။ တချို့ကိစ္စတွေဟာ ဘဝနဲ့
 ရင်းပြီး လုပ်စရာမလိုဘူး။ ဉာဏ်နဲ့နှိုင်းပြီး လုပ်လို့ရတယ်။
 “တစ်ယောက်ရဲ့အမှားဟာ တစ်ယောက်ရဲ့ သင်ခန်းစာ
 ဖြစ်တယ်”

...the cock shut his eyes when he crows, because he has it by heart.

Tend only what you can afford to lose.

ဘဝမှာ မရေရာတာတွေကို ရေရာလာနီးနီးနဲ့ စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်ရတာတွေလည်း ရှိတယ်။ ဘယ်လောက်ထိ စမ်းသပ်ရလဲဆိုတာကတော့ မရေရာမှုအဆင့် (Level of inaccuracy) ကို စစ်ဆေးတွက်ချက်ပြီး ဆုံးဖြတ်ရမှာပဲ။ ဈေးကွက်ထဲက၊ အရပ်ထဲက ပြောနေကျစကားတစ်ခွန်းဟာ စီးပွားရေးဗျူဟာကြီးတစ်ခုလုံးကို သတိပေးတဲ့စကားဖြစ်နေတာ တွေ့ရတယ်။ ဖေဖေဟာ သားကို ဖောက်သည်ပြန်ချလိုက်မယ်။

“အဆုံးခံနိုင်သလောက်ကိုသာ ချေးလိုက်ပါ”

The cock shuts his eyes when he crows, because he has it by heart.

ဖေဖေငယ်ငယ်က ကြက်ဖကြီးတွေကို အရမ်းသဘောကျတယ်။ မြူနှင်းငွေတွေကြားမှာ ခြံစည်းရိုးတိုင်ပေါ် ပျံတက်၊ အတောင်ပံတွေကို အောင်မြင်စွာ တဖြုန်းဖြုန်းရိုက်ပြီး “အောက်အီးအီးအွတ်” လို့ ခြိမ်းခြိမ်းသံသံ အော်ဟစ်လိုက်တာကို ဖေဖေ အရမ်းသဘောကျတယ်။ “ဘဝဟာ နေတတ်ရင် ကျေနပ်စရာချည်းပါပဲ” လို့လည်း ပြောကြတယ်။ နေတတ်လို့ ကျေနပ်ခြင်းဟာ တကယ်တော့ ကိုယ့်အတွက်ပဲ ကောင်းတာပါ။ လောကလူ့ဘောင် ပွံ့ဖြိုးမှုအတွက်တော့ အထောက်အပံ့ဖြစ်ချင်မှဖြစ်မယ်။ ကြက်ဖကြီးတွေ အဲဒီလို အောင်မြင်စွာ တွန်ကြူးနေနိုင်တာကို ဖေဖေကြည်နူးတယ်။ ဘာပဲပြောပြော သူ့အရည်အချင်းနဲ့ သူပဲလေလို့ သတ်မှတ်တယ်။ သူ့အရည်အချင်းကို တွေ့လိုက်ရတဲ့ ကပ်သီးကပ်သပ်စကားတစ်ခွန်းကိုလည်း သားသိအောင်လို့ ဖေဖေ ပြောရဦးမယ်။ သားအနေနဲ့ ဆက်လက်ဆင်ခြင်တွေးခေါ်လို့ ရအောင်ပေါ့။ “ကြက်ဖကြီးဟာ မျက်လုံးကိုမှိတ်ပြီးတွန်တယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ တွန်သံကို အလွတ်ရနေလို့ပေါ့”

Never write what you dare not sign.

“လောကမှာ လေပြည်ကိုချည်း မျှော်လင့်စရာ မလိုဘူး။ မှန်တိုင်းမှာလည်း အောက်ဆီဂျင်ပါတယ်” ဝတ္ထုတိုတစ်ပုဒ် ထဲမှာ ဖေဖေ ထည့်ရေးခဲ့ဖူးတယ်။ လိုအပ်တဲ့အခါမှာ စွန့်စားရင်ဆိုင်ရတဲ့သတ္တိ ရှိဖို့ပြောချင်တာပေါ့ကွယ်။ စွန့်စားရဲတဲ့စွမ်းရည် (Risk taking ability)ဟာ အောင်မြင်လိုသူတွေအတွက် မရှိမဖြစ်တဲ့ စွမ်းရည်ပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ တစ်ဖက်မှာလည်း စည်းဘောင်သတ်မှတ်ထားရတာလေးတွေ ရှိတယ်။ စွန့်စားတိုင်းလည်း ကောင်းတာ မဟုတ်ဘဲ ကိုး။ တချို့ကိစ္စတွေက စွန့်စားတာမဟုတ်ဘဲ မိုက်ရူးရဲဆန်သွားတာတွေလည်း ဖြစ်တတ်သေးတယ်။ သားလည်း ချိန်ဆလေဦးတော့။

“ကိုယ်လက်မှတ်မထိုးဝံ့တဲ့စာကို ဘယ်တော့မှ မရေးနဲ့”

First deserve, then desire.

အလုပ်လုပ်ခြင်းနဲ့ လုပ်အားခ တောင်းယူခြင်းဟာ တစ်ကန့်စီ ရှိပါတယ်။ ဆက်စပ်နေပေမဲ့ ခြားနားပါတယ်။ တချို့ကြတော့လည်း လုပ်အားခ အရင်တောင်းပြီးမှ အလုပ်လုပ်ပေးကြတယ်။ ယူထားတဲ့ လုပ်အားခအတိုင်း သူတို့လုပ်ပေးကြရတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်လေ အခြေအနေတစ်ခုနဲ့တစ်ခုကြားထဲမှာ အချိန်ကွာဟချက်ရှိတယ်။ အဲဒါကို Time Lag လို့ ခေါ်တယ်။ အကယ်၍သာ သားက လုပ်အားကို အရင်ပေးရတယ်ဆိုပါစို့။ လုပ်အားခ ပြန်မတောင်းခင်ကြားက Time Lag ကို သား သေသေချာချာစဉ်းစားပါ။ ငါ့လုပ်အားဟာ သင့်တင့်လျှောက်ပတ်မှုရှိရဲ့လား...။ ငါတောင်းတဲ့ လုပ်အားခကရော ထိုက်တန်လျော်ကန်မှုရှိရဲ့လား...။ အဲဒါတွေကိုပေါ့။

“ထိုက်တန်အောင်လုပ်ပြီးမှ တောင်းယူပါ”

Nothing can straighten the dog's tail.

တစ်ခါတစ်ခါကျတော့လည်း ဘယ်လိုမှ ပြုပြင်လို့မရတဲ့ အရာတွေ ရှိတတ်တယ်။ သူတစ်ပါးမှာ အားနည်းချက် ရှိနေလို့ ကိုယ်က အဲဒါကို ပြုပြင်ခိုင်းကြည့်တယ်ဆိုပါ စို့...။ ရဖို့မလွယ်ဘူး။ မယုံရင် ကိုယ့်မှာရှိတဲ့ အားနည်းချက် တစ်ခုကို ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ပြန်ပြင်ကြည့်။ မလွယ်ဘူး။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ပြောင်းလဲဖို့ကြိုးစားကြည့်မှ သူတစ်ပါးကို ပြောင်းလဲခိုင်းဖို့ မလွယ်တာကို ပြန်နားလည်လိမ့်မယ်။ တချို့အရာတွေကို သွားမစနဲ့။ လင်းနို့ကို တည့်တည့် အိပ်ခိုင်းချင်ရင် မင်းပဲ မောသွားလိမ့်မယ်။ ဒါထက်မက တာတွေလည်း အများကြီးပဲ...။

“ဘယ်အရာကမှ ခွေးရဲ့အမြီးကို ဖြောင့်မသွားစေနိုင် ဘူး”

Large trees give more shade than fruits.

“ပန်းကိုချစ်သူဟာ ဝတ်ရည်ယူတယ်”တဲ့။ “ပန်းကိုရော၊ ဝတ်ရည်ကိုရော ချစ်တဲ့သူဟာ ဘာကိုယူရမလဲ”။ ဝတ္ထုတို တစ်ပုဒ်ထဲမှာ ဖေဖေ အဲဒီအတိုင်း ရေးခဲ့တယ်။ အမှန်တော့ ဘယ်သူ့အပြစ်မှ မဟုတ်ပါဘူး။ ကိုယ့်အပြစ်ပါ။ မင်းဘွား ဘွားရဲ့ စကားအရဆို ဖေဖေက ‘ချေး’အလွန်များသူ၊ အလွန်ကန့်လန့်တိုက်တတ်သူကိုး...။ သားကတော့ ဖေဖေ လို မဖြစ်စေနဲ့။ ကိုယ်နဲ့သူ အပေးအယူကိုက်ချင်မှ ကိုက် မယ်ဆိုတာ သတိထား။ ပန်းချစ်သူချင်း တူတာတောင် ပျားရယ်၊ ပိတုန်းရယ်၊ လိပ်ပြာရယ်ဟာ အမျိုးအစား ကွဲတယ်။ ပြတ်နေအောင်သီးတဲ့ မာလကာပင်အောက်မှာ သားက ဘာကြောင့် မိုးဝင်မှီမှာလဲ။ အဲဒါမျိုးကို လွဲချော်ဖြည့် ဆည်းမှု Missing Feedback လို့ ခေါ်ပါတယ်။ မိုးတွေ တဗျောက်ဗျောက်ကျနေချိန်မှာ အသီး မသီးနိုင်တော့တဲ့ ညောင်ပင်ကြီးဟာ သားအတွက် လုံခြုံပါတယ်။ ခွဲခြား နားလည်ရမယ်။ သူ့နေရာသူ သုံးရမယ်သား။

“အပင်ကြီးတွေဟာ အသီးထက် အရိပ်ကို ပိုပေးပါ တယ် သား”

Old friends and old wines are the best.

အဆိုတော်တစ်ယောက်ရဲ့ အင်တာဗျူးမှာ ဖေဖေ ပတ် လိုက်ရတာလေးတစ်ခုရှိတယ်။ သဘောကျလို့ မှတ်မိနေ တယ်ကွယ်။ “နေ့လည်နေ့ခင်း သစ်ရိပ်အောက်မှာ ဖျာ ကလေးခင်းပြီး အကျီမပါ ဘာမပါ၊ ရေခွေးကြမ်းနဲ့ ထန်း လျက်ခဲနဲ့၊ ပြီးတော့ ငယ်ပေါင်းသူငယ်ချင်းတစ်ယောက် ယောက်နဲ့ အေးအေးဆေးဆေး စကားထိုင်ပြောနေချင် တယ်”တဲ့။ ကြားရတာနဲ့ ပျော်စရာကောင်းလိုက်တာနော်။ သူဖြစ်ချင်တာမျိုးကို သားက တကယ်ဖြစ်နိုင်အောင် ကြိုးစားပေါ့။ ဘဝရဲ့ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာ အစိတ်အပိုင်း ကို သား မြင်ရမှာပါ...။

“မိတ်ဆွေဟောင်းကြီးတွေနဲ့ နှစ်ချို့ပိုင်ဟာ အကောင်း ဆုံးပဲ”

An enemy does not go to sleep.

ခေတ်ကြီးက ပြောင်းလဲနေတော့ သားဟာလည်း ပြိုင်ဆိုင်မှု အသစ် New competation တွေနဲ့ အမြဲတမ်း ရင်ဆိုင် နေရလိမ့်မယ်။ အလုပ်လုပ်နေသူတစ်ယောက်အတွက်က တော့ ပြိုင်ဘက်၊ ရန်သူ စတာတွေ ရှိနေတာပါပဲကွယ်။ အောင်မြင်လေလေ ပိုဆိုးလေစေ ဖြစ်လာလိမ့်မယ်။ အဲဒီလိုနဲ့ အရေးပေါ်စီမံကိန်း (Contingency Planning) တွေကို သားအနေနဲ့ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရတာတွေလည်း ရှိလာမယ်။ ဘာပဲပြောပြော ပြိုင်ဘက်ကို လျော့မတွက်ပါနဲ့။ ရန်သူကို အထင်မသေးပါနဲ့။ မြွေပွေးဟာ မင်းဝတ်တော့မယ့် ပုဆိုး တစ်ထည်ထည်ရဲ့ ခါးပိုက်ထဲမှာ အမြဲတမ်းရှိနေတယ်ဆိုတာ သတိထား။

“ရန်သူဟာ ဘယ်တော့မှ အိပ်မပျော်သွားဘူး”

Old wounds soon bleed.

ဇာတ်ခုံပေါ်မှာ လူ့ခွင်တော်နှစ်ယောက် ရန်ဖြစ်ကြတယ်။ တုတ်တုတ်ချင်း၊ ဓားဓားချင်း ရင်ဆိုင်မယ်လို့ တစ်ယောက် ကိုတစ်ယောက် စိန်ခေါ်တယ်။ ပြီးတော့ တကယ်ချကြ ပါလေရော။ ဒါပေမဲ့ သူတို့က စည်းကမ်းတစ်ခု ထားထား တယ်။ “တုတ်ချင်းဓားချင်းပဲချမှာ၊ လူကို မထိစေရဘူး” တဲ့။ ဟုတ်တာပေါ့၊ သားရယ်။ လူကိုထိရင် သွေးထွက်သံယိုတွေ ဖြစ်ကုန်မှာပေါ့။ ဒဏ်ရာတွေရကုန်မှာပေါ့။ ဒဏ်ရာအသစ်ရ တာထက်စာရင် ဒဏ်ရာဟောင်းကို ထိတာက ပိုဆိုး ကောင်း ဆိုးမယ်။ အကြောင်းရှိတယ်လေ။

“ဒဏ်ရာဟောင်းဟာ သွေးထွက်မြန်တယ်”

Don't fly till your wings are fledged.

အချိန်နဲ့ပတ်သက်လို့ သိပ္ပံပညာရှင်တွေ၊ ဒဿနပညာရှင် တွေဟာ အမျိုးမျိုးအဖြေရှာခဲ့ကြတယ်။ တချို့က Point သဘောလို့ ပြောကြတယ်။ တစ်ချိန်က တစ်ချိန်ကို Point to Point ကူးပြောင်းတယ်လို့ ယူဆကြတယ်။ အချိန် ဆိုတာ မျဉ်းပြောင်းသဘော၊ ဘူးနွယ်သဘော၊ စက်ဝိုင်း သဘော စသဖြင့် ပြောကြဆိုကြတာတွေလည်း ရှိတယ်။ ထားလိုက်ပါကွယ်။ အချိန်ဆိုတဲ့ သဘောတရားကြီးကို ဒဿနအမြင်နဲ့ သိတာထက်၊ ဘယ်အချိန်မှာ ကိုယ် ဘာလုပ်ရမယ်ဆိုတာ သိတာက ပိုပြီး လက်တွေ့ကျပါ တယ်။ အချိန်ဆိုတာဟာ မရှိတဲ့အရာလို့ အဘိဓမ္မာသမား တချို့ကလည်း ဖွင့်ဆိုတာကိုး...။ မရှိတဲ့အရာကို သရုပ်ခွဲ ရှာနေရင် ခက်ရဦးမယ်။ ဖေဖေပြောခဲ့သလိုပါပဲ။ ဘယ် အချိန်မှာ ကိုယ်ဘာလုပ်ရမယ်ဆိုတာကို သိပါ။ ဆီးဖမ်းသင့် ရင် ဖမ်းပါ။ စောင့်ဆိုင်းသင့်ရင် စောင့်၊ ဆင်ခြင်တုံတရားနဲ့ သတိထားပါ။

“ပျံနိုင်တိုင်းလည်း အတောင်ပံကို မဖြန့်ပါနဲ့ဦး”

One swallow does not make a summer.

ကပ်သီးကပ်သပ်ပြဿနာတစ်ခုကို တစ်ခါက ဖေဖေကြီးဖူးတယ်။ လူတစ်ယောက် သေဆုံးသွားတော့ သူ့ရဲ့မိသားစုက သေသူစိတ်တိုင်းကျမယ့်နေရာမှာ မြှုပ်နှံပေးရတယ်။ ရွာအပြင်တစ်နေရာမှာ အုတ်ဂူတစ်လုံးနဲ့ ထီးတည်းကြီးပေါ်ကွယ်။ ဒါပေမဲ့ သေသူရဲ့ မိသားစုတွေက အုတ်ဂူလို့ပြောတာ မကြိုက်ကြဘူး။ သင်္ချိုင်းလို့ပဲ ပြောရမယ်လို့ တောင်းဆိုကြတယ်။ ဖေဖေသိသလောက်ကတော့ သင်္ချိုင်းဆိုတာ အုတ်ဂူတွေအများကြီးရှိနေတဲ့ နေရာပဲ။ အုတ်ဂူတစ်လုံးတည်းနဲ့တော့ သင်္ချိုင်းဖြစ်ချင်လို့ မရဘူးနဲ့ တူတယ်။ “ပျံလွှားတစ်ကောင်တည်းနဲ့ နွေရာသီ ဖြစ်မလာဘူး”

Never let anyone see the bottom of your purse or your mind.

ခုနောက်ပိုင်းကာလမှာ စောင့်ကြည့်ရမယ်ဆိုတဲ့ Wait and see Policy ကို လူတွေ အရမ်းသုံးကြတယ်။ အဲဒါကို အပြစ်မပြောပါနဲ့။ အဲဒါဟာ အပြစ်ပြောစရာမဟုတ်ပါဘူး။ သားအနေနဲ့လည်း ဒီဗျူဟာကို အထိုက်အလျောက် သုံးရမှာပါပဲ။ မကောက်ကျစ်ဖို့သာ လိုတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကိုယ့်ပြိုင်ဘက်၊ ကိုယ့်ရန်သူတွေဆီမှာတော့ ကောက်ကျစ်ခွင့်ရှိတယ်ဆိုတာကို သိထားရမယ်။ ပဋိပက္ခနဲ့ စိတ်အလိုမပြည့်မှု (Conflict and frustration)တွေ မဖြစ်ချင်ဘူးဆိုရင်တော့...

“မင်းရဲ့စိတ်နဲ့ မင်းရဲ့ပိုက်ဆံအိတ်ကို ဘယ်သူ့ကိုမှ အောက်ခြေထိ ဖွင့်မပြပါနဲ့”

Pride goes before a fall.

မာနဆိုတဲ့အရာဟာ အတော်ဦးနှောက်ခြောက်စရာကောင်းတယ်သာ။ လောကီအမြင်အရပြောရင်တောင် အကောင်းသတ်မှတ်ရမလို့ အဆိုးသတ်မှတ်ရမလို့ချည်းပါပဲ။ ဥပမာ... ဖေဖေအပေါင်းအသင်းတွေ ပြောဆိုနေကြတဲ့ အနုပညာမာနဆိုတာမျိုးပေါ့။ ကောင်းတယ်ပြောရမလား၊ ဆိုးတယ်ပြောရမလား။ မာနထောင်လွှားတာဟာ မကောင်းဘူးလို့တော့ ယေဘုယျသတ်မှတ်ချက်ရှိတယ်။ ဂုဏ်သတင်းပြည့်စုံသူတွေကမှ မောက်မာထောင်လွှားတဲ့ မာနရှိတာ မဟုတ်ဘူး သား။ ဆင်းရဲသားမှာလည်း ဆင်းရဲသားမာနဆိုတာ ရှိပြန်ရော။ နေရှင်မာနက ကိုယ့်ထက်နိမ့်သူကို ချိုးနှိမ်ချင်တယ်။ ဆင်းရဲသားမာနကလည်း ကိုယ့်ထက်မြင့်သူကို ခံပက်ချင်တယ်။ ရွှေခွက်နဲ့ ပြိုင်ရိုက်လို့ တို့လိုအုန်းမှုတ်ခွက်က နာစရာမရှိပါဘူးဆိုတာမျိုးပေါ့။ ခက်ပါတယ် သားရယ်။ သေချာတာတစ်ခုတော့ ရှိတယ်။

“မာနဆိုတာ မပြိုလဲမိမှာသာ ထောင်မတ်နေတဲ့အရာ ဖြစ်တယ်”

Between a woman's 'Yes' and 'No' you may insert the point of needle.

“ဟုတ်တယ်”ဆိုတဲ့ စကားရယ်၊ “မဟုတ်ဘူး”ဆိုတဲ့ စကားရယ်က ဆန့်ကျင်ဘက်တွေပါပဲ သား။ အဲဒီဆန့်ကျင်ဘက်တွေကိုပဲ လိမ်ယှက်ရောထွေးပြီး ဟုတ်သလို လို ထင်ယောင်ရိုးမှားဖြစ်သွားအောင် ပြောနိုင်သူတချို့လည်း ရှိကြတယ်။ တချို့တချို့သော ဂျာနယ်လွန်သမား (Parajournalist)တွေဟာ အဲဒီလိုမျိုး ရေးတတ်ကြတယ်။ ဖေဖေက သူ့ကို ဆဲဆိုတာ မဟုတ်ဘူးနော်။ သူ့ဘဝနဲ့ သူ့အလုပ်ရဲ့ သဘာဝကိုက အဲဒီအတိုင်း ဖြစ်နေတာ။ သူတို့ဟာ သတင်းတစ်ခုကို လိုသလို ဆွဲရေးနိုင်စွမ်းလည်း ရှိကြတယ်။ သားကို ဖေဖေ စကားပုံတစ်ခု ပြောပြမယ်။ ဒီစကားပုံတစ်ခုထဲမှာတော့ စကားရှုပ်တတ်တဲ့ မိန်းမတွေကိုပဲ ခေါင်းတည်ရေးထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ တချို့ယောက်ျားတွေဟာ မိန်းမသားတွေထက် ပိုပြီး ပညာသားပါပါ စကားကို ရှုပ်ထွေးပြတတ်တယ်။ သားခေါင်းထဲမှာ ဒီအချက်ကို ထည့်မှတ်ထားပေါ့။

“မိန်းမတစ်ယောက်ရဲ့ ‘ဟုတ်ကဲ့’နဲ့ ‘ဟင့်အင်း’ ကြားမှာ မင်းဟာ အပ်တစ်ထောက်စာနေရာကိုပဲ ရလိမ့်မယ်”

Sometimes words hurt than swords

လူလောကမှာ လူသားတစ်ယောက်အဖြစ် ရပ်တည်တယ်။
လူသားအချင်းချင်း ဆက်သွယ်လုပ်ကိုင်ရတယ်။ နိစ္စဓူဝ
စကားတွေ ပြောရတယ်။ တချို့လူတွေကျတော့ စကား
ပြော အရမ်းလည်တယ်။ စကားပရိယာယ် ကြွယ်ဝတယ်
လို့ပဲ ဆိုပါတော့ကွယ်။ သူတို့လိုချင်ရာရောက်အောင်
မာယာနဲ့ ဆွဲဆောင်ပြောကြားနိုင်တယ်။ အဲလို စကားမျိုးကို
Tricky thought, deceptive thought စသည်ဖြင့်
ခေါ်တယ်။ သူတို့ဟာ စကားပြောမှုအတတ်ပညာကို
စစ်ဆင်မှုပညာတစ်ရပ်လို အသုံးပြုနိုင်တယ်။

“လောကကြီးထဲမှာ ဓားထက် စကားက ပိုပြီး အနာ
တရ ဖြစ်စေတတ်တယ်”

The Sweetest grapes hang the highest.

ဖေဖေ ငယ်တုန်းက အကြောင်းလေးတစ်ခုကို ပြောပြမယ်။
ရယ်စရာလေးပါ။ ဒါပေမဲ့ တွေးစရာလည်း ဖြစ်တယ်။
ဖေဖေဟာ ကျောင်းမှာ စာတော်လိုက်၊ မတော်လိုက်
ဖြစ်နေတဲ့ ကျောင်းသားပေါ့။ စာကို အာရုံစိုက်နေတဲ့
ကာလတွေမှာတော့ အဆင့်တစ်ရတယ်။ ကျောင်းပြေး
လိုက်၊ ဘောလုံးကန်လိုက်၊ အင်းလျားမှာ ရေသွားကူးလိုက်
အဲဒီလိုလုပ်နေတဲ့ ကာလမှာတော့ အဆင့်တိတ်ချိုးကို
ရတတ်တယ်။ ဆရာမတွေက ဖေဖေကို စေတနာထားပြီး
နောက်နှစ်ကျောင်းပြန်ဖွင့်ချိန်မှာ အတော်ဆုံးစာသင်ခန်း
ထဲ ထည့်ပေးတယ်။ စာတော်တဲ့ကျောင်းသားတွေကိုချည်း
စုထားတဲ့ အခန်းပေါ့။ စာအရမ်းတော်တဲ့ ကျောင်းသား၊
ကျောင်းသူ လေးယောက်လည်းရှိတယ်။ ရုံးခန်းကို ခဏ
ခဏမရောက်ချင်တော့တဲ့ ဖေဖေကလည်း အဲဒီနှစ်မှာ
ငြိမ်ငြိမ်ကလေး စာလိုက်သင်ဖြစ်တယ်။ အတော်ဆုံး
ကျောင်းသား (၄)ယောက်လို့ပဲ ဖေဖေလည်း ပထမရမယ်လို့
ထင်မိတယ်။ စာမေးပွဲအောင်စာရင်းထွက်လာတော့ မအိ

မလည်ကြီးပါ သားရယ်။ အမှတ်တွေတူပြီး ပထမက (၅)ယောက် ဖြစ်နေတယ်။ (၅)ယောက်တောင် ပထမ ရတယ်ဆိုတော့လည်း ဘယ်သူမှ ပထမ မရတဲ့ သဘော ပါပဲ။ ခု...သားကို ဖေဖေ စကားပုံတစ်ခုပြောပြမယ်။ ထပ်ပြီးတော့လည်း ပြည့်ပြောမယ်။ သား ဆင်ခြင်ကြည့် နိုင်ဖို့ပေါ့...။

“အချို့ဆုံး စပျစ်သီးတွေဟာ အမြင့်ဆုံးသစ်ကိုင်းမှာ ရှိနေကြတယ်”

(သို့သော်...တစ်လုံးတည်း မဟုတ်)

The empty vessel makes the greatest sound.

လမ်းသွားရင်းပဲဖြစ်ဖြစ်၊ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ထိုင်ရင်းပဲဖြစ်ဖြစ် စကားအလွန်ပြောတဲ့သူတွေကို သား တွေ့ရလိမ့်မယ်။ တချို့ကတော့ အကြောင်းအရာတစ်ခုကိုပဲ ဦးတည်ပြော တာပါ။ အကန့်အသတ်ရှိသေးတယ်လို့ ဆိုနိုင်တယ်။ တချို့ ကျတော့ ဘာအကြောင်းအရာမှ မပါဘူး။ ဘယ်လိုရှုထောင့် ကနေ ဘာတွေကိုတင်ပြနေတာလဲ မသိဘူး။ ရောက်တတ် ရာရာ စကားတွေကိုပဲ ဗလွတ်ရွတ်တ လျှောက်ပြောနေ တတ်ကြတယ်။ ဉာဏ်မပါ၊ အထိန်းအကွပ်မပါတဲ့ စကား တွေပေါ့။ Empty hearted person လို့ခေါ်တဲ့ အဲဒီလို ဉာဏ်နည်းသူတွေဟာ အဲဒီလိုစကားတွေကို အလွန်ပြော တတ်လေ့ရှိတယ်။

“ဘာမှမရှိတဲ့အိုးက အသံအကျယ်ဆုံး အော်တယ်”

Who sees not the bottom, let him not attempt to wade the water.

လောကကို ရင်ဆိုင်တဲ့နေရာမှာ Serious ground လို့ခေါ်တဲ့ အန္တရာယ်နယ်မြေတွေကို တွေ့ကြုံရတတ်တယ် သား။ တတ်နိုင်သမျှ ကွင်းသွားရတယ်။ ဒါပေမဲ့ တစ်ခါ တစ်ခါကျတော့လည်း သိသိကြီးနဲ့ ဖြတ်သန်း ဝင်ရောက် ရတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ထိုးကျွေးနိုင်သလောက် အတိုင်း အတာအထိ ဝင်ရောက်ရတာပေါ့ကွယ်။ ဒါပေမဲ့ အထိ အခိုက်များတယ် သား။ ဖြစ်နိုင်ရင် တခြားနည်းလမ်းကို ရွေးတာ အကောင်းဆုံးပါပဲ။ “ထောက်မမိသော ရေ၌ မရဲရာ”ဆိုတဲ့ မြန်မာဆိုရိုးစကားလေးရှိတယ်။ ခုလည်း အဲဒီအတိုင်း သားကို ဖေဖေ ပြောရမှာပဲ။ “အောက်ခြေအထိမမြင်ရင် ရေပြင်မှာ ဆင်းမလျှောက် နဲ့”

The strength of a chain is its weakest link.

ခေတ်သစ်စီးပွားရေးဗျူဟာတွေထဲမှာ SWOT ဆိုတဲ့ စာလေးလုံးကို အလွန်သတိထားကြရတယ်။ အားသာ ချက်များ(Strength)၊ အားနည်းချက်များ(Weakness)၊ အခွင့်သာမှုများ (Opportunity)နဲ့ ခြိမ်းခြောက်ခံရမှုများ (Threat)တွေကို ဆိုလိုတာပါ။ ကုမ္ပဏီ မဟာဗျူဟာရေးဆွဲ သူတွေဟာ အဲဒီလေးချက်နဲ့ ဆစ်ပိုင်း ရေးဆွဲယူရတယ်။ အဲဒီလေးချက်ကလည်း အလွန်သိမ်မွေ့နက်နဲတယ် သား ရယ်။ ခုနက ဖေဖေရွတ်ပြလိုက်တာကို နားထောင်ပြီး ရှင်းရှင်းလေးပါလို့ သား ထင်ကောင်းထင်မယ်။ ဆန်းပြား ရှုပ်ထွေးပုံလေးတစ်ခုကို ဖေဖေ ဥပမာ ပြောပြမယ်။ အားသာချက်ထဲမှာပဲ အားနည်းချက်ရှိနေတတ်တယ်။ “ခိုင်မာတဲ့ သံကြိုးတစ်ချောင်းရဲ့ အားနည်းချက်ဟာ ဆက်ထုံးပေါ်မှာ တည်တယ်”

He sells the bird on the branch.

လူသိများတဲ့ ရိုးရာဟာသပုံပြင်တစ်ပုဒ်ရှိတယ်။ မြို့သား
တစ်ယောက်က တောသားတစ်ယောက်ကို ရထားတစ်စင်း
လုံး ရောင်းစားသွားတာပေါ့။ ရထားကဖြင့် ပြည်သူပိုင်
ရထားကြီးပါ။ တောသားမျှ အလိမ်ခံလိုက်ရရှာတယ်။
စီးပွားရေးလောကမှာ Business Espionage ဆိုတဲ့
စီးပွားရေးသူလျှို့ဝှက်မှု ရှိတတ်တယ်။ သူတို့ဟာ သစ်လျှို
လှည့်ပြားမှုကို အများကြီးလုပ်နိုင်တယ်။ သတင်းအချက်
အလက် အမှားတွေနဲ့ မင်းက သူတို့ကို ယုံစားလိုက်မိပြီ
ကိုး...။ သူတို့ဟာ မင်းကို အကြီးအကျယ် ပညာပြတော့
မယ်။

“သစ်ကိုင်းပေါ်မှာရှိနေတဲ့ ငှက်ကိုတောင် မင်းကို
ရောင်းလိမ့်မယ်”

The world is a stair case; some are going up, some are coming down.

ဖေဖေက လောကကြီးကို လည်နေတဲ့ဂျင်တစ်လုံးလို့ မြင်
တယ်။ ဂျင်ဟာ အပေါ်နဲ့အောက် (Up and down)
ကိုလည်း ယိမ်းညွတ်လည်ပတ်တယ်။ ဟိုဘက် ဒီဘက်
(Side by side)ကိုလည်း နွဲ့ခါလည်ပတ်တယ်။ တစ်ခု
တည်းရှိတယ်။ အဲဒီ လည်ပတ်နေတဲ့ဂျင်ဟာ လောကဆိုရင်
ဘယ်အပေါ်မှာ ဘာနဲ့ထောက်ပြီး ရပ်တည်လည်ပတ်
နေတာလဲ။ ဂျင်အတွက် ဖြေလို့ရပေမဲ့ လောကအတွက်
ဆိုရင်တော့ ဖြေလို့မရတော့ဘူး။ အဲဒီတော့ သားကိုလည်း
အကွန့်အညွန့်တွေ ပြောမနေတော့ဘဲ ရိုးရှင်းတဲ့ စကား
တစ်ခွန်းကိုပဲ ပြောခဲ့ပါ့မယ်ကွယ်...။

“လောကဟာ လှေခါးတစ်စင်းပဲ။ တချို့က အပေါ်ကို
တက်နေကြတယ်။ တချို့က အောက်ကို ဆင်းနေကြ
တယ်”

Towards evening the lazyman being to lassy.

ခေတ်သစ်ဆေးပညာမှာ ကုသုံးသစ်တွေ အမြောက်အမြား ပေါ်ပေါက်လာနေတယ် သား။ ရောဂါသစ်တွေကလည်း Psychosomatic သဘောအရ ကိုယ်နဲ့ စိတ် ဆက်စပ်ပြီး ဖြစ်တာတွေ များတာကိုး။ ကိုယ် စိတ် ဆက်စပ်ပြီး ဖြစ်ပွားတဲ့ရောဂါတွေကို ကုတဲ့နေရာမှာ ‘အလုပ်ကုသုံး’ ဆိုတာပေါ်ပေါက်လာတယ်။ Occupational Therapy လို့ ခေါ်တယ်။ အလုပ်လုပ်တာဟာ စိတ်ကို ငြိမ်သက်စေပြီး သောကတွေကို မေ့ပျောက်ထားစေနိုင်တဲ့ အရာတစ်ခုပဲ ဖြစ်တယ်။ အလုပ်ကို အလွန်အကျွံလုပ်သူတွေလည်း ရှိတယ်။ Workaholic လို့ ခေါ်တယ်။ အဲဒါမျိုးကျတော့ လည်း မကောင်းပြန်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဘာပဲပြောပြော လူဆိုတာ အလုပ်ကြိုးစားရမယ်။ အချိန်က ကိုယ့်ကိုခိုင်းတာမဟုတ်ဘဲ ကိုယ်က အချိန်ကို ခိုင်းနိုင်တဲ့အဆင့်အထိ ရောက်အောင် လုပ်ရမယ်။ လူပျင်းတွေကို အားမကျနဲ့။ အလုပ်ကြိုးစားချင်ယောင်ဆောင်တဲ့ လူပျင်းတွေကို ပိုသတိထား။ “ညနေပျိုးမှာ မောင်ပျင်း ကြိုးစားတယ်”

Time is the greatest magician.

မျက်လှည့်ဆရာတွေ သုံးနေကျ ပရိယာယ်တစ်ခု ရှိတယ်။ မင်းကို သူ မျက်လှည့်ပြတော့မယ် ဆိုပါစို့။ စကားတွေ ပြောရင်း လက်တစ်ဖက်ကို ဖြည်းဖြည်းချင်းနဲ့ အားမာန်ပါပါ ဝှေ့သမ်းနေလိမ့်မယ်။ အဲဒီလက်က သူ့ရဲ့ လေယူလေသိမ်းနဲ့ အညီ မင်းရှေ့မှာ ရွေ့လျားပြနေလိမ့်မယ်။ သူ မျက်လှည့်ပြတာကို အမိဖမ်းနိုင်ဖို့အတွက် မင်းကလည်း အဲဒီလက်ကို မျက်တောင်မခတ် လိုက်ကြည့်နေမယ်။ ဒါပေမဲ့ မင်း မိမှာမဟုတ်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ သူ မျက်လှည့်ပြကွက်တွေအတွက် အမှန်တကယ် လှုပ်ရှားသွားတာက ကျန်နေတဲ့ လက်တစ်ဖက်ပဲ။ ရိုးရိုးလေးနဲ့ လှပတဲ့ ဗျူဟာပါ သားရယ်။ ဒါပေမဲ့ လူသားမျက်လှည့်ဆရာတွေထက် ပိုပြီး အစွမ်းထက်တဲ့ မျက်လှည့်ဆရာကြီးတစ်ဦးလည်း ရှိလေရဲ့။ အရာရာကို မျက်လှည့်ပြသလို ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်းရှိတယ်။ “အချိန်ဟာ အကြီးကျယ်ဆုံး မျက်လှည့်ဆရာကြီးပဲ ဖြစ်တယ်”

Everything comes to time to the man who knows how to wait.

လိုအပ်ရင် စိတ်ရှည်စောင့်ဆိုင်းရမယ်ဆိုတာကို ဖေဖေ ပြောပြီးပါပြီ။ စောင့်ဆိုင်းတတ်ခြင်းဟာလည်း ပညာပါပဲ။ ကြက်နှစ်ကောင်ခွပ်နေတာမြင်တဲ့ ယာသမားကြီးဟာ သူ့ယာကိုသူ ဆက်ထွန်ယက်တယ်။ ယာညက်ချိန်ကျမှ အားပြတ်ပျော့ခွေနေပြီဖြစ်တဲ့ ကြက်နှစ်ကောင်ကို ဂုတ်က ဆွဲပြီး ဖမ်းသွားတယ်။ ရိုးရိုးလေးနဲ့ အင်မတန်ပညာပါတဲ့ လုပ်ရပ်ပါ။ ဒါပေမဲ့ အဲဒါကို လူတိုင်းက မလုပ်နိုင်ကြဘူး။ သားကတော့ လုပ်နိုင်အောင် ကြိုးစားပါ။ အချိန်အခါနဲ့အညီ အံ့ကိုက်လှုပ်ရှားတတ်အောင် ကြိုးစားပါ။

“ဘယ်အချိန်မှာ ဘယ်လိုစောင့်ဆိုင်းရမယ်ဆိုတာ သိသူအတွက် အရာရာဟာ အချိန်မီ ဆိုက်ရောက်လာတယ်”

Sins and debts are always more than we think them to be.

နောင်တဆိုတာ ပူလောင်တတ်တဲ့အရာမို့လို့ ဘယ်သူကမှ မလိုချင်ကြဘူး။ အပြစ်တွေ၊ အမှားတွေနဲ့ လိမ်ယှက်နေတဲ့ အရာမို့လို့လည်း မချီတင်ကဲ ကြေကွဲစရာ ကောင်းလှတယ်။ နောင်တရစရာဆိုတာ လူတိုင်းလိုလိုမှာ ရှိတတ်ကြတယ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို အင်မတန်မှ တာဝန်ကျေတဲ့သူ၊ ဘဝမှာ နောင်တရစရာ မရှိဘူးလို့ ကြွေးကြော်သူတွေတောင် တကယ်တမ်းစစ်ဆေးကြည့်တဲ့အခါ သူတို့ရဲ့အထင် မှားနေကြောင်း သိရတယ်။ စိတ်ကူးထဲကနေ ကိုယ့်ကိုယ်ကို သေခိုင်းကြည့်တဲ့နည်းပဲ သာ။ နောက်တစ်နာရီမှာ သူ့သေတော့မယ်လို့ သူ့ကိုယ်သူ ခံယူကြည့်လိုက်။ မပြီးပြတ်သေးတာတွေ၊ မပေးဆပ်ခဲ့တာတွေ၊ ကတိမတည်ခဲ့တာတွေ၊ လုပ်ချင်တဲ့ ကောင်းမှုတွေအတွက် တိတိပပ အကောင်အထည်မဖော်ဖြစ်သေးတာတွေ အများကြီး ထွက်လာလိမ့်မယ်။

“ငါတို့မှာရှိတဲ့ အပြစ်နဲ့ အကြွေးတွေဟာ ငါတို့ ထင်ထားတာထက် ပိုများတယ်”

Opportunity makes the thief.

သီချင်းစာသားတစ်ရရှိတယ်။ “အခွင့်အခါဆိုတာ အတောင်
တပ်ထားတဲ့ ငှက်ဖြစ်တယ်”တဲ့။ “အခွင့်အခါ နတ်သမီး
ရုပ်တု”ဆိုတာလည်း အနောက်တိုင်းမှာ ရှိတယ်။ အတောင်
နှစ်ဘက်ကိုတပ်ပြီး မျက်လုံးမှာ အဝတ်စည်းထားတဲ့
နတ်သမီးရုပ် ထင်ပါရဲ့။ တိတိပပတော့ ဖေဖေမပြော
နိုင်ဘူး။ အဲဒီဓာတ်ပုံတွေကို မြင်ဖူးထားတာကြာလို့ မေ့မေ့
လျော့လျော့တောင် ဖြစ်နေပါပြီကွယ်။ ထားပါတော့။
ဒီနေရာမှာ ပြောချင်တာက အခွင့်အခါဆိုတာကိုတော့
လူတိုင်း ရတတ်တယ်။ ရချင်တဲ့အချိန်မှာ ယူမထားလိုက်
ရင်တော့ အတောင်ခတ်ပြီး သူဟာ ပျံ့ပြေးတော့တာပါပဲ။
ဘယ်သူမျက်နှာကိုမှလည်း ကြည့်နေမှာ မဟုတ်ဘူး။
ဒါပေမဲ့ အခွင့်အခါဆိုတာဟာ လူတိုင်းကို ကောင်းကျိုး
မပေးနိုင်ပါဘူး။ ယူတဲ့ပုံစံ မမှန်ရင် ဒုက္ခပြန်ခံရတတ်တယ်။
အခွင့်အခါကို လိုက်ဖမ်းရင်းနဲ့ပဲ လူကောင်းတစ်ယောက်
ဟာ လူဆိုးဖြစ်သွားနိုင်တယ်။

“အခွင့်အခါဟာ သူခိုးတွေကို ဖန်တီးရာဖြစ်တယ်”

There is a But in everything.

လူတိုင်းဟာ မှန်ကြည့်ဖူးကြတယ်။ မှန်ရှေ့က ဒြပ်တွေဟာ
မှန်ထဲမှာ သူ့ပုံအတိုင်း ပြန်ပေါ်ကြတယ်။ “အမှန်အတိုင်း
ပြန်ပေါ်တဲ့အရာမို့ မှန်လို့ ခေါ်တယ်”လို့တောင် တချို့က
ပြောကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ပြောတဲ့အတိုင်း အမှန်တကယ်
မဟုတ်ပါဘူးကွယ်။ မှန်ထဲမှာက တစ်ဖက်လွှဲပြီး ဖြစ်ပေါ်
တာပါ။ သားက ညာလက်မြှောက်လိုက်ရင် မှန်ထဲက
သားပုံရိပ်က ဘယ်လက်မြှောက်နေလိမ့်မယ်။ အဲဒီလောက်
က ထားပါတော့။ သားဖတ်နေတဲ့ စာတစ်စောင်ကို မှန်
ရှေ့မှာ ပြကြည့်ပါ။ ပြောင်းပြန် ဇောက်ထိုးဖြစ်နေတဲ့ စာတွေ
ဟာ အင်မတန် အကြည့်ရဆိုးလှပါတယ်။ ဒီနေရာမှာတော့
မှန်ရဲ့ဆောင်ကြဉ်းမှုဟာ ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက် ဖြစ်သွားပြီ။
တသွေမတိမ်းထင်ဟပ်တယ်လို့ ယူဆရတဲ့ မှန်တွေမှာ
တောင် ကွာဟမှုလေးတွေ ဒီလောက်ရှိနေပြီဆိုရင် လောက
လူသားတွေကြားထဲမှာလည်း လွဲချော်မှုလေးတွေ ရှိနေမှာပဲ။
“ဒါပေမဲ့ဆိုတာကတော့ အရာတိုင်းမှာ ရှိတယ်”

Even the sea, great though it be, grows clam.

ကြီးမြတ်တဲ့သူတွေကို ပင်လယ်ကြီးပမာ တင်စားပြီး ပြောဆိုကြလေ့ရှိတယ်။ ဖေဖေကတော့ ပင်လယ်ကြီး မဖြစ်ချင်ဘူးလို့ စာတစ်ပုဒ်ထဲမှာ ရေးဖူးတယ်။ ကြီးကောင် ကြီးမားနဲ့ ပေါလောမမျောချင်ဘူးလို့ အကြောင်းပြခဲ့တယ်။ ရှုထောင့်တစ်မျိုးကနေ သရော်လိုက်တာပါ သားရယ်။ ပင်လယ်ဟာ ပင်လယ်ရဲ့ ဂုဏ်သတ္တိနဲ့ ခန့်ခန့်ညားညား ရှိပါတယ်။ ကြီးမြတ်တဲ့လူတွေဟာ အေးဆေးတဲ့ဦးနှောက်နဲ့ နွေးထွေးတဲ့ နှလုံးသားတွေ ရှိတတ်ကြတယ်။ Cool head and warm heart လို့ ပြောကြတယ်။ သူတို့လို လူတွေကို ပင်လယ်နဲ့နှိုင်းမယ်ဆိုရင်လည်း နှိုင်းသင့်ပါတယ်။ “ပင်လယ်ဟာ ကျယ်ပြန့်ပေမဲ့ ငြိမ်သက်တည်ကြည်တယ်”

Ugly women, finely dressed are the uglier for it.

ဓာတ်ရှင်မင်းသားတွေ ပြောလေ့ရှိကြတဲ့ စကားတစ်ခွန်းကို ဖေဖေ မှတ်မိတယ်။ မြန်မာစကားပုံလေးပါ သားရယ်။ “ရေများရာ မိုးရွာတယ်”၊ “မြေနှိမ့်ရာ လှံစိုက်တယ်” ဆိုတာမျိုးပေါ့။ လှပတဲ့ ကောင်မလေးတွေ အဝတ်အစား လှလှပပဝတ်ရင် ပိုလှသွားတယ်။ အဲဒါဟာ ရေများရာ မိုးရွာတာလား။ ဘာကြောင့်မှန်း မသိပေမဲ့ ဒီသဘာဝတရားတွေဟာ အမှန်တကယ် ဖြစ်တည်နေပါတယ်ကွယ်။ ဂမ္ဘီရသိပ္ပံပညာရပ်အရတော့ ဆင်တူနိယာမ၊ ဓာတ်တူနိယာမဆိုတာတွေ ရှိတယ်။ အဲဒါတွေနဲ့ ရှင်းပြကြတယ်။ ဒါတွေကို အကျယ်မရှင်းတော့ပါဘူး။ သား မှတ်ထားစရာ တစ်ခုပဲရှိတယ်။ “မကျဉ်းတန် လှလှဝတ်...ဘွတ်”

*Telling the truth does goods to him who
hears, harm to him who speaks.*

တချို့လူတွေဟာ စကားပြောသိပ်ကောင်းကြတယ်။ ဖေဖေ
ကိုယ်တိုင်လည်း စကားပြောကောင်းသူတစ်ယောက် ဖြစ်
အောင် ကြိုးစားခဲ့ဖူးတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီကိစ္စကြီးကို ဖေဖေ
ငြီးငွေ့လာတယ်။ လူတွေက တစ်နေ့တစ်နေ့ ဖေဖေနဲ့
စကားချည်း လာတိုင်ပြောနေကြတယ်။ ဖေဖေ ဘာအလုပ်
မှ လုပ်လို့ မရတော့ဘူး။ လိုအပ်ရင် စကားပြောရမယ့်
ညွှတ်ခွင့်တွေ၊ အခမ်းအနားတွေအတွက်လည်း ဖေဖေကို
အတင်းအဓမ္မ လာလာခေါ်လေ့ရှိကြတယ်။ ဖေဖေ စိတ်
မောရတယ်။ စကားများများပြောတော့ အစများများ ထွက်
တယ် သား။ မဟုတ်တာပါသွားရင် ဒုက္ခရောက်သလို၊
ဟုတ်တာတွေကလည်း ပြောတိုင်း မကောင်းတတ်ဘူး။
ကိုယ့်ပြောစကားနဲ့ သူ့ခံယူမှုကြားမှာ မမြင်ရတဲ့ လွဲချော်မှု
တွေ ရှိနေတတ်တယ်။ အဲဒါကိုတော့ သားကိုယ်တိုင်
တစ်နေ့နေ့မှာ ကြုံတွေ့လာလိမ့်မယ်။
“မှန်သောစကားဟာ ကြားရသူအတွက်ရော၊ ပြောမိ
သူအတွက်ရော နာချင်စရာတွေ ဖြစ်လာနိုင်တယ်”

Better a patch than a hole.

ကာတွန်းတွေထဲမှာ ဆင်းရဲသားတွေရဲ့အင်္ကျီကို ချုပ်ရာ၊
ဖာရာတွေနဲ့ ဖော်ပြကြတယ်။ အပေါက်ကြီးတွေနဲ့တော့
ဖော်ပြလေ့မရှိဘူး။ အမြင်ရိုင်းမှာစိုးလို့ ထင်ပါတယ်ကွယ်။
တစ်လောကပဲ လက်ပြတ်တာကို ဆေးသိပ္ပံနဲ့ ပြန်ဆက်တဲ့
အကြောင်းကို သတင်းထဲမှာ ဖတ်လိုက်ရတယ်။ ပြန်ဆက်
တယ်ဆိုပေမဲ့လည်း လက်ဟာ နဂိုအတိုင်း ပြန်ကောင်းသွား
တာမျိုးတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဆက်ရာ ဖာရာ ငေါငေါကြီးနဲ့
ရပ်တော့ ဆိုးနိုင်တာပေါ့။ ဘာပဲပြောပြော မရှိတော့တာ
ထက်စာရင် ကောင်းတယ်။ အဲဒီလိုပဲ...
“ပေါက်ပြဲနေတဲ့ အဝတ်တစ်ထည်ထက်စာရင် ဖာထား
ထားတဲ့ အဝတ်က ပိုကောင်းပါတယ်”

Even the frog would bite if it had teeth.

တစ်ခါတစ်ခါ လူတွေကို စိတ်ရှုပ်လာရင် သစ်ပင်တွေကြားမှာ ဖေဖေ သွားနေတတ်တယ်။ သစ်ရွက်တွေ ပန်းပွင့်တွေနဲ့ စကားလုံးမပါဘဲ ဆက်ဆံနေတတ်တယ်။ ကိုယ်ကျိုးအတွက် သူများကို ချင်းတတ်တဲ့လူတွေကို မနှစ်ခြိုက်မိလို့ သစ်ပင်တွေဆီ သွားနေတာပါ။ ဒါပေမဲ့ တရားတစ်ခုကို ရခဲ့ပြီး ဖေဖေ ပြန်လာရတယ်။ တစ်နေ့မှာ ကန်စွန်းရွက်ခင်းကြီးတစ်ခုကို ဖေဖေ ငေးကြည့်နေမိတယ်။ သူတို့ချင်း ကလည်း အပြစ်မကင်းကြပါဘူးကွယ်။ မြေဆီ မြေနုစ်ကို ရနိုင်ဖို့ အမြစ်တွေအချင်းချင်း လှယက်နေကြတယ်။ နေရောင်ခြည်ကိုရနိုင်ဖို့ တစ်ညွန့်ကိုတစ်ညွန့် ခွစီးနေကြတယ်။ သူတို့ကို မြင်ရတာလည်း လူလောကကြီးကို မြင်ရသလိုပါပဲ။ အများစုဟာ ကိုယ့်အတွက် ကိုယ်ရုန်းကန်တိုက်ခိုက်နေကြတယ်။ ရှင်းပါတယ်။

“ဖားတောင်မှ သွားရှိရင် ကိုက်မှာပဲ”

When a man in happy he does not hear the clock strike.

အိုင်စတိုင်းလ်ဟာ နှိုင်းရမေ့တရားလို့ခေါ်တဲ့ သူ့ရဲ့ Relativity Theory ကို လွယ်လွယ်ကူကူရှင်းပြဖူးတယ်။ စကားလုံးအတိအကျကိုတော့ ဖေဖေ မမှတ်မိတော့ပါဘူးကွယ်။ သဘောထားလောက်ကိုတော့ ဖေဖေ ပြောပြနိုင်ပါတယ်။ “မင်းဟာ ချစ်သူဘေးနားမှာ သုံးမိနစ်နေရမယ်ဆိုရင် အချိန်ကုန်တာ မြန်လွန်းလိုက်တာလို့ ထင်လိမ့်မယ်။ မီးပုံကြီးဘေးနားမှာ ရပ်နေမယ်ဆိုရင်တော့ အဲဒီ အချိန် သုံးမိနစ်ဟာ ကြာလွန်းတယ်လို့ ထင်လိမ့်မယ်”...တဲ့။ ဟုတ်တယ် သား...။ အဲဒါ အမှန်ပဲ။

“ပျော်နေရင် နာရီထိုးသံတွေက နားထဲမဝင်ဘူး”

Patience is a flower that grows not in every garden.

ဘာသာရေးသမားတစ်ဦးက ဖေဖေကို ပြောဖူးတယ်။
ဘာကိုမှ လှူစရာမရှိဘူးဆိုတဲ့ လူဆီမှာတောင် လှူစရာ
အရာနှစ်ခုရှိပါတယ်တဲ့။ အဲဒါကတော့ ခွင့်လွှတ်ခြင်းနဲ့
ကောင်းသောစကားကို ဆိုခြင်းတဲ့။ သူဟာ ဖေဖေတို့လို
ဗုဒ္ဓဝါဒီမဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူ့စကားလေးတွေက
ချမ်းမြေ့လှပါတယ်။ ဖေဖေတို့ ဗုဒ္ဓဝါဒီတွေကတော့
“သည်းခံရင် နိဗ္ဗာန်ရောက်မယ်” လို့ ပြောလေ့ရှိကြတယ်။
သည်းခံမှုတရားအပြည့်ရှိသူဟာ လောကီအတွက်ရော၊
လောကုတ္တရာအတွက်ရော ကောင်းတဲ့ သော့ချက်နယ်မြေ
(Key ground) မှာ ရပ်တည်နေနိုင်သူတွေပါပဲ။ ဒါပေမဲ့
အဲလို ရပ်တည်နိုင်ဖို့ဆိုတာကလည်း အလွန်ခက်တယ်
သား။ အချိန်တိုင်း နေရာတိုင်းမှာ လူတိုင်းကို သည်းခံ
နိုင်ဖို့ဆိုတာ အတော်မလွယ်တဲ့ ကိစ္စပါ။
“သည်းခံခြင်းဆိုတဲ့ ပန်းဟာ ဥယျာဉ်ခြံမြေတိုင်းမှာ
မပွင့်ဘူး”

Counsel is no command.

သိပ္ပံနည်းကျ စစ်ဗျူဟာတွေထဲမှာ “C” သုံးလုံး သီအိုရီ
ဆိုတာ ရှိတယ်။ Command, Control and
Communication လို့ ဆိုတယ်။ အမိန့်ပေးမယ်၊ ထိန်း
ချုပ်မယ်၊ ဆက်သွယ်မှုပြုမယ်ပေါ့ကွယ်။ ဒါပေမဲ့ လူမှုရေး
ဗျူဟာ၊ စီးပွားရေးဗျူဟာတွေကျတော့ စစ်ဗျူဟာ မဟုတ်
ပြန်ဘူး။ သူတို့မှာရှိတဲ့ C က အဆက်အသွယ်မပြတ်
နေထိုင်မယ်၊ ဒီသဘောအတိုင်း သွားတယ်။ Counsel
နဲ့ Command ပဲ ကွာတယ်။ ကွာမယ်ဆိုရင်လည်း
ကွာသင့်တယ်။
“အကြံပြုတာက အမိန့်ပေးတာ မဟုတ်ဘူး”

Curses are like processions, they come back to where they set out.

ဖေဖေဘဝမှာ ဘယ်သူ့ကိုမှ ကျိန်စာမတိုက်ခဲ့ဖူးဘူး။ အနုပညာကို ဖက်တွယ်ရင်း ဒုက္ခန္ဓနစ်နေရတဲ့အချိန်တွေမှာ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကျိန်စာသင့်နေသူတစ်ယောက်လို ထင်မိတာမျိုးတော့ ရှိဖူးတယ်။ ဈေးထဲ၊ ရပ်ကွက်ထဲတွေမှာ တချို့မိန်းမကြီးတွေဟာ မလိုသူတွေကို လွယ်လင့်တကူ ကျိန်စာတိုက်နေတာတွေ ဖေဖေ မြင်မိ၊ ကြားမိပါရဲ့။ ပင့်သက်ရှိက်မိတယ်ကွယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ မကောင်းတဲ့ကံဟာ ကိုယ့်ဆီ ပြန်လာတတ်တယ်။ ဖေဖေက ပြဿနာတစ်ရပ်ကို အပြစ်ရှာနည်းနဲ့ မဖြေရှင်းဘဲ အပြစ်ရှာနည်းနဲ့ ဖြေရှင်းစေချင်တယ်။ အပြစ်ရှာနေလို့ ပြဿနာက သေးမသွားပါဘူး။ ကျိန်စာတွေ တိုက်နေတော့ ပိုဆိုးတော့တာပေါ့။ ဒါဟာ ထိုးဖောက်နိုင်တဲ့ နည်းစနစ် (Penetrating method)လည်း မဟုတ်ဘူး။ ကိုယ့်နှုတ်ခမ်းဝမှာပဲ ရပ်တည်နေတဲ့ကိစ္စ။ ထွက်သက်နဲ့အတူ နှုတ်ခမ်းဝကို ရောက်ပြီး ဝင်သက်နဲ့အတူ ကိုယ်ကပဲ ပြန်မျိုးချမိတဲ့အရာပါ။ သားလည်း မလုပ်မိစေနဲ့။ မကောင်းပါဘူးကွယ်။ “ကျိန်စာတွေဟာ စိတ်နီးလှည့်လည်ကြတာနဲ့ အလားသဏ္ဌာန် တူတယ်။ နောက်တော့လည်း လာရာအရပ်ကိုပဲ ပြန်လှည့်သွားကြတယ်”

For long is not forever.

ဒီနေ့ကနေ စဉ်းစားရင် မနက်ဖြန်ဆိုတဲ့အရာဟာ ကပ်လျက်အနေအထားမှာ ရှိတယ်လို့ ထင်ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ တကယ့်တကယ်ကျတော့ ရောက်မလာပါဘူး။ တစ်ခါက ရပ်ကွက်ထဲက မီးကင်းတဲပေါ်မှာထိုင်ပြီးကွမ်းယာဆိုင်ရှင်တစ်ယောက်နဲ့ ဖေဖေ စကားပြောဖူးတယ်။ သူ့ဆိုင်မှာ “ယနေ့ အကြွေးမပေးပါ” လို့ ဆိုင်းဘုတ်တင်ထားတယ်လေ။ ဒီနေ့ အကြွေးမရနိုင်လို့ နောက်မှလာရင်လည်း လာပေါ့။ နောက်နေ့ကျတော့လည်း ဒီတိုင်းပဲ... “ယနေ့ အကြွေးမပေးပါ” ပဲ။ အချိန်နဲ့အပြိုင် လိုက်သွားနိုင်တဲ့ စကားတစ်ခွန်းရယ်လို့တောင် နောက်ပြောင်မိကြသေးတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဖေဖေ မိတ်ဆွေ ကွမ်းယာသည်ကြီးက ဒီစကားကို ရိုးတယ်လို့ ထင်တယ်။ အဲဒါကြောင့် ဖေဖေက ပြင်ပေးလိုက်တယ်။ “မနက်ဖြန်ခါ အကြွေးပေးမည်” လို့၊ လိုချင်ရင် လာခဲ့လေ။ လာတဲ့နေ့တိုင်းအတွက် ဒီဆိုင်းဘုတ်ဟာ ဒီအတိုင်းရှိတယ်။ မနက်ဖြန်ခါမှ ပေးမယ်၊ ဒီနေ့မပါဘူး၊ မှတ်ထား သား။ အချိန်ဆိုတာ အရမ်းမာယာများတယ်။ “ရေချည်ဆိုတာ ထာဝရ မဟုတ်ဘူး”

The beggar's bag has no bottom.

“ဘာမှ မလုပ်တဲ့သူဟာ သူတောင်းစား လုပ်ရတယ်” လို့ ပြောလေ့ရှိတယ်။ ဘာမှမလုပ်တော့ ဘာမှ မရဘူးပေါ့။ သူတောင်းစားဟာ လမ်းဘေးမှာ အိပ်တယ်။ သူတစ်ပါး ပေးစား ကမ်းစာကို တောင်းရမ်းယူရတယ်။ ထမင်းတစ်နပ်နဲ့ တစ်နပ်ကြားမှာ အသက်ရှင်နေရတယ်။ ငွေတောင်းတဲ့ သူတောင်းစားတွေကိုတော့ သား မြင်ဖူးလိမ့်မယ်။ အခြား အခြားသော ယုံကြည်ချက်သူတောင်းစား၊ အယူအဆ သူတောင်းစား၊ တဏှာသူတောင်းစားတွေကိုတော့ တော် တော်ကြီးကြည့်တတ်မှ မြင်လာလိမ့်မယ်။ အဲလိုဘဝမျိုးမှာ သားလည်း ဘယ်တော့မှ မရပ်တည်ပါနဲ့။ အဲဒီလို ရပ်တည် သူတွေနဲ့လည်း ဘယ်တော့မှ သား လက်မတွဲပါနဲ့။ “သူတောင်းစားအိတ်မှာ အောက်ပိတ်ကြမ်းပြင် မပါ ဘူး”

Great fishes are caught in great water.

ငါးကြီးကြီးကို မျှားချင်ရင် ငါးစာကြီးကြီး တပ်ရမယ်။ ငါးမျှားကြီးကိုလည်း ရှည်ရှည်ထားရမယ်။ ခိုင်လည်း ခိုင်ရမယ်။ ငါးမျှားတံကလည်း တောင့်တင်းဖို့ လိုတယ်။ ရိုးရိုးလေးစဉ်းစားရင်တော့ အဲဒီအတိုင်းထွက်တယ်။ ရှင်းပါ တယ် သားရယ်။ “ငါးကြီးတွေကို ခေ့နက်ရာမှာပဲ ဖမ်းရတယ်”

A dog that bite does not back in vain.

နောင်တစ်နေ့ သား စီးပွားရေးလုပ်တဲ့အခါမှာ ထုတ်ကုန် အရည်အသွေး(Product quality)၊ ထုတ်ကုန်ပုံဆောင်မှု(Product feature)တွေဟာ အရေးပါကြောင်း သိလာ လိမ့်မယ်။ ရှင်းပြရင် ရှည်လျားသွားနိုင်လို့ တိုတိုပဲ ဖေဖေ ပြောလိုက်မယ်။ ကြည့်တတ်၊ မြင်တတ်အောင် ကြိုးစားပါ။ သိတတ်၊ ထွင်တတ်တဲ့သူတွေဆီက နည်းနာယူပါ။ “ကိုက်တတ်တဲ့ခွေးဟာ သက်သက်မဲ့ မဟောင်ဘူး”

Who builds on the street must let people talk.

“လမ်းပေါ်မှာ ဆေးရိုးမလှမ်းကြနဲ့” လို့ ဗိုလ်ချုပ်အောင် ဆန်းက ဆုံးမသွားဖူးတယ်။ ဖေဖေကတော့ လမ်းပေါ်မှာ ထင်းခွဲသူနဲ့ ကြုံဖူးပါရဲ့ကွယ်။ လမ်းကျကျ အလုပ် လုပ် တယ်လို့ ဆိုရမှာပေါ့။ မိုက်ဂုဏ်ဝင့်လို့လား။ အသိဉာဏ် နည်းလို့လား မဆိုနိုင်ပါဘူး။ လမ်းသွားလမ်းလာတွေကို ထင်းခွဲစားမကြီး မြှောက်မြှောက်ပြပြီး သူကတော့ မျက်နှာ ထားတင်းတင်းပါပဲ။ သူ့ကိုယ်သူ ဂုဏ်ယူနေမလားလည်း မသိဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဖေဖေကတော့ သူ့အစား မောပါတယ် ကွယ်။ လမ်းလျှောက်လာသမျှ လူတွေနဲ့ စကားပြော နေရတယ်။ ဖြေရှင်းနေရတယ်။ အကျိုးမထူးပါဘူး သား ရယ်။ သူ့ခမျာ ဓားမကြီးတမြှောက်မြှောက် လုပ်လို့မရဘူး။ သားလည်း သူတို့လိုမျိုး မလုပ်မိစေနဲ့။ “လမ်းပေါ်မှာ အိမ်ဆောက်သူဟာ လူတွေကို စကား ပြောခွင့် ပေးရမယ်”

Alust is a hard nut to crack.

ဖေဖေမှာ အရမ်းခေါင်းမာတဲ့ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက် ရှိတယ်။ ဘယ်သူ ဘာပဲပြောပြော သူထင်ရာ သူလုပ်တာ ပဲ။ မှားနေမှန်းသိလျက်နဲ့လည်း ဇွတ်လုပ်တာပဲ။ တစ်နေ့မှာ ဖေဖေတို့ရဲ့ အတန်းပိုင်ဆရာက ရင်းရင်းနှီးနှီး သူ့ကို ခေါ်ဆုံးမတယ်။ မရပါဘူးကွယ်။ ဆရာက သူ့ကို နိုင်အောင် မပြောနိုင်ဘူး။ အမှန်တော့ ဆရာပြောတာတွေက တရား နည်းလမ်းကျတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူက ဆရာစကားတွေကို အထအနမျိုးစုံကောက်ပြီး ဝေ့လည်ကြောင်ပတ် လျှောက် လုပ်နေတော့တာပဲ။ ဖေဖေမှာ ဆရာအစား ရင်မောလိုက် ရတာ။ အဲဒီအချိန်ကစပြီး ခေါင်းမာသူတွေကို ဘာမှ မပြော တော့တဲ့အကျင့် ဖေဖေမှာ ရှိလာတယ်။ ဘယ်လောက်ပဲ တရားနည်းလမ်းကျတာကို ကိုယ်ပြောဦးတော့ သူတို့က ရတဲ့ထောင့်ကနေ ပက်ဦးမှာပဲ။ တကယ်လို့သာ အဲဒီအခြေ အနေမျိုးကို သား ရင်ဆိုင်ခဲ့ရရင် ကြိုတင်သတိထားနိုင်ဖို့ ဖေဖေ ပြောပြတာပါ။

“အခွံမာတဲ့ သစ်သီးတွေက ခွဲရခက်တယ်”

One today is better than ten tomorrows.

သမိုင်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ဒဿနပညာရှင်တွေ အများကြီးရှိခဲ့ တယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့်တော့ သမိုင်းဆိုတာ အချိန် ကာလအလျောက် ဖြစ်စဉ်တွေပါပဲကွယ်။ ဒီနေ့ခေတ်မှာ တော့ ရှုပ်ထွေးမြန်ဆန်လှတဲ့ ခေတ်အခြေအနေတွေအရ Instant History ဆိုတဲ့ စကားလုံးတစ်လုံး ပေါ်ပေါက် လာတယ်။ ခုချော့ ခုသောက်လို့ရတဲ့ Instant coffee လိုပဲပေါ့။ သိပ္ပံပညာရဲ့ တိုးတက်မှုအရ ကမ္ဘာကြီးဟာ ဌာနကာလ ကျုံ့လာတယ်။ ကမ္ဘာဟိုဘက်အစွန်နဲ့ ဒီဘက် အစွန်ကို အလွယ်တကူသွားလာနိုင်တယ်။ ဌာနကျုံ့သွား တယ်။ ကမ္ဘာအစွန်တစ်ဖက်မှာဖြစ်တဲ့ကိစ္စကို အခြားအစွန် တစ်ဖက်က ချက်ချင်းသိနိုင်တယ်။ ကာလကျုံ့သွားတယ်။ အဲလို ကာလဌာနကျုံ့မှုကြောင့် သမိုင်းဟာလည်း ကျုံ့သွား တယ်။ ခုပဲ ဖြစ်တယ်။ ခုပဲ လူတွေသိတယ်။ ခုပဲ ဝေဖန် သုံးသပ်ကြတယ်။ ခုပဲ သင်ခန်းစာတွေ ယူကြတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာပဲ နောက်တစ်ခုထပ်ဖြစ်ပြီး နောက်တစ်ခုဆို အာရုံရောက်သွားကြတယ်။ ခုချက်ချင်း တွေ့မြင်ရတဲ့ သမိုင်းကို Instant History လို့ ခေါ်တာပေါ့ကွယ်။ ပစ္စုပ္ပန်တန်ဖိုးက ပိုကြီးလာတယ်။ “ဒီနေ့တစ်ခုဟာ မနက်ဖြန်ဆယ်ခုထက် ပိုကောင်းတယ်”

Proverbs are the wisdom of ages.

ဒီစာကို ဖေဖေရေးတဲ့နေရာမှာ နိုင်ငံခြားစကားပုံတွေကို အဓိကထား ရေးခဲ့တယ်။ ကိုယ့်လူမျိုးကို အထင်သေးပြီး အနောက်တိုင်းသားတွေကို အထင်ကြီးလို့ မဟုတ်ဘူး။ ကမ္ဘာမှာ ပျံ့နှံ့နေတဲ့ စကားပုံတွေမို့လို့ သိထားရင် အကျိုး တစ်စုံတစ်ရာရှိနိုင်တယ်ဆိုပြီး ဖော်ပြပေးခဲ့တာ။ တကယ် တော့ တို့မြန်မာတိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ စကားပုံတွေဟာလည်း အင်မတန်ပြောင်မြောက်လှတယ်။ ဆိုပါစို့ကွယ် “ပူပေါင်း ကြီးလွန်းရင် ကွဲတတ်တယ်” တို့ “ကြက်သွန်ဖြူလို့ စုစည်း ကြ” တို့၊ “မတတ်ဘဲ မန်းရင် တစ္ဆေမုန်းလိမ့်မယ်” တို့၊ “အရှင်ဘုန်းကြီး၊ ကျွန်တားပြီး” တို့ “ရဲတဲ့ငှက်ဟာ မြားတံ ထက် မြင့်အောင် ပျံနိုင်တယ်” တို့။ ဘယ်လောက်လှပပြီး ဘယ်လောက် ပညာသားပါလိုက်သလဲ။ သား လေ့လာပါ။ ပညာတွေကို နှိုက်ထုတ်ယူပါ။

“စကားပုံဆိုတာ ခေတ်ရဲ့ပညာပါပဲ”

What is the use of running, when you are on the wrong road.

စစ်တုရင်သမားတွေနဲ့ ဖေဖေ စကားပြောဖူးတယ်။ တချို့ တွေဆိုရင် ပွဲအဆုံးမှာ အရှုံးအနိုင်ရှိတယ်။ တချို့တွေ ကျတော့ ပွဲတစ်ဝက်လောက်မှာတင် အရှုံးအနိုင်ပေါ်တယ်။ တချို့တွေကျတော့ စစ်ချင်းမှာကို အနိုင်အရှုံးကို သိသွား ကြတယ်။ သူတို့ကတော့ အရမ်းမြင့်တဲ့အဆင့်ကို ရောက်နေ ကြပြီပေါ့ကွယ်။ အစမှာတင် အခြေအနေမှန်ကို သိလိုက်ရ တဲ့သူတွေ၊ ပွဲတစ်ဝက်မှာတင် အခြေအနေကို သိလိုက်တဲ့ သူတွေ၊ အဲဒီလူတွေကို ဖေဖေ ချီးကျူးပါတယ်။ ပွဲသစ်ပြန်စ လိုက်တာ ကောင်းပါတယ်။ ပွဲဟောင်းကို ဆက်ကစားတော့ လည်း ဘာထူးတော့မှာလဲ။ အနေအထိုင် မတတ်လို့ ရှုံးသက် ရှည်ရုံပဲ ရှိတယ်။

“လမ်းလွဲနေတဲ့အခါ ပြေးလို့ကော ဘာထူးတော့မှာ လဲ”

Unreasonable silence is folly.

“စကားပြောလွန်းရင် မှားတတ်တယ်” လို့ ဖေဖေ ပြောပြီးပြီ။ စကားပြောကောင်းအောင် လေ့ကျင့်ခဲ့တဲ့ ဖေဖေတောင် နောက်ပိုင်းမှာ တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ်နေတတ်ပြီ။ တစ်နေ့ လုံးနေလို့ စကားတစ်လုံးမှ မပြောမိတဲ့ နေ့တွေလည်း ဖေဖေမှာ အများကြီးပါပဲကွယ်။ ဒါပေမဲ့ တိတ်တိတ်နေခြင်း ဟာ အကြွင်းမဲ့ ကောင်းမွန်ခြင်းတော့ မဟုတ်ဘူး။ ငါးရဲ့ ငါးဆယ်နိပါတ်တော်ထဲက တေမင်းသားတောင် စကားကို ပြောသင့်တဲ့အချိန်မှာ ပြောရသေးတာပဲ။ ဖေဖေဆိုလိုတာ ရှင်းရှင်းလေး။

(၁) ပြောသင့်တဲ့အချိန်ဆိုတာ ရှိတယ်။

(၂) ပြောကို ပြောရမယ်။ ဘာမဟုတ်တာလေး ကို စကားလုံးပုံးကြပြနေတဲ့ Witter မဖြစ်ရင် ပြီးတာပါပဲ။ “အကျိုးအကြောင်း မညီညွတ်တဲ့ နှုတ်ဆိတ်မှုမျိုးဟာ ဖိုက်မဲမှုပါပဲ”

What man's hand has made, man's hand can destroy.

သား ကျောင်းတက်လို့ စာသင်ရင် ‘ဝ’ လုံးကလေးကို ခဲတံနဲ့ ရေးရလိမ့်မယ်။ မကျေနပ်တဲ့အခါ ခဲဖျက်နဲ့ ပြန်ဖျက် ရမယ်။ ရေးဖို့ ခဲတံရော၊ ဖျက်ဖို့ ခဲဖျက်ရော နှစ်ခုလုံးဟာ သားလက်ထဲမှာပါ။ အဲဒါလေးကို ဘဝမှာ အမြဲတမ်း ပြန်သတိရပါ သား။ “လူ့လက်နဲ့လုပ်တဲ့ အရာမှန်သမျှကို လူ့လက်နဲ့ ပြန် ဖျက်နိုင်တယ်”

Be silent, or say something that is better than silence.

စကားပြောသင့် မပြောသင့်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဖေဖေရဲ့ အမှာစကားတွေက ထပ်ကောင်းထပ်နေလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ သားကတော့ ထပ်ခါထပ်ခါ မှတ်သားစေချင်တယ်။ အကြောင်းအကျိုးညီညွတ်ပြီး ပြောသင့်တဲ့အခါမှာ ပြောရ လိမ့်မယ်လို့ ဖေဖေ မှာခဲ့ပြီးပြီ။ ဒီသဘောလောက်တင် မဟုတ်သေးဘဲ တိတ်နေတာထက်စာရင် စကားတစ်လုံးလုံး ပြောလိုက်တာက ပိုကောင်းမယ့် အခြေအနေမျိုးကို သား ဘဝမှာ ကြုံလာဦးမှာပါ။ တစ်ခါတစ်ခါကျတော့ စကား မပြောဘဲနေခြင်းဟာ မကောင်းတဲ့အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးမျိုးကို ဆောင်နေခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်တတ်တယ်။ အဲဒါမျိုးဆိုရင် ပြောလိုက်ပါ။ ရယ်စရာလေးပဲဖြစ်ဖြစ်၊ စိတ်ဝင်စားစရာလေး ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ရုပ်ရှင်မင်းသမီးတစ်ယောက်အကြောင်းပဲဖြစ်ဖြစ် ပေါ့။ အခု သားကို ဖေဖေ တစ်ခုပြောမယ်။ သင့်မြတ် လုံလောက်တန်ကောင်းရဲ့လို့ ဖေဖေ ထင်မိပါတယ်။ “တိတ်တိတ်နေပါ။ ဒါမှမဟုတ်ရင်တော့ တိတ်တိတ် နေတာထက် ပိုကောင်းတဲ့စကားကို ပြောပါ”

What you see in the mirror is not in the mirror.

ဂရိပ်ပြင်တစ်ခုထဲမှာ ဖေဖေ ဖတ်ဖူးတယ်။ ခွေးတစ်ကောင် ဟာ အသားတစ်တစ်ခုကို ချီလာတယ်တဲ့။ စမ်းချောင်းကို အဖြတ်မှာ ရေထဲက သူ့အရိပ်ကို သူပြန်မြင်တယ်။ တခြား ခွေးတစ်ကောင်က တခြားအသားတစ်တစ်တုံးကို ချီလာ တယ်လို့ သူထင်တယ်။ အဲလိုနဲ့ ရေထဲက အသားတစ် အရိပ်ကို သူက ခုန်အုပ်ပြီး လုပါလေရော။ ပုံပြင်အဆုံးမှာ သူချီသွားတဲ့ အသားတစ် ရေထဲမြုပ်သွားတာပဲ အဖတ်တင် တော့တယ်။ တစ်ခါတစ်ခါကျတော့လည်း တကယ်မရှိတဲ့ အရာတွေက တကယ်ရှိနေသယောင် လှည့်စားတတ် တယ် သား။ ဒီခွေးကို သား သင်ခန်းစာယူပါ။ “မှန်ထဲမှာ တွေ့နေရတဲ့အရာဟာ မှန်ထဲမှာ တကယ် မရှိဘူး”

Every guilty person is his own hangman.

အနီရောင်အုတ်တံတိုင်းတစ်ခုပေါ်မှာ ရေးထားတဲ့ ကဗျာ တစ်ပုဒ်ကို ဖေဖေ ဖတ်ခဲ့ဖူးတယ်။ ရိုးရာသံပေါက်ကဗျာ တစ်ပုဒ်ပါပဲကွယ်။ ချောမောလွယ်ကူတဲ့ ကဗျာမို့လို့ တစ်ခေါက်ဖတ်ရုံနဲ့ အလွတ်ရပါတယ်။

“သင်ဖြူသောကံ

ပဲ.ဟင်သံ

သင်.ထံဖြန့်၍ လာလိမ့်.မည်” တဲ့။

ဗုဒ္ဓဝါဒနဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ စကားတစ်ခွန်းပါပဲ သား။ လက်တွေ့ မှာလည်း အင်မတန်မှန်ကန်တဲ့စကားပါ။ သား မှတ်ထားပါ။

“အပြစ်ကို ကျူးလွန်သူဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကြိုးပေး စီရင်သူပဲ ဖြစ်တယ်”

Light is light, though the blindman doesn't see it.

နိုက်ကလပ်ကို ဖေဖေ သွားဖူးတယ်။ မီးရောင် မှိန်မှိန် ကလေး ထွန်းထားတယ်။ မှိန်လွန်းတော့ ဘာကိုမှ သည်း သည်းကွဲကွဲ မမြင်ရဘူး။ ရောဂါကုတဲ့ ဓာတ်ခန်းတစ်ခန်း ကိုလည်း ရောက်ဖူးတယ်။ ပြုံးပြက်ပြက်အရာတွေက ဖေဖေကို ဝိုင်းထားတယ်။ မျက်စိကျိန်းတယ်။ လင်းလွန်း တော့လည်း ဘာကိုမှ သည်းသည်းကွဲကွဲ မမြင်ရဘူး။ အမြင်အားမရတွေ ဘယ်လိုပဲရှိရှိ အလင်းရောင်ရှိတယ် ဆိုတာကိုတော့ ဖေဖေ သိတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ဖေဖေဟာ အကန်းမဟုတ်လို့တဲ့။ အရှိတရားနဲ့ အသိတရား ထပ်လျက်ကျဖို့ ဖေဖေတို့ ကြိုးစားကြရမယ်။

“အကန်းတွေမမြင်ပေမဲ့ အလင်းရောင်ဟာ အလင်း ရောင်ပါပဲ”

*You should not swallow more beliefs than
you can digest.*

မနေ့က ဖေဖေ လမ်းထိပ်ထွက်တော့ ဆိုက္ကားတစ်စီးရဲ့
နောက်မှာ ရေးထားတဲ့ စာသားကို ဖတ်လိုက်ရတယ်။
“ယုံကြည်ချက်နဲ့ အသက်ရှင်နေမယ်”တဲ့။ ကောင်းပါတယ်
သားရယ်။ ဆိုက္ကားနင်းစားနေရသူမှာလည်း သူ ယုံကြည်
ချက်နဲ့သူ ရှိနေမှာပေါ့။ The art of survival လို့ခေါ်တဲ့
“ဘဝရှင်သန်ရေးအတတ်ပညာ”ဟာ လူသားတွေအတွက်
အရေးကြီးလှပါတယ်။ ဒီအတွက် လူပြောသူပြောများလှတဲ့
“ယုံကြည်ချက်”ဆိုတဲ့ အရာကလည်း ဘေးဖယ်ထားလို့
မဖြစ်ပြန်ဘူး။ ထားပါ။ ယုံကြည်ချက် ထားပါ။ ယုံကြည်ရာ
ကို ယုံကြည်သလို ဆုပ်ကိုင်ပါ။ တစ်ခုတော့ ရှိပါတယ်။
“မင်း ကျေညက်နိုင်တဲ့အဆင့်ထက်ပိုပြီး ယုံကြည်ချက်
တွေကို မျှိုမထားနဲ့လေ”

*'Cold tea and cold rice may be endured,
but not cold looks and words.*

ဖေဖေဟာ လောကဓံကို အလူးအလဲလိုမခံရတဲ့ ကာလ
တွေမှာ ရှည်ရှည်ကြာကြာ ရှိခဲ့ဖူးတယ်။ ဖေဖေအတွက်
အကူအညီတစ်ခု လိုအပ်တဲ့အချိန်မှာ ဖေဖေ အတန်တန်
ကူညီခဲ့ဖူးတဲ့ လူတချို့ဆီကို ဖေဖေ ရောက်သွားခဲ့တယ်။
ပြောကြကြေးဆိုရင် သူတို့ဆီမှာ ဖေဖေ ရစရာကြွေးတွေ
တောင် ရှိပါသေးတယ်ကွယ်။ ဖေဖေကို ပြန်ပေးရမှာတွေ
သူတို့ မေ့နေကြပြီ။ သို့မဟုတ် မေ့ချင်ယောင် ဆောင်နေ
လိုက်ကြပြီ။ ဖေဖေ ဘာကိုမှ အစမဖော်ပါဘူး။ လိုအပ်တဲ့
အလုပ်ကိစ္စတစ်ခုအတွက်သာ သူတို့ကို လိုအပ်တဲ့ အကူ
အညီကို ပြောပါတယ်။ အားလုံးလိုလိုက ရယ်ရယ်မော
မောနဲ့ ငြင်းလွှတ်ကြတယ်။ ခပါတယ်။ ဖေဖေ ရယ်ပြီး
ပြန်ခဲ့တယ်။ တစ်ဦးတည်းသော သူကတော့ ဖေဖေကို
အေးစက်စက်ကြည့်တယ်။ သူ ကူညီနိုင်ပါတယ်လို့
အေးအေးစက်စက် ပြောတယ်။ စောဦးလို့ အေးစက်စက်နဲ့
အမိန့်ပေးပြီး ဖေဖေကို ထိုင်ခိုင်းထားတယ်။ အဲဒီမှာလည်း
ဖေဖေ ရယ်ရယ်မောမော လှည့်ပြန်ခဲ့တာပါပဲ။ သူ့အကူ
အညီကို မယူတော့ဘူး။

“အေးစက်တဲ့ထမင်းကို စားပြီး အေးစက်တဲ့ လက်ဖက်ရည်ကို သောက်နိုင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အေးစက်တဲ့အကြည်နဲ့ အေးစက်တဲ့စကားကိုတော့ လက်ခံနိုင်စရာ အကြောင်းမရှိဘူး”

The worst wheel in the waggon creaks the loudest.

ဖေဖေမှာ သူငယ်ချင်းငါးယောက်ရှိတယ်။ က၊ ခ၊ ဂ၊ ဃ၊ င လို့ ဒီငါးယောက်ကို နာမည်တပ်ကြပါစို့။ တန်းတူရည်တူ စိတ်တူကိုယ်တူ ခင်မင်ပေါင်းသင်းခဲ့ကြတာပါ။ အရွယ်ရောက်လာ အသိဉာဏ်လေးတွေ ပွင့်လာတော့ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် အရည်အချင်းတွေက သိသိသာသာ ကွာဟလာပါတယ်။ ကကြီးက အရင်ဆုံး အောင်မြင်သွားတယ်။ ခ၊ ဂ၊ ဃ တွေက အားကျပြီး လိုက်ကြိုးစားကြတယ်။ ‘င’ကတော့ အောင်မြင်သွားတဲ့ ‘က’ကို မနာလိုတွေ ဖြစ်လို့ပေါ့။ နောက်တော့ ခကွေးကလည်း ထပ်အောင်မြင်သွားပြန်တယ်။ ဂငယ်နဲ့ ဃကြီးအဖို့ ကြိုးစားရတာ မျှော်လင့်ချက်ပိုရှိလာတယ်။ ‘င’ကတော့ ‘က’နဲ့ ‘ခ’အကြောင်းကို အတင်းအဖျင်းတွေ လျှောက်ပြောနေပြန်ရဲ့။ နောက်ဆုံး ‘ဂ’နဲ့ ‘ဃ’လည်း အောင်မြင်မှုလမ်းမပေါ် ရောက်သွားတယ်။ ‘င’ဟာ သူတို့အားလုံးအကြောင်းကို မကောင်းသတင်းတွေ လိုက်ဖြန့်နေတော့တယ်။ အမှန်တော့ ဒီအုပ်စုထဲမှာ အတော်ဆုံးပါလို့လည်း ပြောတယ်။ မထူးဆန်းလှပါဘူးကွယ်။ ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိတဲ့ လူသဘာဝတစ်ခုပါ။ စပ်ဟပ်မိလို့ ဖေဖေက ပြောပြတာပါ။

“ကုန်ရထားတွဲတစ်ခုမှာ အကျယ်လောင်ဆုံး ပွတ်ကြိတ်သံကို အညံဆုံးဘီးဆီက ကြားရတယ်”

*The sparrow flying behind the hawk thinks
the hawk is fleeing.*

“တစ်ခါတစ်ခါမှာ သူများနောက်က လိုက်တတ်ဖို့လည်း
လိုတယ်” လို့ ‘ယိကျင်း’ ဒဿနကျမ်းမှာ ရေးထားတယ်။
‘ယိကျင်း’ ဆိုတာ တရုတ်ရေးဟောင်းဒဿနကျမ်းပေါ့။
‘ချောင်ယိ’ ကျမ်းလို့လည်း ခေါ်တယ်။ တရုတ်ဒဿနကျမ်း
တွေထဲမှာ လေ့လာရအခက်ဆုံးလို့ ဆိုတယ်။ အဲဒီကျမ်း
ထဲမှာ ရေးထားတဲ့ စာသားဆိုတော့ အတော်ကို နက်ရှိုင်းတဲ့
စာသားဖြစ်နေပြီပေါ့။ မှန်တယ်။ တစ်ခါတစ်ခါ သူများရဲ့
ဦးဆောင်မှုကိုလည်း ခံယူရမယ့်အချိန်ရှိတယ်။ ဖြစ်သင့်
ဖြစ်ထိုက်လို့ သူများနောက်က ကိုယ်လိုက်ရတယ်ဆိုတာ
လည်း နားလည်ရမယ်။ အဲဒီအသိတရား မရှိရင်တော့
သွားပြီ။ မှားပြီ။
“သိန်းငှက်နောက်က စာကလေးဟာ သိန်းငှက်က
သူ့ကိုကြောက်ပြီး ပြေးနေရတယ်လို့ ထင်တယ်”

Fools grow without watering.

လောကကြီးမှာ လူတွေဟာ အလွယ်လမ်း လိုက်တတ်ကြ
တယ်။ Easy theory လို့ ခေါ်တယ်။ နောက်တစ်ခါ
အများကြိုက်ရာလိုက်ပြီး အပေါ်စားဆန်တဲ့ သိမ်းသွင်းမှုတွေ
နဲ့လည်း ရပ်တည်ရတယ်။ Cheap Popularity ပေါ့လေ။
ဒါပေမဲ့ သူတို့တွေဟာ ရပ်တည်လို့ ရကြပါတယ်။ လူပြိန်း
တွေများတဲ့ လောကကြီးထဲမှာ လူပြိန်းကြိုက်အောင်
နေတတ်ရင် အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီတော့လည်း လူပေါ့၊
လူသွမ်းတွေ သူနည်းသူဟန်နဲ့သူ အောင်မြင်နေကြတာ
ဘာဆန်းတော့မှာလဲ။
“လူပေါ့လူသွမ်းတွေဟာ ရေလောင်းစရာမလိုဘဲ
ပေါက်လာကြတယ်”

You may see heaven through a needle's eye.

တစ်ခါက ဖေဖေရယ် သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက်ရယ် ကျောင်းထိပ်က မြရာပင်ကြီးအောက်မှာ စကားအတူတူ ပြောခဲ့ကြတယ်။ ဖြစ်နိုင်ချေရှိတဲ့ ကိစ္စတစ်ခုကို တိုင်ပင်ကြ၊ ပြောကြတဲ့စကားတွေပါ။ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်က ပြောတယ်။ “ရွှေတိဂုံဘုရားပေါ်တက်တာပဲ ဘယ်မုခ်က တက်တက်ရောက်ပါတယ်”တဲ့။ ဖေဖေကလည်း ပြောလိုက်တယ်။ “မြင့်မိုရ်တောင်ကို ဖီးစေ့နဲ့ပေါက်တာလည်း ဘယ်ထောင့်က ပေါက်ပေါက် ထိပါတယ်”လို့။ နောက်ဆုံးကျန်တဲ့ သူငယ်ချင်းကလည်း ပြောလာတယ်။ “ကောင်းကင်ဆိုတာ အကြီးကြီးပါ။ အပ်နဖားပေါက်ထဲက ကြည့်ရင်လည်း မြင်ပါတယ်”တဲ့။ သူ့စကားကို ဖေဖေ အရမ်းသဘောကျတာပဲ။ နောက်တော့မှ အဲဒါဟာ ဂျပန်စကားပုံလို့ သိလာရတယ်။ သား မှတ်မိအောင် ထပ်ပြောလိုက်မယ်။ “မိုးကောင်းကင်ကို အပ်နဖားပေါက်ထဲက ကြည့်ရင်လည်း မြင်ပါတယ်”

Never give advice unless asked.

ဖေဖေ ငယ်ငယ်တုန်းက တောင်းမှပေးတဲ့သူတွေကို မကြိုက်ဘူး။ ကိုယ်က ဖွင့်တောင်းစရာမလိုဘဲ အလိုက်တသိ ပေးလာတတ်တဲ့သူကို ခင်တယ်၊ ကျေးဇူးလည်း တင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ တောင်းမှ ပေးတတ်သူ၊ မတောင်းသရွေ့ မပေးဘဲ နေလေ့ရှိသူတွေကိုလည်း ဖေဖေ နားလည်တတ်လာတယ်။ စည်းသဘော၊ အလုပ်သဘော စတာတွေကိုလည်း အမြင်ကျယ်ကျယ်နဲ့ ကြည့်တတ်လာတယ်။ မတောင်းဘဲ ပေးမိလို့ ကိုယ့်စေတနာ အပေါ်စားဆန်သွားရတာတွေရှိမှန်း သိလာတယ်။ အဲဒီထဲမှာ အရေးကြီးတာက အကြံဉာဏ်ပေးမှုမျိုးပဲပေါ့။ “တောင်းဆိုလာမှုမရှိသရွေ့ ဘယ်တော့မှ အကြံဉာဏ်မပေးနဲ့”

You may see heaven through a needle's eye.

တစ်ခါက ဖေဖေရယ် သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက်ရယ် ကျောင်းထိပ်က မြရာပင်ကြီးအောက်မှာ စကားအတူတူ ပြောခဲ့ကြတယ်။ ဖြစ်နိုင်ချေရှိတဲ့ ကိစ္စတစ်ခုကို တိုင်ပင်ကြ၊ ပြောကြတဲ့စကားတွေပါ။ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်က ပြောတယ်။ “ရွှေတိဂုံဘုရားပေါ်တက်တာပဲ ဘယ်မုခ်က တက်တက်ရောက်ပါတယ်”တဲ့။ ဖေဖေကလည်း ပြောလိုက်တယ်။ “မြင့်မိုရ်တောင်ကို ဇီးစေ့နဲ့ပေါက်တာလည်း ဘယ်ထောင့်က ပေါက်ပေါက် ထိပါတယ်”လို့။ နောက်ဆုံးကျန်တဲ့ သူငယ်ချင်းကလည်း ပြောလာတယ်။ “ကောင်းကင်ဆိုတာ အကြီးကြီးပါ။ အပ်နဖားပေါက်ထဲက ကြည့်ရင်လည်း မြင်ပါတယ်”တဲ့။ သူ့စကားကို ဖေဖေ အရမ်းသဘောကျတာပဲ။ နောက်တော့မှ အဲဒါဟာ ဂျပန်စကားပုံလို့ သိလာရတယ်။ သား မှတ်မိအောင် ထပ်ပြောလိုက်မယ်။ “မိုးကောင်းကင်ကို အပ်နဖားပေါက်ထဲက ကြည့်ရင်လည်း မြင်ပါတယ်”

Never give advice unless asked.

ဖေဖေ ငယ်ငယ်တုန်းက တောင်းမှပေးတဲ့သူတွေကို မကြိုက်ဘူး။ ကိုယ်က ဖွင့်တောင်းစရာမလိုဘဲ အလိုက်တသိ ပေးလာတတ်တဲ့သူကို ခင်တယ်။ ကျေးဇူးလည်း တင်တယ်။ ဒါပေမဲ့ တဖြည်းဖြည်းနဲ့ တောင်းမှ ပေးတတ်သူ၊ မတောင်းသရွေ့ မပေးဘဲ နေလေ့ရှိသူတွေကိုလည်း ဖေဖေ နားလည်တတ်လာတယ်။ စည်းသဘော၊ အလုပ်သဘော စတာတွေကိုလည်း အမြင်ကျယ်ကျယ်နဲ့ ကြည့်တတ်လာတယ်။ မတောင်းဘဲ ပေးမိလို့ ကိုယ့်စေတနာ အပေါ်စားသန်သွားရတာတွေရှိမှန်း သိလာတယ်။ အဲဒီထဲမှာ အရေးကြီးတာက အကြံဉာဏ်ပေးမှုမျိုးပဲပေါ့။ “တောင်းဆိုလာမှုမရှိသရွေ့ ဘယ်တော့မှ အကြံဉာဏ်မပေးနဲ့”

*Destory all passions when you light
buddha's Lamp.*

တစ်ခါက မြေးငယ်က အဘိုးအိုကို မေးတယ်တဲ့။ “နိဗ္ဗာန်ဆိုတာ ဘာလဲ”တဲ့။ အဘိုးအိုက ပြောတယ်။ “ဟိုး... ရှေ့ကို ဆက်လျှောက်သွားရင် ရောက်မယ်”တဲ့။ မြေးငယ်လေးက ပြန်ပြောတယ်။ “ရှေ့ကို ဆက်လျှောက်သွားရင်လည်း ကမ္ဘာကြီးက လုံးနေတာမို့လို့ ဒီနေရာကိုပဲ ပြန်ရောက်လိမ့်မယ်။ နိဗ္ဗာန်ဆိုတာ ကိုယ့်ဆီမှာပဲ ရှိပါတယ်”တဲ့။ ဟုတ်တယ်သား... ကိုယ့်ဆီမှာ စိတ်စင်ကြယ်မှုရှိနေလို့ရှိရင် နိဗ္ဗာန်ဆိုကို ဦးတည်မျက်မှောက်ပြုနိုင်ပါတယ်။ စိတ်ကြမ်းမာနတွေကို ဖယ်ထုတ်ပစ်ရမယ်။ “ဗုဒ္ဓမီးအိမ်ကို မင်း ထွန်းညှိလိုက်တဲ့အချိန်မှာ စိတ်ကြမ်းမာနတွေကို ခဝါချပစ်လိုက်ပါ”

Look not too high, lest a chaff in thine eye.

မြန်မာဆိုရိုးစကားလေး တစ်ခွန်းရှိတယ်။ “ကောင်းကင်ကို တံထွေးနဲ့ မော့ထွေးရင် ကိုယ့်မျက်နှာပေါ် ပြန်ကျလာလိမ့်မယ်”တဲ့။ ကိုယ့်မှာရှိတဲ့ အနေအထားကို ကျော်လွန်ပြီး မဖြစ်နိုင်တာကို အတင်းလုပ်ချင်လို့ မရဘူးလေ။ ကိုယ့်ကို ပြန်ရစ်ပတ်လာတတ်တဲ့ ဖြည့်စွက်လုပ်ရပ်မျိုး ဖြစ်နေတတ်တယ်။ Entwined feedback လို့ ခေါ်တယ်။ အဲလို ဆန်ဆန်စကားမျိုး အနောက်တိုင်းအယူအဆမှာလည်း ရှိတယ်။ “အမြင့်ကိုမော့ကြည့်ရင် မျက်စိထဲကို သဲဝင်လိမ့်မယ်”

He who can see three days ahead may be rich for three thousand years.

Psychic Science လို့ခေါ်တဲ့ စိတ္တသိပ္ပံပညာရပ်မှာ ရှေ့ဖြစ်ကို ကြိုမြင်ယောင်လေ့ရှိကျင့်လို့ရတဲ့ စိတ်ကျင့်စဉ်တွေ ပါတယ်။ နိုင်ငံခြားကနေ ဈေးကြီးပေးမှာယူပြီး ပျင်းပျင်းနဲ့ ဖေဖေ စမ်းသပ်ကြည့်ဖူးပါရဲ့။ တကယ်ဟုတ်မဟုတ် သိချင်တယ်ကွယ်။ ဒါပေမဲ့ နောက်တော့လည်း ဖေဖေ စိတ်မရှည်ပါဘူး။ ဆက်မကျင့်တော့တဲ့အပြင် ဗေဒင်တောင် သွားမမေးတော့ဘူး။ ကာယသိဒ္ဓိ၊ နေသိဒ္ဓိ၊ ဝိယသိဒ္ဓိ စတာတွေလည်း ဖေဖေ မပြီးချင်ဘူး။ ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုရင် သူတို့စာရင်းထဲမှာ မပါတဲ့ ဉာဏသိဒ္ဓိပဲ ပြီးချင်တယ်။ ဘာကိုလုပ်လုပ် ဉာဏ်နဲ့ယှဉ်ပြီး ကြောင်းကျိုးညီညွတ်မှုအရသာ လှုပ်ရှားလုပ်ကိုင်တော့တယ်။ ဖေဖေကတော့ ဖေဖေလုပ်ရပ်ကို မှန်ကန်တယ်လို့ ထင်တယ်။

“ရှေ့သုံးရက်ကို ကြိုမြင်သူဟာ နှစ်ပေါင်းသုံးထောင်ချမ်းသာနိုင်တယ်”

In calm sea, everyman is a pilot.

အခက်အခဲတွေရင် အရည်အချင်းပေါ်တတ်တယ်။ အခက်အခဲမတွေ့သရွေ့တော့ အရည်အချင်းထုတ်ပြစရာလည်း မလိုဘူးပေါ့။ အဲလိုအခြေအနေမျိုးမှာ လူအားလုံးဟာ နှာခေါင်းနှစ်ပေါက်နဲ့ အသက်ရှူနေရသူတွေချည်းပဲလို့ ပြောလို့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ သားရယ်...အခက်အခဲပေါ်မှာ ဘယ်သူက အရည်အချင်းပြနိုင်တယ်ဆိုတာ တွေ့လာကြပြန်တော့ လူချင်းတူပေမဲ့ အသက်ရှူခြင်း ကွဲတယ်လို့ ပြောလာကြပြန်ရော။ တကယ်တော့လည်း လူချင်းတူတဲ့ ကြားက လူချင်းမတူတာတွေလည်း ရှိပါတယ် သားရယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ယောက်ျားခြင်းတူရဲသားနဲ့ သိဒ္ဓိတ္တတစ်ပါးတည်းသာ ဘုရားဖြစ်သွားတာပေါ့။

“ပင်လယ်ပြင်ငြိမ်သက်နေချိန်မှာတော့ လူတိုင်း ဟာ ပိုင်းလော့ချည်းပဲ”

The heron is a saint where there are no fish about.

ဖေဖေမှာ မိတ်ဆွေကြီးတစ်ယောက် ရှိခဲ့ဖူးတယ်။ အခုတော့ ဆုံးသွားပါပြီကွယ်။ “ပြဇာတ်ဘုရင် တို့တင်ဌေး” ဆိုတဲ့ အနုပညာသမားကြီးပါ။ သူ့ပြဇာတ်တစ်ပုဒ်ကို ဖေဖေ ကြည့်ဖူးတယ်။ “ဘုရားမဖြစ်ခင်က ကျွန်တော် ဒေဝတ္ထ” တဲ့။ “ဒေဝတ္ထ” ဆိုတာက “ဒေဝဒတ်” ကို ပြောတာပါ။ ဘုရား မပွင့်ခင်တုန်းကတော့ သူဟာ လူကောင်းတစ်ယောက်ပဲ။ ထက်မြက်တဲ့ မင်းညီမင်းသားတစ်ပါးပဲ။ ဘုရားပွင့်ပြီးတဲ့ အချိန်ကျမှ မာရ်နတ်ရဲ့ သွေးထိုးမြှောက်ပင့်မှု၊ ဂေါတမ အပေါ် မနာလိုမရှုစိမ့်မှု အဲဒါတွေကြောင့် သူဟာ ဗုဒ္ဓဝင် ထဲက လူကြမ်းကြီးဖြစ်ခဲ့တယ်။ စဉ်းစားစရာပဲ သားရယ်။ သူဟာ အစကတော့ ကောင်းခဲ့ပါရဲ့။ နောက်တော့ လည်း...
“ငါးမရှိတဲ့နေရာမှာ ဗျိုင်းဟာ သူတော်စင်ပါပဲ”

He that will not look him, must look behind him.

တချို့ပညာရှင်တွေက အနာဂတ်မှာ ဘာတွေဖြစ်လာမယ် ဆိုတာကို ကြိုပြီး ဟောကိန်းထုတ်ကြတယ်။ တချို့ပညာ ရှင်တွေက အတိတ်သမိုင်းမှာ ဘာတွေဖြစ်ခဲ့တယ်ဆိုတာ ပြန်ပြီး ဖော်ထုတ်တယ်။ ရှေ့ကိုမျှော်ကြည့်သူတွေက ကြည့် သလို၊ နောက်ကို လှည့်ကြည့်သူတွေကလည်း ကြည့် တယ်။ Prograssive လို့ သုံးနှုန်းကြတယ်။ ဘယ်လိုပဲ ဖြစ်ဖြစ်လေ...လူသားတစ်ယောက်အနေနဲ့ကတော့ ကိုယ့်ရဲ့ အနာဂတ်ကိုလည်း မျှော်ယောင်တွေးမြင်ကြည့်ရမယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ အတိတ်ဘဝကိုလည်း ဆင်ခြင်ချိန်ဆရမယ်။ နှစ်ခုစလုံးကို မလုပ်ချင်ရင် တစ်ခုခုကိုတော့ လုပ်ရလိမ့် မယ်။
“ရှေ့ကို မျှော်မကြည့်ချင်ဘူးဆိုရင် နောက်ကိုတော့ ပြန်လှည့်ကြည့်ရမယ်”

Plenty of words when the cause is lost.

ဆိုကရေးတီးရဲ့ ဆွေးနွေးချက်ကို ဖေဖေ လေ့လာဖူးတယ်။
ဆိုကရေးတီးဟာ လူကောင်းတစ်ယောက်နဲ့ အကြောင်း
အရာတစ်ခုအကြောင်း အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးလေ့
ရှိတယ်။ ဆိုကရေးတီးရဲ့ မေးခွန်းတွေအောက်မှာ တစ်ဖက်
လူက ထွေထွေပြားပြား ဖြေကြားမှုတွေကို ပြုရတယ်။
မူရင်းအကြောင်းအရာတောင် ပျောက်သွားတယ်။ သူ့ရဲ့
အမြင်မှားတွေကို ဆိုကရေးတီးက ဆွဲခွာချပစ်တာပါ။
နောက်မှ တစ်စစ် ပြန်စုရုံးပြီး မူရင်းအကြောင်းအရာ
ဆီကို စစ်မှန်တဲ့အမြင်နဲ့ ချဉ်းကပ်နိုင်အောင် ပြန်တွန်းပို့
ပေးတယ်။ လေ့လာရတာ အင်မတန် စိတ်ဝင်စားဖို့ကောင်း
တယ်။ ဒါပေမဲ့ သတိတော့ထားပါ သား။
ပြန်မတည်ဆောက်နိုင်ရင် ဘာကိုမှ မဖြိုချပါနဲ့။ သားက
ဆိုကရေးတီး မဟုတ်ဘူး။ ဗဟိုတုန်ခါမှု (Oscillation)
ဆိုတာ ပျော်စရာကောင်းတဲ့အရာ မဟုတ်ဘူး။
“မူလအကြောင်းတရား ပျောက်သွားရင် စကားလုံး
တွေ များလာတော့တယ်”

You cannot know wine by the barrel.

ကြောက်စရာကောင်းလောက်အောင် လည်တဲ့သူတွေနဲ့
ဖေဖေ ကြုံဖူးတယ်။ မိတ်တွေအဖြစ် မဟုတ်ပေမဲ့ လုပ်ဖော်
ကိုင်ဖက်အဖြစ်ပေါ့လေ။ လူဟာ ဘယ်အရာကိုမှ ရိုးသား
ပွင့်လင်းမှု မရှိဘူး။ အကြောင်းအရာတစ်ခုခုကို ပြောတယ်
ဆိုပါတော့။ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းကြီးကို ပြောတော့တာပဲလို့
ထင်ရလောက်တယ်။ တစ်ဖက်သားကို ယုံစားသွားစေနိုင်
တယ်။ ဒါပေမဲ့ သူက တချို့အရာတွေကို အမှန်အတိုင်း
ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောခဲ့တဲ့အထဲမှာပဲ အရေးကြီးတဲ့ တချို့
အရာတွေကို ဝှက်ညာသွားတယ်။ အမှန်တော့ တစ်ဖက်
သားကို လိမ်ညာလှည့်စားလိုက်တာပါပဲ။ သူနည်းဟာ
Open Secret လို့ ခေါ်တယ်။ လူတွေက နားလည်ရ
ခက်ပါတယ်ကွယ်။ ဆက်ဆံမှုအနေအထားကို ကြည့်ရုံနဲ့
တော့ ဘာကိုမှ ယုံကြည်ကိုးစားလို့ မရသေးဘူး။ တဖြည်း
ဖြည်းနဲ့မှ သူ့ရဲ့သွေးဟာ ဘယ်လိုအနီရောင်အမျိုးအစားလဲ
ဆိုတာ သိလာရတာ။ မှတ်ထား သား။
“စည်ပိုင်းကို ကြည့်ရုံနဲ့တော့ ဝိုင်အရက်အကြောင်း
မင်း မသိနိုင်ဘူး”

*He who has no courage should have legs
(to run)*

“သတ္တိမရှိသူဟာ ပြေးဖို့ ခြေထောက်ရှိရမယ်”

စကားပုံလေးက လှတယ်။ ရယ်လည်း ရယ်ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ ခြွင်းချက်နဲ့ပဲ လက်ခံသင့်တယ်။ ထွက်ပြေးတိုင်း သတ္တိ မရှိတာ ဟုတ်ချင်မှ ဟုတ်မယ်။ ပရိယာယ်ဆင်ချင်လို့ ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ အားမတန်လို့ မာန်လျော့ရတာ ဖြစ်ရင် လည်း ဖြစ်မယ်။ လိုအပ်လို့ နောက်ပြန်ဆုတ်ပေးတဲ့ သဘောလည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ လူနှင့်လောကဆိုတာ နေရာတိုင်းမှာ မရိုးစင်းဘူး သာ။

First creep, then go.

သား လမ်းလျှောက်နိုင်တဲ့ အရွယ်ရောက်ရင် ဖေဖေလည်း စိုးရိမ်ပြီး နောက်ကနေ လျှောက်လိုက်နေရမယ်ထင်တယ်။ လှေခါးထစ်ကို အထစ်ကျော်တက်မှာစိုးလို့ပေါ့။ အထစ် ကျော်ပြီး ဆင်းမှာကိုလည်း စိုးရတာပဲ။ နှစ်ခုလုံးဟာ ပြီလဲ ပြတ်ကျနိုင်တယ်။ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် (Step by step)ဆိုတဲ့စကားဟာ ရိုးအိနေပေမဲ့ ပစ်ပယ်ထားလို့ လည်း မရဘူး။ သူ့အဆင့်နဲ့သူ သွားရမှာပဲ။ ခေါင်းပြီးချင်ရင် ဆံပင် အရင်ရှိရမယ်။ အဲဒါပါပဲကွယ်။ ရိုးရိုးလေးမို့ ရှင်းပါ တယ်။

“ပထမ လေးဘက်တွားပါ။ အဲဒီနောက်တော့ လမ်း လျှောက်နိုင်ပါပြီ”

*Bladder swim on the surface of the water,
while things of weight sink to the bottom.*

ဂန္ဓာရိပ်ညာရှင် (Occultists)တွေက (၁) ကနေ အနန္တ အထိ ဘယ်လောက်ပဲကြီးကြီး ပျက်စီးသွားရင် သုညဖြစ် သွားရတာပဲလို့ ပြောတယ်။ ကိန်းဂဏန်းအားလုံးဟာ သုည ထဲကနေ ထွက်လာတယ်။ ပြီးရင် သုညထဲကို ပြန်ဝင်သွားရ တယ်လို့ ဆိုတယ်။ ဧရာမကိန်းဂဏန်းကြီးတစ်လုံးက ညီမျှခြင်းလေးတစ်ခုနဲ့သုံးပြီး ဖြုန်းခနဲ သုညဖြစ်သွားတာ မျိုးကို သင်္ချာပညာသင်ယူတဲ့အခါ သား တွေ့ရလိမ့်မယ်။ သိပ္ပံစာအုပ်တွေဖတ်ရင်း ရုတ်ချည်းပြောင်းလဲမှုဆိုတဲ့ စကား လုံးကိုလည်း တွေ့လာရလိမ့်မယ်။ တချို့ပြောင်းလဲမှုတွေဟာ အနေအထားတစ်ခုလုံး ပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားစေတယ် သား။ “လေးလံတဲ့အရာတွေ စုန်းစုန်းမြုပ်သွားတော့ ရေပေါ် မှာ ပူစီဗောင်းလေးတွေ ပေါ်လာတယ်”

Follow the river you will get the sea.

ဖေဖေ ကဗျာတိုလေးတစ်ပုဒ်ကို ရေးခဲ့ဖူးတယ်။

“ရေချင်းတူဟာ

သွေးချင်းတူဟာ မဟုတ်လို့

မြစ်နဲ့ပင်လယ်ဟာ ညီနာစိစိ မဟုတ်ဘူး”တဲ့။

ကဗျာဟာ ကဗျာပဲပေါ့ကွယ်။ အတွေးပုံစံတစ်မျိုးနဲ့ ပြောင်း လဲခံစားကြည့်လို့ရအောင် ရေးထားတာပါ။ ပြန်အမှတ်ရမိလို့ ထည့်ပြောလိုက်တာပါ။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အခု ဖေဖေ ပြောတဲ့ စကားပုံထဲမှာ မြစ်လည်းပါတယ်၊ ပင်လယ်လည်း ပါတယ်။ ပြီးတော့ သားလည်းပါတယ်။

“မြစ်နောက်ကို လိုက်သွားရင် ပင်လယ်ကို မင်း ရလိမ့်မယ်”

There is no rotter worse than a bad book.

ဖေဖေတို့ အထက်တန်းကျောင်းသားဘဝမှာ အပြင်စာ ဖတ်တဲ့ ကျောင်းသား နည်းတယ်။ ဖေဖေရယ်၊ ရှိစုမဲ့စု သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက်သုံးယောက်ရယ်ဟာ ကျူရှင်အပြီးမှာ စာကြည့်တိုက်ကို အချိန်လုပ်ကြရတယ်။ ဖေဖေသူငယ်ချင်း ရဲ့အဖြစ်ကလေးတစ်ခုက ရယ်ရတယ်။ သူက ပိုက်သာဂိုရပ်(စ်)အကြောင်းကို လေ့လာတယ်။ နောက်တော့ စာအုပ်တွေဖတ်ရင်း “ပိဿဂေါရီ” ဆိုတဲ့ပညာရှင်ကြီးတစ်ယောက် အကြောင်းပါ ဖတ်မိပြန်ရောတဲ့။ ဒီပိဿဂေါရီရဲ့ အယူအဆတွေက “ပိုက်သာဂိုရပ်စ်”နဲ့ တူလှချည်လားလို့ သူအောက်မေ့နေတာတဲ့။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ဖြစ်မှပဲ အဲဒီပိုလ်ကြီးနှစ်ဦးဟာ တစ်ယောက်တည်းပါလားဆိုတာ သူ သိတယ်တဲ့။ စာဖတ်တာကလည်း အဲဒီလို ချွတ်ချော်တိမ်းစောင်းတတ်တာလေးတွေ ရှိတတ်တယ်ကွယ်။ အယူအကောက်လွဲသွားနိုင်တာမျိုးလေးတွေရှိတယ်။ သတိထားရမယ်။

“ဆိုဒါးတဲ့ စာအုပ်တစ်အုပ်ဟာ လူယက်သူထက်ကို ပိုဆိုးပါတယ်”

Let the devil get into the church, and he will soon be on the altar.

ဖေဖေဟာ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကိုးကွယ်ပေမဲ့ ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိတဲ့ ဘာသာတရားအားလုံးကို လေးစားတယ်။ သူတို့ရဲ့ ကျမ်းဂန်တွေကိုလည်း နှံ့နှံ့စပ်စပ် ဖတ်ခဲ့တယ်။ မွန်မြတ်တာတွေကို အများကြီး တွေ့ရပါရဲ့ကွယ်။ ဓမ္မသစ်ကျမ်းထဲမှာ ယေရှုခရစ်ပြောတဲ့ စကားတစ်ခွန်းရှိတယ်။ “လူတစ်ယောက်ဟာ သင်၏ မြှောက်ဖို့ ခြံလွှာအရင် အင်္ဂါတို့ပါ ပေးလိုက်ပါ”တဲ့။ ဒါပေမဲ့ သူက “လူ”ကိုပြောတာ။ လူသားသူဌ်ကို ကရုဏာနဲ့ အုပ်မိုးဆုံးမတာ။ စုန်းနဲ့ နတ်ဆိုး မပါဘူး။

“မင်းဟာ နတ်ဆိုးကို ဘုရားကျောင်းထဲ ဝင်ခွင့် ပြုလိုက်ရင် မကြာခင်မှာ သူဟာ ပလ္လင်ပေါ် တက်ထိုင်လိမ့်မယ်”

*Wait till night before saying that the day
has been fine.*

လောကနီတိက ဆိုတယ်။ “ထမင်းကို အစာကြေမှ ချီးမွမ်း
ရာ၏။ မယားကို အရွယ်လွန်မှ ချီးမွမ်းရာ၏။ ရဲမက်ကို
အောင်ပွဲပြန်မှ ချီးမွမ်းရာ၏”တဲ့။ အင်မတန်ပြောင်မြောက်
တဲ့ နီတိလေးတွေပါ။ ပြင်သစ်စကားပုံတွေထဲမှာလည်း
အဲဒီလိုမျိုး အယူအဆရှိတဲ့ စကားပုံတစ်ခုကို ဖေဖေ
ဖတ်ဖူးတယ်။ သား ဗဟုသုတရအောင် ဖေဖေ ပြောပြမယ်။
“နေ့ရဲ့သဘာဝကိုပြောဖို့ ညရောက်တဲ့ထိ စောင့်
ပါဦး”

Thoughts are free.

အထက်တန်းကျောင်းသားဘဝမှာ ဖေဖေဟာ ဟိုစပ်စပ်
ဒီစပ်စပ်တွေ အကုန်လျှောက်လုပ်တယ်။ အဲဒါကြောင့်
သူငယ်ချင်းတွေက ဖေဖေကို “ဂျိုကာ” လို့ နောက်ပြောင်ပြီး
ခေါ်ကြတယ်။ တစ်နေ့မှာ ဖေဖေတို့ ကျောင်းဝင်းထဲကို
နက်ပြောင်တုတ်ပြီးလှတဲ့ ကွဲကြီးတစ်ကောင် ဝင်လာတယ်။
စွင့်ကားနေတဲ့ ချုံနှစ်ဖက်ကလည်း မြီနေအောင် ချွန်တယ်။
ပိုင်ရှင်ကလေးကြီးက သူကွဲကို အူယားဟေးယားနဲ့ လိုက်ခေါ်
ရှာပါတယ်။ ကွဲကြီးရဲ့နာမည်က “ချိုကား” တဲ့။ အဲဒီခေါ်သံ
ကို ကြားတော့ ဖေဖေကို လှည့်ကြည့်ပြီး အားလုံးက
ဝိုင်းရယ်ကြတယ်။ “ဂျိုကာ”နဲ့ “(ချို)ဂျိုကား” ဖြစ်နေတာ
ကိုး။ ဖေဖေလည်း အူကြောင်ကြောင်စဉ်းစားဖြစ်တယ်။
ဖေဖေနဲ့ အဲဒီကွဲကြီးကြားမှာ ဝစ္စနှစ်လုံးပေါက်ပဲ ခြားပါလား
လို့။ တကယ်တော့ ဘယ်ဟုတ်မှားလဲ။ လွတ်လွတ်လပ်
လပ်တွေ့ရတာ ပျော်စရာ ကောင်းပါတယ်ကွာ။
“အတွေးအခေါ်ဆိုတာ လွတ်လပ်ပါတယ်”

If I've lost the ring, yet the fingers are still here.

တချို့လူတွေလိုပဲ ကိုယ်စိုက်ပျိုးခဲ့သမျှကို သူတစ်ပါးက လာရိတ်သိမ်းတာမျိုး ဖေဖေလည်း ခံခဲ့ရဖူးတယ်။ ဘာမှ မရှိတော့သူအဖို့ တစ်ခုတလေရှိတာဟာ ဘာမှ မထူးတော့ပါဘူး။ လွှင့်ပစ်လိုက်တယ်။ နို့မို့ဆို ဆုပ်ကိုင်ထားရတာ လက်ကြားညပ်တတ်လို့...အဲဒီ ကာလခိုင်ယာယီထဲမှာ ဖေဖေ ရှေးခဲ့ဖူးတယ်။ ဘာဖြစ်လဲ သားရယ်... ပြန်ကြိုးစားမှာပေါ့။ ပြန်ကြိုးစားခဲ့တာပေါ့...။

“လက်စွပ်မရှိတော့ပေမဲ့ ကိုယ့်မှာ လက်ချောင်းတွေ ကျန်ခဲ့ပါသေးတယ်”

Don't carry your head too high; the door is low.

အတွေးနည်းစနစ်တွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဒက်ဒွပ်ဒီဘိုးနီးလို့ ခေါ်တဲ့ ပညာရှင်တစ်ယောက်ဟာ ဒီနေ့ ကမ္ဘာမှာ ကျော်ကြားနေတယ် သား။ သူ့ရဲ့ ဒဿနဦးထုပ်(၆)လုံး (Six thinking hats)ဆိုတဲ့ စာအုပ်ကို ဖေဖေ အတော် သဘောကျတယ်။ ခြောက်ထောင့်ကြယ်လိုမျိုး ရှုထောင့် ခြောက်ထောင့်ကနေ တွေးတောပုံဖော်တဲ့ နည်းစနစ်ကို တင်ပြထားတာပါ။ အဲဒီ ထောင့်ခြောက်ထောင့်ကို သူက ဦးထုပ်(၆)လုံးအဖြစ် တင်စားထားတယ်။ ဦးထုပ်တွေက တော့ ကောင်းပါတယ်။ ခေါင်းက မကောင်းရင် ဘယ်နှယ် လုပ်မလဲလို့ ဖေဖေ တွေးပူမိတယ်။ ခေါင်းက ကောင်းတယ် ဆိုဦးတော့၊ ပြဿနာအနှောင့်အယှက်တွေနဲ့ ကင်းလွတ်တဲ့ ခေါင်းဖြစ်ဖို့လည်း လိုတယ်။ ရှေးသူဟောင်းတွေကလည်း သတိပေးခဲ့ကြတယ် သား။

“ခေါင်းကို သိပ်မော့မထားနဲ့၊ တံခါးက နိမ့်တယ်”

*When the ox falls, there are many that
will help to kill him.*

ကြယ်ကြွေတာကိုမြင်ရင် ဆုတောင်းတဲ့သူတွေ အများကြီး
ပဲ။ မိုးစဲတဲ့အခါ လူပေါင်းများစွာ လမ်းမပေါ် ထွက်လာ
တယ်။ ဒီသဘာဝလေးတွေ လူ့လောကမှာ ရှိနေတာ
သား တဖြည်းဖြည်းတွေ့လာမှာပါ။ ဒီသဘောသွားလေး
တွေနဲ့တူတဲ့ နောက်ထပ်သဘောသွားတစ်ခုကို ပြောပြမယ်။
သူ့မှာတော့ သံဝေဂယူစရာတွေပါတယ်လို့ ဖေဖေ ထင်မိ
လို့ပါ။

“နွားသိုးကြီးလဲကျသွားချိန်မှာ သူ့ကို ဝိုင်းသတ်မယ့်
သူတွေ အများကြီးရှိလာတယ်”

A fat kitchen, a lean legacy.

ဒီနေ့ ကမ္ဘာမှာ Balance of Power ဆိုတဲ့ စကားလုံးကို
အတော်သုံးကြတယ်။ အင်အားညီမျှမှုရှိပေါ့ကွယ်။ ချိန်ခွင်
လျှာ သဘောတရားလိုလည်း ပြောကြဆိုကြပါတယ်။
စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ နည်းပညာ အစစအရာရာ အားပြိုင်
နေကြရတဲ့ ခေတ်ကြီးထဲမှာ အသက်နဲ့ သေခြင်းအတွက်
သတိထားထိန်းသိမ်းနေရတဲ့ သဘောတရားတစ်ချက်ပဲပေါ့။
အင်အားဘက်မမျှခဲ့ရင် တစ်ဖက်က အသက်ကိုရပြီး
တစ်ဖက်က သေခြင်းကို ရမယ်။ အင်အားညီမျှမှုသာ
နီးကြားအောင်မြင်တဲ့ဘဝကို ရမယ်။ ဖေဖေ အဲဒီလို
ဥပမာပေးတော့ စကားလုံးကြီးတွေက အရမ်းကြီးနေတယ်။
သားက မျက်လုံးပြူးကြီးနဲ့ ဖတ်ရမလိုတောင် ဖြစ်နေမယ်။
ဥပမာ လွယ်လွယ်လေးပေးလိုက်ရင်လည်း ရပါတယ်။
အိမ်တစ်အိမ်ကို လက်ညှိုးထိုးပြလိုက်ရုံပါပဲ။ အင်အားချိန်ခွင်
လျှာ တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်နေတဲ့ အနေအထားဟာ
ကောင်းမကောင်း ချောင်းကြည့်စရာမလိုဘဲ သား တွေ့လိမ့်
မယ်။

“မီးဖိုချောင်က ဝဝဖြိုးဖြိုး၊ စီးပွားရေးက ညှိုးညှိုး
ငယ်ငယ်”

He that has no head needs no hat.

တစ်နေရာမှာ ဖေဖေ ပြောခဲ့ဖူးပြီ။ ဒီဘိုးနီးရဲ့ ဒဿန
ဦးထုပ်(၆)လုံးအကြောင်းကို...။ ဦးထုပ်က ကောင်းဦးတော့
ဦးခေါင်းက တအားမြင့်နေရင် တံခါးဘောင်နဲ့ တိုက်မိလိမ့်
မယ်။ အဲဒါထက် ပိုဆိုးတာမျိုး ရှိသေးတယ် သားရေ...။
တချို့လူတွေက ဦးထုပ်သာ ဝယ်လာတယ်။ သူတို့မှာ
ခေါင်းရှိ မရှိ သူတို့ဘာသာ မသေချာဘူး။
“ဦးခေါင်းမရှိသူအတွက် ဦးထုပ်မလို”

နံနက်ခင်းလို
ဖြူလင်းရှင်းသန့်နိုင်ပါစေ
သား။ ။

ဖေဖေ
(တာရာမင်းဝေ)